

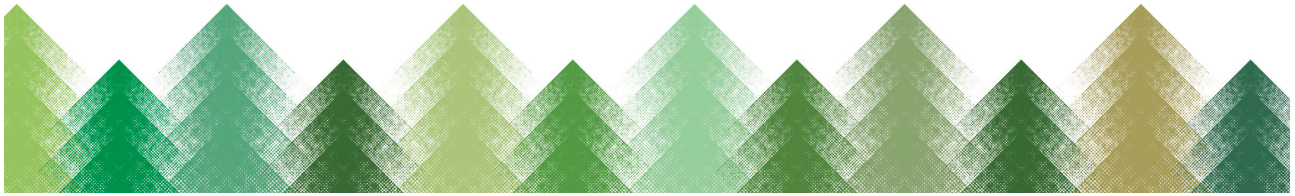
METSÄSEKTORIN
SUHDANNEKATSAUS

2014–2015

METLA

Sisällys

Yhteenveto <i>Jari Viitanen ja Antti Mutanen</i>	3
Kansainvälinen ja kotimainen suhdannekehitys	8
1.1 Kansainvälinen talous <i>Jari Viitanen</i>	8
<i>Ikkuna: Ennustamisen sietämätön vaikeus</i> <i>Jari Viitanen</i>	11
1.2 Kotimaan talous <i>Jari Viitanen</i>	15
Metsäteollisuus	16
2.1 Saha- ja vaneriteollisuuden vienti ja tuotanto <i>Riitta Hänninen ja Antti Mutanen</i>	16
2.2 Massa- ja paperiteollisuuden vienti ja tuotanto <i>Maria Riala ja Juha Laitila</i>	20
2.3 Metsäteollisuuden kustannukset ja kannattavuus <i>Antti Mutanen</i>	25
<i>Ikkuna: Metsäteollisuuden kustannusrakenne</i> <i>Antti Mutanen</i>	27
2.4 Metsäteollisuuden työllisyys <i>Sinikka Västilä</i>	30
Metsätalous	33
3.1 Puuvarojen käyttö <i>Kari Härkönen</i>	33
3.2 Raakapuumarkkinat <i>Jussi Leppänen ja Esa Uotila</i>	35
<i>Ikkuna: Kanto- ja vientihintojen suhteen kehitys</i> <i>Antti Mutanen ja Jari Viitanen</i>	36
3.3 Bioenergiamarkkinat <i>Johanna Routa ja Tanja Ikonen</i>	40
3.4 Yksityismetsien investoinnit ja kannattavuus <i>Esa Uotila</i>	44
3.5 Metsätalouden työllisyys <i>Sinikka Västilä</i>	46
Ennusteiden osuvuus 2003–2013 <i>Jari Viitanen ja Riitta Hänninen</i>	49

Yhteenveto

Paperia lukuun ottamatta Suomen metsäteollisuustuotteiden tuotanto, vienti ja vientihinnat jatkavat kasvuaan vuonna 2014. Kasvu on kuitenkin viime vuotta hitaampaa johtuen kysynnän kasvun hidastumisesta useilla markkina-alueilla. Epävarmuus talouskehityksestä on kasvanut Ukrainan kriisin ja Lähi-idän levottomuuksien myötä.

Vuoden 2014 alkupuoliskolla sahatavaran vienti on vetänyt hyvin Eurooppaan ja Pohjois-Afrikkaan, mikä on korvannut viennin supistumisen Aasiaan. Samaan aikaan sahatavaran vientihinnat ovat nousseet. Vaikka alkusyksyn aikana näkyvät erityisesti Euroopassa ovat huonontuneet, koko vuoden 2014 osalta sahatavaran vienti kasvaa ja vientihinnat nousevat edellisvuodesta. Suotuisan vientikehityksen arvioidaan jatkuvan myös vuonna 2015 joskin kuluva vuotta hitaampana. Vanerin vientimäärien ja -hintojen kehitys on hyvin samankaltaista kuin sahatavaran. Puutuoteteollisuuden kannattavuus koheneekin tänä vuonna lähelle vuoden 2007 suhdannehuipun tasoa. Vuonna 2015 sahatavaran ja vanerin vientihintojen nousu hidastuu samalla, kun rikkidirektiivin voimaantulo luo painetta rahtikustannuksiin. Rikkidirektiivin vaikutus arvioidaan kuitenkin suhteellisen vähäiseksi ja ottaen huomioon puukustannusten tasaisen kehityksen puutuoteteollisuuden kannattavuus notkahtanee ensi vuonna vain hieman kuluva vuodesta.

Sellun ja kartongin kysyntä maailmanmarkkinoilla on vuonna 2014 pysynyt vahvana ja vientimäärät sekä -hinnat ovat nousseet. Sen sijaan paperin vienti jatkaa lasku-uralla. Paperin kysynnän lasku päämarkkina-alueella Euroopassa on kuitenkin tasaantumassa, ja tehtyjen kapasiteettileikkausten tukemana markkintilanteen odotetaan helpottavan jo lähivuosina. Kokonaisuutena massa- ja paperiteollisuuden kannattavuuskehitys on vuonna 2014 ollut positiivista, mihin vaikuttaa osaltaan paperin tuotannon kääntyminen voitolliseksi. Vuonna 2015 paperin vientimäärät ja -hinnat laskevat edelleen, mutta kuluva vuotta hitaammin. Sellun ja kartongin vientimäärät ja -hinnat sen sijaan nousevat. Sellun ja kartongin vientimäärien kasvua rajoittaa tuotantokapasiteetin jo ennestään korkea käyttöaste.

Metsäteollisuuden päätuotteiden tuotantomäärät kasvavat tänä ja ensi vuonna paperia lukuun ottamatta. Samalla raakapuun käyttö säilyy korkealla tasolla. Vuonna 2014 tukkien hakkuut kasvavat, mutta kuitupuun hakkuut pienenevät, kun sahatavaraa on aiempaa enemmän tarjolla ja paperin tuotanto alenee. Myös puun tuonti vähenee. Kotimaan markkinahakkuiden korkean tason ansiosta työllisten määrä metsätaloudessa kasvaa. Puun tarjonnan runsaus hillitsee kantohintakehitystä, ja tukkipuiden kantohinnat pysyvät vuonna 2014 edellisvuoden tasolla kuitupuiden kantohintojen laskiessa hieman. Vuonna 2015 puun tarve on edelleen korkealla tasolla ja markkinahakkuiden määrä nousee kuluva vuodesta. Samalla puun tuonti laskee ja kotimaisen puun asema metsäteollisuuden puunkäytöstä vahvistuu entisestään. Puun tarjonta pysyy edelleen vahvana ja kantohintakehitys on tasaista.

Puun energiakäytön kasvu pysähtyy vuonna 2014 ja kasvua ei odoteta myöskään vuonna 2015. Kivihii- len alhainen maailmanmarkkinahinta, päästöoikeuksien matala hintataso sekä tukien leikkaukset hidastavat investointipäätöksiä ja jarruttavat metsäenergian käytön kasvua.

Kotimaan ja tärkeimpien vientimarkkinoiden lähiajan talouskehityksiin liittyy lukuisia epävarmuustekijöitä. Näistä huolimatta metsäsektorin kehitysnäkymät ovat kokonaisuutena varsin positiiviset, ja useimpien tuoteryhmien vientimäärät ja -hinnat jatkavat tasaista kasvuaan. Tämä luo uskoa alan tulevaisuuteen, mistä kertovat myös metsäteollisuuden julkistamat Suomeen kohdistuvat suuren kokoluokan investointisuunnitelmat.

Maailmantalous kasvaa, mutta euroalueella kasvu on hidasta

Maailmantalouden kasvuvauhdin ennakoitaan pysyvän vuonna 2014 viimevuotisella tasolla, mutta kevään optimistisia ennusteita on alkusyksyn aikana korjattu alaspäin. Ukrainan kriisin laajeneminen sekä Lähi-idän levottomuudet ovat lisänneet epävarmuutta

ja vaikuttavat kuluttajien ja yritysten luottamuksen heikentymisten kautta talouden yleiskuvaan. Metsäteollisuuden vientiosuuksilla painotetun maailmantalouden ennakoitaan kasvavan tänä vuonna pari prosenttia. Ensi vuonna kasvu on hieman tätä nopeampaa.

Metsäteollisuuden päämarkkinoilla euroalueella kasvun ennakoitaan hieman nopeutuvan ensi vuonna, joskin kasvu pysyy edelleen hitaana ja maakohtaiset erot ovat suuria. Esimerkiksi Ranskassa ja Italiassa on vaikeuksia saada talouskasvu kunnolla käyntiin, mutta Saksassa talous on palaamassa alkuvuoden notkahduksen jälkeen takaisin kasvu-uralle. Myös kriisimaiden vähitellen koheneva taloustilanne, Euroopan keskuspankin tukitoimet sekä euron ennakoitu heikkeneminen suhteessa muihin keskeisiin valuuttojen tukevat euroalueen hidasta elpymistä. Euroalueelle tälle vuodelle ennakoitun vajaan prosentin ja ensi vuoden puolentoista prosentin kasvunopeuksiin liittyy kuitenkin runsaasti epävarmuutta.

Euroalueen ulkopuolisessa Euroopassa taloudet kasvavat huomattavasti euroaluetta nopeammin. Britannian ja Ruotsin taloudet kasvavat 2–3 prosentin vauhdilla tänä ja ensi vuonna. Venäjä puolestaan on vaarassa ajautua taantumaan ja kasvun ennakoitaan lähivuosina olevan hidasta.

Yhdysvalloissa asuntomarkkinoiden tilan kohentuminen, kotitalouksien velkaantumisen väheneminen sekä pörssikurssien nousu ovat parantaneet kotitalouksien varallisuusasemaa, mikä tukee yksityisen kulutuksen ja investointien kasvua. Vaikka liittovaltion velka- ja budjettiongelmien sekä talouden rakenteelliset korjaukset ovat osin vielä ratkaisematta, talouden kasvun jatkumiseen ei liity suuria uhkia. Yhdysvaltojen talous kasvaa tänä vuonna runsaan 2 prosentin vauhtia ja ensi vuonna vielä tätä nopeammin. Aasiassa kasvu hidastuu viime vuosista. Kiinassa talouden ennakoitaan kasvavan kuitenkin noin 7 prosentin vuosivauhdilla sekä tänä että ensi vuonna. Japanissa kasvu on samaan aikaan 1–1,5 prosenttia.

Suomelle kuluva vuosi on kolmas perättäinen, kun talous supistuu. Vientiä ovat heikentäneet Venäjälle vähentyneen tavaraviennin ohella euroalueen ennakoitua hitaampi elpyminen sekä kysynnän puute. Euroalueen ulkopuolelle vientiä on rasittanut euron korkea kurssi. Tuoreimpien suhdannebarometrien mukaan Suomen talouden näkymät eivät juurikaan parane loppuvuodesta. Kotimaassa kulutusta ja investointeja rajoittavat kasvava työttömyys, heikko ansiokehitys ja kasvava yleinen epävarmuus. Ensi vuonna viennin kasvu vetää talouden noin puolen prosentin nousuun.

Puutuotteiden kysynnän kasvu hidastumassa

Sahatavaran kysynnän piristyminen Euroopassa ja Pohjois-Afrikassa sai Suomen sahatavaran viennin ja tuotannon vauhdikkaaseen kasvuun alkuvuonna 2014. Viennin kasvu näille markkinoille korvasi sahatavaran viennin supistumisen Aasiaan ja erityisesti Japaniin. Kesän ja alkusyksyn ankeat talousnäkyvät ovat kuitenkin lisänneet epävarmuutta. Rakentaminen on odotusten vastaisesti kääntynyt laskuun koko Euroopan unionissa, mikä heikentää puutuoteteollisuuden lähikuukausien markkinanäkymiä. Alkuvuoden hyvän kehityksen ansiosta sahatavaran viennin ennustetaan kasvavan 3 prosenttia ja vanerin viennin 4 prosenttia vuonna 2014. Sahatavaran viennin yksikköhinta nousee viime vuodesta noin 4 prosenttia ja vanerin viennin keskihinta noin prosentin.

Rakentamisen näkymien synkentyminen Euroopassa heijastuu useissa maissa havusahatavaran ja -vanerin kysyntään ensi vuonna, ja näiden tuotteiden osalta Suomen viennin kasvu Eurooppaan jää kuluva vuotta hitaammaksi. Kotimaassa uudisrakentaminen on poikkeuksellisen alhaisella tasolla, ja ensi vuodelle ennakoitu kasvu on pientä. Euroopan ulkopuolisista markkinoista myös Aasiassa kasvu on hidastumassa. Kasvumahdollisuuksia viennille on Pohjois-Afrikassa, jossa pidemmän aikavälin tarve rakennuskannan korjaamiselle ja uudisrakentamiselle sekä infrastruktuurin parantamiselle lisää sahatavaran kysyntää myös vuonna 2015. Ensi vuonna Suomen sahatavaran viennin ennustetaan kasvavan prosentin ja vanerin viennin 2 prosenttia. Myös viennin yksikköhintojen odotetaan vahvistuvan hieman vuoteen 2014 verrattuna.

Kartongin ja sellun vienti kasvavat, paperin hintojen lasku hidastumassa

Massa- ja paperiteollisuudessa sellun ja kartongin maailmanmarkkinoilla kysyntä jatkuu vahvana, mutta painopaperien osalta kysyntä ja hinnat ovat edelleen lasku-uralalla. Kysynnän lasku Euroopassa on kuitenkin vähitellen tasaantumassa, vaikka sähköisen median paino- ja kirjoituspaperia korvaava käyttö kasvaa ja painopaperien kysyntä edelleen laskee. Euroopassa tehtyjen kapasiteettileikkausten ohella markkinatilannetta helpottavat myös tuotantokapasiteetin vähennykset Pohjois-Amerikassa, mikä hidastaa markkinahintojen laskua. Vuonna 2014 Suomen paperin tuotannon ja viennin ennakoitaan alenevan 3 prosenttia ja ensi vuonna 2 prosenttia. Paperin vientihinnat laskevat tänä vuonna 2 prosenttia viime vuodesta ja vuonna 2015 vielä prosentin.

Sellun maailmanmarkkinakysyntää pitävät yllä pehmopaperien kasvava käyttö, painopapereiden kuluksen vähentymisestä johtuva kierrätyspaperin saatavuuden heikkeneminen, liukosellun lisääntynyt tarve sekä vanhan sellukapasiteetin sulkemiset Kiinassa ja Kanadassa. Vuonna 2014 sekä sellun tuotanto että vienti kasvavat 2 prosenttia. Ensi vuonna tuotannon kasvu hidastuu prosenttiin, mikä johtuu pääasiassa siitä, että sellun nykyinen tuotantokapasiteetti on jo lähes täyskäytössä.

Suomessa tuotettavan ensikuitukartongin vientiä vauhdittavat verkkokaupan lisääntyminen, kierrätyskuidun saatavuuden heikkeneminen, hygieniavaatimusten yleinen tiukentuminen sekä taivekartongin keveys pakkausmateriaalina. Vuonna 2014 Suomen kartongin tuotanto kasvaa 4 prosenttia viime vuodesta. Ensi vuonna tuotannon kasvua rajoittaa kapasiteetin korkea käyttöaste ja tuotannon kasvu jää pariin prosenttiin. Kartongin vienti Suomesta kasvaa 3 prosenttia sekä tänä että ensi vuonna. Sellun ja kartongin vientihinnat ovat pysyneet vuodesta 2012 varsin tasaisina, ja niiden molempien arvioidaan kasvavan prosentin sekä tänä että ensi vuonna.

Metsäteollisuuden kannattavuus paranee

Kannattavuus on kohentunut vuonna 2014 sekä puutuoteteollisuudessa että massa- ja paperiteollisuudessa. Puutuoteteollisuudessa sahatavaran ja vanerin tuotanto, vientimäärät sekä vientihinnat ovat nousseet samalla, kun puun tarjonta on pysynyt korkealla tasolla ja kantohintakehitys on ollut maltillista. Tämä on nostanut toimialan kannattavuuslukuja nopeasti lähes vuoden 2007 suhdannehuipun tasolle.

Näkymät puutuoteteollisuudessa ovat positiivisen alkuvuoden jälkeen huonontuneet syksyllä 2014. Eri-tyisesti kuusisahatavaran viennin osalta epävarmuus on lisääntynyt päämarkkina-alueella Euroopassa alueen kasvavan oman sahatavaran tuotannon vuoksi. Vuoden 2015 alussa voimaan astuva rikkidirektiivi heikentää suomalaisen sahatavaran kilpailukykyä Keski-Euroopassa lähinnä suhteessa alueen omaan tuotantoon, vaikka muutoin direktiivin vaikutukset arvioidaan suhteellisen vähäisiksi. Ensi vuonna puutuoteteollisuuden kannattavuuskehitys notkahtaneekin vain hieman kuluvan vuoden tasosta.

Massa- ja paperiteollisuudessa sellun tuotannon kannattavuus on ollut jo vuosia korkealla tasolla, mikä on kohottanut koko toimialan keskimääräistä kannattavuutta. Vuonna 2014 sellun tuotannon kannattavuus on hieman heikentynyt edellisvuodesta, mitä kartonkien ja paperien positiivinen kannattavuuskehitys on kuitenkin tasoittanut. Massa- ja paperiteollisuudessa on jo vuosia toteutettu tehostamisohjelmia. Tämä on alkanut näkyä

toimialalla muun muassa kiinteiden kulujen pienemisenä ja kannattavuuden kohentumisena jopa pitkään vaikeuksissa olleessa paperien tuotannossa. Massa- ja paperiteollisuuden näkymien kirkastumisesta kertoo myös Suomeen kohdistuvat suuret investointisuunnitelmat. Massa- ja paperiteollisuudessa sellun ja kartongin vientinäkymiä pidetään valoisina ja toimialan kannattavuuskehitys jatkuu suotuisana myös vuonna 2015.

Suomen metsäteollisuuden jalostusarvoprosentin 2000-luvun alussa alkanut trendimäinen lasku on viime vuosina pysähtynyt ja kääntynyt loivaan nousuun. Tämä merkitsee, että toimialan mahdollisuudet henkilöstön palkanmaksuun, investointeihin sekä voitontuottoon paranevat vähitellen. Erot alatoimialojen välillä ovat merkittäviä, mutta yleiskehityksen suunta on koko toimialan tulevaisuuden kannalta rohkaiseva.

Metsätaloudessa työllisyys lisääntyy

Vuonna 2013 metsäteollisuuden työllisten määrä laski 2 prosenttia 40 700 henkilöön. Toimialan sisällä saha- ja etenkin levyteollisuudessa sekä paperi- ja kartonkituotteiden valmistuksessa työllisyys parani, mutta rakennuspuusepänteollisuudessa sekä massan, paperin ja kartongin valmistuksessa heikkeni. Vuonna 2014 työllisten määrän arvioidaan laskevan edelleen 38 400 henkilöön vähennysten kohdistuessa erityisesti rakennuspuusepänteollisuuteen. Vuonna 2015 metsäteollisuuden työllisten määrän ennustetaan pysyvän suunnilleen kuluvan vuoden tasolla.

Metsätalous työllisti 24 300 henkilöä vuonna 2013. Alkuvuoden hyvän työllisyystilanteen ja markkinahakkuiden tasaisen kehityksen perusteella metsätalouden työllisten määräksi vuonna 2014 arvioidaan 24 800 henkilöä. Vuonna 2015 markkinahakkuihin ja metsähakkeen korjuuseen ei ole odotettavissa isoja muutoksia ja työllisten määrä pysynee noin 25 000 henkilössä.

Puumarkkinoilla eletään tasaista aikakautta

Vuonna 2014 kotimaan markkinahakkuiden määräksi arvioidaan 55,4 miljoonaa kuutiometriä. Tukkipuun markkinahakkuut lisääntyvät 3 prosenttia sahatavaran tuotannon kasvun myötä. Sen sijaan kuitupuun markkinahakkuut vähenevät 4 prosenttia, koska sahatavara on tarjolla aiempaa enemmän ja paperintuotanto jatkaa vähenemistään. Vuonna 2015 markkinahakkuiden ennakoidaan kasvavan 56 miljoonaan kuutiometriin, kun puutuoteteollisuuden tuotanto sekä sellun- ja kartongintuotanto jatkavat kasvua ja paperintuotannon väheneminen hidastuu. Raakapuun tuonti alenee kuluvana vuonna 9,6 miljoonaan kuutiometriin ja vuonna 2015 edelleen 9 miljoonaan kuutiometriin.

Tukkipuiden markkinahakkuiden kasvusta huolimatta tukkien kantohintojen arvioidaan jäävän vuonna 2014 vuodentakaiselle tasolle, sillä puuntarjonta on säilynyt vahvana. Mäntykuitupuun kantohinta pysyy kuluvana vuonna vuodentakaisella tasolla havusellun hyvän kysynnän vuoksi, mutta koivukuitupuun kantohinta alenee prosentin lehtisellun hintojen alennuttua. Kuusikuitupuun kantohinta alenee 3 prosenttia paperintuotannon vähenemisen vuoksi. Vuonna 2015 tukkien ja mäntykuitupuun kantohintojen ennakoitaan nousevan 2 prosenttia sahatavaran ja havusellun tuotantojen kasvaessa. Kuusi- ja koivukuitupuun kantohinnat pysyvät kuluvan vuoden tasolla.

Metsähakkeen käytön kasvussa aikalisiä

Metsähakkeen käytön kasvun ennustetaan pysähtyvän vuonna 2014, eikä kasvua tapahdu myöskään vuonna 2015. Kivihiihden alhainen maailmanmarkkinahinta, päästöoikeuksien matala hintataso sekä tukien leikkaukset hidastavat investointipäätöksiä ja jarruttavat metsäenergian käytön kasvua. Vuoden 2014 toisella neljänneksellä metsähakkeen laitos hinta oli 21,35 euroa megawattitunnilta, mikä oli lähes 4 prosenttia korkeampi kuin vuotta aiemmin. Vuonna 2015 metsähakkeen keskimääräisten laitos hintojen ennustetaan nousevan 21,5 euroon megawattitunnilta. Puupellettien

Keskeiset ennustemuuttujat 2013–2015.*

Ennustemuuttujat	2013	2014e	2015e
	muutos edellisvuodesta, %		
Sahatavaran tuotanto	11	2	1
Sahatavaran vienti	11	3	1
Sahatavaran vientihinta	3	4	2
Vanerin tuotanto	7	5	3
Vanerin vienti	6	4	2
Vanerin vientihinta	0	1	1
Sellun tuotanto	4	2	1
Sellun vienti	13	2	2
Sellun vientihinta	1	1	1
Paperin tuotanto	-4	-3	-2
Paperin vienti	-3	-3	-2
Paperin vientihinta	-2	-2	-1
Kartongin tuotanto	7	4	2
Kartongin vienti	8	3	3
Kartongin vientihinta	0	1	1
Markkinahakkuut	9	-1	1
Ainespuun tuonti	11	-11	-6
Tukkipuiden kantohinnat			
Mänty	3	0	2
Kuusi	5	0	2
Koivu	0	0	2
Kuitupuiden kantohinnat			
Mänty	2	0	2
Kuusi	2	-3	1
Koivu	2	-1	0

*hintamuutokset nimellisiä

kotimainen tuotanto kasvaa vuonna 2014 noin 270 000 tonniin ja ensi vuonna 330 000 tonniin uusien kotimaisten tuotantoinvestointien myötä. Pääosa tuotannon kasvusta ohjautuu lämpö- ja voimalaitoskäyttöön.

Bioenergiamarckkinoilla verotuksen, tukien ja säästöjen muutokset vaikuttavat nopeasti ja voimakkaasti uusiutuvien energiamuotojen käyttöön. Euroopan unionissa on valmisteilla useita direktiivejä liittyen kiinteiden ja kaasumaisten biomassojen käyttöön energiantuotannossa. Epävarmuus päästökaupasta ja direktiivien lopullisista sisällöistä vaikeuttavat bioenergiainvestointien suunnittelua.

Metsätalouden hehtaarikohtainen liike tulos 100 euroa

Metsätaloudessa yksityismetsien puuntuotannon investointien odotetaan nousevan 235–245 miljoonaan euroon vuosina 2014 ja 2015. Vaikka markkinahakkuut kasvavat ja raakapuun nimellishinnat nousevat ensi vuonna, reaalisesti yksityismetsätalouden bruttokantorahatulot pysyvät noin 1,6 miljardissa eurossa sekä tänä että ensi vuonna. Yksityismetsien hehtaarikohtainen liike tulos pysyy noin 100 eurossa vuosina 2014 ja 2015.

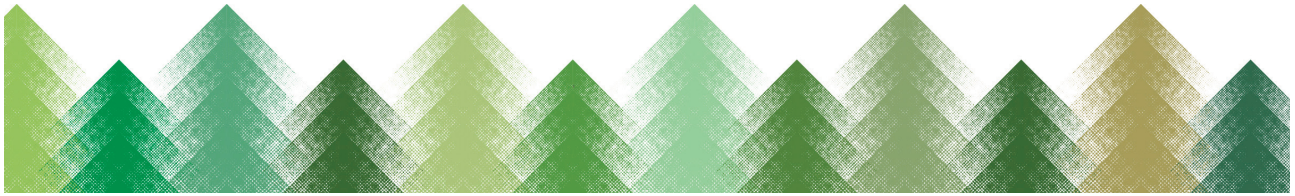
Ennusteiden perusteet ja riskit

Metsäsektorin suhdannekatsauksessa tuotetaan tietoa metsäsektorin nykytilanteesta ja lähiajan näkymistä. Ennusteet perustuvat julkisiin tilastoihin, maailmantalouden kehitysennusteisiin, eri lähteistä saatavaan metsäsektorin markkinainformaatioon sekä Metlassa tehtäviin tutkimuksiin. Ennusteiden tekemisessä käytetään niin sanottua johdetun kysynnän periaatetta, jolloin kotimaan ja vientimarkkinoiden talouskehitysten vaihteluiden oletetaan heijastuvan metsäteollisuustuotteiden kysynnän kautta metsäteollisuuden tuotantoon ja kotimaan puumarkkinoille. Myös metsäsektorin toimintaympäristön muutosten ja valtion taloudellisten ohjauskeinojen vaikutuksia on huomioitu ennusteita tehtäessä. Ennustettua huonompi talouskehitys alentaisi Suomen metsäteollisuuden vientihintoja, tuotantoa ja kannattavuutta verrattuna tässä esitettyihin ennusteisiin. Metsäteollisuudesta vaikutukset leviäisivät puun kysynnän alentuessa myös raakapuumarkkinoille, metsätalouden työllisyyteen ja yksityismetsätalouden kannattavuuteen. Tällöin Suomen metsäsektorin kehitys jäisi nyt esitettyjä ennusteita heikommaksi.

Käsitys maailmantalouden ja vientimarkkinoiden talouskehityksestä muodostetaan eri organisaatioiden (esimerkiksi OECD, IMF, ETLA, Nordea, Suomen Pankki) ennusteiden perusteella. Tämän katsauksen

ennusteet perustuvat syys–lokakuun 2014 tietoihin metsäsektorista ja ennusteisiin maailmantalouden kehityksestä vuosille 2014–2015. Metsäsektorin ennusteet vastaavat tutkijoiden käsitystä todennäköisimmästä kehityksestä. Ne ovat piste-ennusteita ja pohjautuvat vientimarkkinoiden kasvuennusteisiin sekä muihin taustaoletuksiin markkinoiden kehityksestä.

Merkittävin riski tässä katsauksessa esitetyille ennusteille on maailmantalouden ja metsäteollisuuden keskeisten markkina-alueiden ennakoitua heikompi talouskasvu. Tähän vaikuttavat voimakkaasti poliittiset päätökset sekä erityisesti Ukrainan kriisin seuraavat vaiheet. Kriisin kärjistymisen ja talouspakotteiden laajeneminen esimerkiksi energiatuotteisiin voivat vaikuttaa voimakkaasti yritysten ja kuluttajien luottamuksen heikentymiseen euroalueella. Tällöin jo valmiiksi hidastunut talouskasvu voisi kääntyä uudelleen taantumaksi. Syyrian ja Irakin levottomuuksien laajeneminen koko Lähi-itään voi vaikuttaa maailmantalouden kehitykseen ja sahatavaran kysyntään. Kiinan asuntomarkkinoita uhkaavan hintakuplan puhkeaminen puolestaan johtaisi pahimmillaan Kiinan talouskasvun pysähtymiseen ja tätä kautta esimerkiksi kartongin ja sellun kysyntään.

I Kansainvälinen ja kotimainen suhdannekehitys

I.1 Kansainvälinen talous

Ukrainan kriisin, länsimaiden Venäjälle asettamien talouspakotteiden ja Venäjän vastapakotteiden vuoksi orastava talouskehitys Euroopassa on alkuvuoden jälkeen hieman hiipunut. Euroalueella kasvu jatkuu hitaasti noin prosentin kasvuvauhdilla tänä ja ensi vuonna. Euron ennakoitu heikkeneminen auttaa euroalueen viennin kasvua. Britannian ja Ruotsin taloudet kasvavat euroaluetta huomattavasti nopeammin. Venäjän talous uhkaa vajota taantumaan talouspakotteiden vaikutusten vähitellen valuessa kotimarkkinoille.

Yhdysvalloissa yksityisen kulutuksen ja investointien tukema talous kasvaa tänä vuonna reilu pari prosenttia ja ensi vuonna 3 prosenttia. Rahapolitiikan asteittainen kiristymisen ja dollarin vahvistuminen eivät vaikuta vielä merkittävästi Yhdysvaltojen vientiin. Kanadan talous hyötyy kysynnän kasvusta Yhdysvalloissa. Kiinan ja Japanin talouskasvut hieman hidastuvat viime vuodesta. Kiinassa kasvu on kuitenkin noin 7 prosenttia sekä tänä että ensi vuonna. Japanissa kasvu jää reiluun prosenttiin. Levottomuuksista ja konfliktiteistä huolimatta Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa taloudet jatkavat kasvu-uralla.

Ennusteiden keskeiset riskit ovat poliittisia. Ukrainan kriisin laajeneminen vaikuttaisi sekä Euroopan unioniin että Venäjän talouteen erittäin negatiivisesti. Euroalueella kasvu on vielä heikkoa ja kuluttajien sekä yritysten luottamusten heikentyminen voi johtaa euroalueen pahimmillaan takaisin taantumaan.

Metsäteollisuustuotteiden vientitulot nousivat 2013

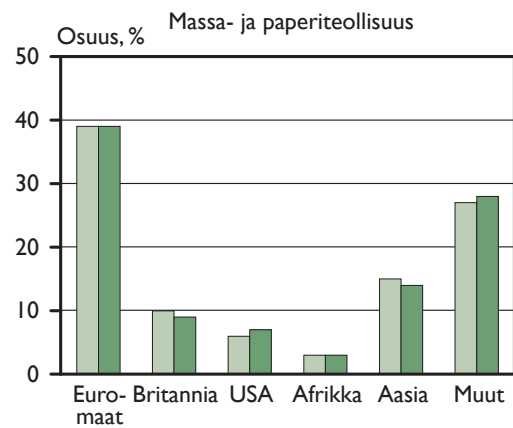
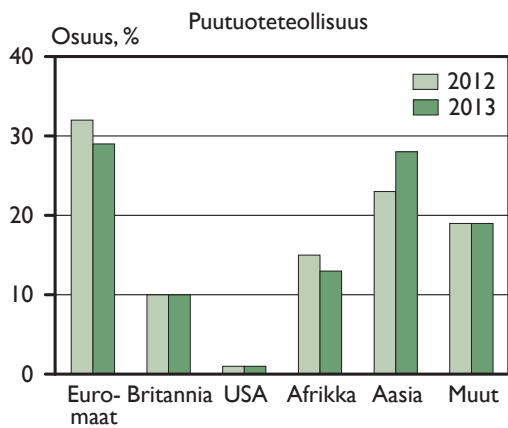
Vuonna 2013 Suomen metsäteollisuustuotteiden viennin kokonaisarvo kasvoi lähes 3 prosenttia edellisvuodesta 11,25 miljardiin euroon. Tämä vastasi viidennestä Suomen kokonaisviennin arvosta. Vaikka paperin kokonaisviennin arvo supistui 5 prosenttia, paperituotteiden merkitystä korostaa edelleen se, että niistä saadut vientitulot kattoivat 42 prosenttia metsäteollisuustuotteiden kokonaisviennin arvosta. Muilla

metsäteollisuuden toimialoilla vientitulot sen sijaan kasvoivat. Sekä massan että sahatavaran viennin arvot nousivat peräti 15 prosenttia, vanerin 7 ja kartongin 8 prosenttia. Kasvuprosenttien taustalla olivat lähinnä vientimäärien lisääntyminen viennin yksikköhintojen pysyessä lähes ennallaan tai noustessa vain hieman. Paperien osalta sekä vientimäärät että viennin yksikköhinnat alenivat edellisvuodesta.

Suomen metsäteollisuustuotteiden päämarkkina-alueet ovat melko vakiintuneet ja vuosittain tapahtuu vain pieniä prosenttimääräisiä muutoksia viennin alueittaisessa kohdentumisessa. Yksittäisten maiden osalta vuotuiset vaihtelut voivat kuitenkin olla suuria erityisesti puutuoteteollisuuden tuotteissa. Euroalueen heikon kysynnän seurauksena puutuoteteollisuuden toimitukset ovat viime vuosina suuntautuneet yhä enenevässä määrin Aasiaan ja Pohjois-Afrikkaan. Vaikka Japani on tärkeä sahateollisuuden vientimaa Aasiassa, Kiina ohitti sen jo vuonna 2011 tärkeimpänä aasialaisena kauppakumppanina metsäteollisuustuotteiden viennin kokonaisarvossa mitattuna. Vientituloja Kiinasta ovat kasvattaneet erityisesti lisääntyneet massan toimitukset.

Maailmantalous kasvaa, mutta alueelliset ja maakohtaiset erot ovat suuria

Vaikka maailmantalouden 3 prosentin kasvu jäi vuonna 2013 lähes edellisvuoden tasolle, vuoden loppupuoliskolla maailmankaupan kasvu, velkakriisin pahimpien uhkakuvien poistuminen ja yleiset positiiiviset näkymät ennakoivat huomattavasti nopeampaa talouskehitystä kuluvalle vuodelle. Yhdysvalloissa talous kasvoi ripeästi, Kiinassa talouskasvua uhanneet pahimmat epävarmuudet ja uhkakuvat hälvenivät, Japani näytti onnistuvan uuden talouspolitiikan toteuttamisessaan ja euroalueella talouden näkymät olivat pitkästä ajasta kohentuneet. Vuoden 2014 alkupuoli kuitenkin synkensi hetkellisesti näkymiä. Yhdysvaltoja koetellut ankara talvi rajoitti talouden toimintaa, Kiinassa kotimainen kysyntä supistui, Japanissa veronkorotukset vaikuttivat yksityiseen kulutukseen ennakoitua voimakkaammin ja geopoliittisten kriisien

Suomen metsäteollisuustuotteiden viennin arvon jakautuminen 2012 ja 2013. Lähteet: Tullihallitus ja Metla.

kärjistyminen Ukrainassa, Irakissa, Syyriassa ja Gazaassa heikensivät yleistä luottamusta talouskehitykseen. Tämä vaikutti erityisesti Venäjän, Itä-Euroopan ja euroalueen talousnäkyelmiin. Epävarmuuksista huolimatta maailmantalouden ennakoitaan hitaasti elpymään loppuvuoden aikana. Euroopan keskuspankin (EKP) kesällä ja alkusyksystä toteuttamat koronalennukset ja ilmoitus arvopapereiden osto-ohjelmien aloittamisesta torjuvat osaltaan euroaluetta uhkaavaa deflaatiota sekä parantavat yritysten luotonsaantia. Yhdysvalloissa talouskasvu jatkuu, samoin Intiassa ja muissa nopeasti kehittyvissä Aasian valtioissa. Vuonna 2014 maailmantalouden ennakoitaan kasvavan edellisvuosien vauhtia.

Viime vuosina kehittyvät taloudet ovat toimineet maailmantalouden moottorina, kun taas kehittyneet taloudet ovat lähinnä keskittyneet velkaongelmien ratkaisemiseen. Nyt jakoa ei voi enää tehdä yhtä suoraviivaisesti, sillä kasvu alueiden sisälläkin tulee olemaan vahvasti maittain eriytynyttä. Tämän vuoksi vuoden 2015 maailmantalouden kokonaiskehitystä on vaikea hahmottaa. Kehittyvistä talouksista Kiinan ja Intian ennakoitaan jatkavan vakaalla kasvu-uralla, kun taas Venäjää ja Brasiliää uhkaa heikon kasvun aikakausi. Kehittyneistä talouksissa Yhdysvaltojen ja Britannian arvioidaan kasvavan nopeasti, mutta Japanissa kasvu pysyy hitaana. Myös euroalueen sisällä kehitys on kaksijakoista. Saksassa kasvu jatkuu ja Espanjassa on elpymisen merkkejä, kun taas Italiassa, Ranskassa ja Suomessa heikko talouskehitys jatkuu. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos (ETLA) ennustaa vuonna 2015 maailmantalouden kasvuksi 3,1 prosenttia.

Vaikka maailmantalouden ennakoitaan kasvavan hitaasti, useat epävarmuustekijät varjostavat tulevaisuuden arviointia (ks. erillinen ikkuna). Euroalueen näkökulmasta Venäjälle asetettujen talouspakotteiden ja Venäjän vastapakotteiden taloudelliset vaikutukset ovat toistaiseksi epäselviä. Ukrainan kriisissä

poliittiset tapahtumat voivat kuitenkin olla nopeita suuntaan tai toiseen ja talouksien reagointi niihin eroaa maittain. Epäsuorat vaikutukset kuluttajien ja yritysten luottamuksien kautta voivat lopulta olla suuremmat kuin suorat kauppavaikutukset. Mikäli kriisi jatkuu ja syvenee, metsäteollisuustuotteiden osalta ei ole näköpiirissä, että Euroopan unioni sisältäisi niitä mahdollisiin tuleviin pakoteohjelmiinsa. Todennäköiseltä ei myöskään vaikuta, että Venäjä asettaisi vastapakotteena metsäteollisuustuotteet tuontikieltoon. Raakapuun vientikielto Venäjältä puolestaan vaikuttaisi lähinnä Suomeen eikä toimisi pakotteena koko Euroopan tasolla.

Yhdysvalloissa keskuspankki (FED) lopettaa vähitellen kuluvan syksyn aikana arvopaperiostojaan markkinoilta ja ensimmäisiä koronnostoja Yhdysvaltoihin ennakoitaan ensi vuodelle. Tämä rahapolitiikan kiristys ja korkoeron kasvu euroalueeseen nähden tulee todennäköisesti heikentämään euroa, mikä puolestaan tukisi euroalueen viennin kasvua ja hitaan elpymisen jatkumista. Lähi-idässä konflikteille ei ole nopeaa ratkaisua näköpiirissä, mutta niiden ei kuitenkaan uskota vaikuttavan vielä merkittävästi maailmantalouden kehitykseen.

Euroalue hitaan kasvun tiellä

Euroalueen talouskehitystä ovat viime vuosina hallinneet julkisen velan sopeutukset, pankkien heikko tila, ennako-odotuksista huolimatta vahvana pysynyt euro, investointien puute, heikko luottamus talouteen sekä eteneminen kriisistä toiseen. Viime vuosi ei ollut poikkeus. Kriisimaiden lisäksi Italiassa talous supistui, Ranskassa kasvu oli heikkoa ja yllättäen myös Saksan kasvu oli hyytymässä. Vuoden puolivälissä euroalue kuitenkin irtautui taantumasta ja vuoden loppua kohden näkymät näyttivät jo hieman paremmilta. Heikon

Maailmantalouden kasvuennusteita (reaalinen BKT, muutokset prosentteina vuositasolla)

Alue	Osuus Suomen metsäteollisuuden viennin arvosta vuonna 2013, %	Toteutunut BKT % 2013	ETLA 2014e	OECD/IMF 2014e	ETLA 2015e	OECD/IMF 2015e
Metsäteollisuuden vienti-osuuksilla painotettu	100,0	1,6	1,9	2,4	2,1	2,7
EU-28	56,7	0,1	1,2	1,6*	1,5	1,8*
Euroalue	37,2	-0,4	0,9	0,8	1,5	1,1
Saksa	16,4	0,5	1,8	1,5	2,0	1,5
Britannia	9,2	1,7	2,9	3,1	2,5	2,8
Ruotsi	3,6	1,6	1,9	2,8*	3,0	2,6*
Venäjä	5,6	1,3	0,3	0,2**	1,0	1,0**
Yhdysvallat	5,5	2,2	2,2	2,1	2,8	3,1
Aasia	17,3	4,9	4,7	6,4**	4,5	6,7**
Japani	4,6	1,5	1,2	0,9	1,5	1,1
Kiina	5,3	7,7	7,0	7,4	7,0	7,3
Muut	14,9					

Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen (ETLA) ennuste julkaistiin 25.9.2014.

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) ennuste julkaistiin 15.9.2014.

Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) ennusteet (* ja **) julkaistiin 8.4.2014 ja 24.7.2014.

alkuvuoden vuoksi vuonna 2013 euroalueen talous kuitenkin supistui 0,4 prosenttia edellisvuodesta.

Vuoden 2014 ensimmäisellä neljänneksellä euroalueen talous kasvoi vielä 0,2 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Elpymistä tukivat vähittäiskaupan kasvu, työllisyyden hidas paraneminen ja kohentunut luottamus talouteen. Toisella neljänneksellä kasvu kuitenkin yllättäen hyytyi. Saksassa talous jopa supistui edellisestä neljänneksestä viennin heikennettyä. Syyt talouden sakkaamiselle ovat moninaiset. Ukrainan kriisin paheneminen ja talouspakotteet vaikuttivat osaltaan yleiseen luottamukseen. Inflaation hidastuminen loi puolestaan pelkoa ajautumisesta deflaatioon, mikä olisi koko euroalueen kannalta askel takaisin kohti taantumaa lisäten reaalista velkamäärää, velanhoidokuluja ja vähentäisi yksityistä kulutusta ja investointeja. Useissa maissa myöskään talouden rakenneuudistukset eivät ole edenneet suunnitellulla tavalla.

Kesän ja alkusyksyn aikana julkaistu tilastotieto ja barometrit loppuvuoden kehityksestä antavat osin hyvinkin ristiriitaista tietoa taloudesta, mutta on kuitenkin selvää, että erot maiden välillä tulevat pysymään suurina. Saksan ennakoitaan loppuvuoden aikana palaavan takaisin kasvun tielle vientisektorinsa ansiosta. Myös kotimainen kysyntä tukee kasvua. Ranskalla ja Italialla puolestaan on vaikeuksia saada kasvua käynnistymään. Ukrainan tilanne pitää epävarmuutta yllä. Toisaalta euroalueen kehitystä tukevat kriisimaiden vähitellen koheneva taloustilanne, esimerkiksi Espanjassa ja Irlannissa pahin näyttäisi olevan jo ohi ja taloudet kasvavat. EKP:n kesän ja alkusyksyn koronlaskut sekä ilmoitus rahoitusoperaatioiden aloittamisesta tukevat pankkien luotonannon

kasvua ja investointeja sekä vaimentavat samalla myös inflaation hidastumisesta syntyneitä deflaatiopelkoa. Euroalueen viennin kasvua tukee euron ennakoitu lievä heikkeneminen loppuvuoden aikana. Yhdysvaltojen kiristäessä asteittain rahapolitiikkaansa EKP:n toimissa päinvastoin sijoitukset hakeutuvat paremman tuoton perässä dollariin, mikä heikentää euroa. Vaikka epävarmuus geopolitiittisten jännitteiden ja talouspakotteiden ympärillä pysynee korkealla loppuvuoden aikana, vuonna 2014 euroalueen talouden ennakoidaan kasvavan vajaan prosentin.

Euroopan unionissa puheet kasvua tukevasta elvyttävästä politiikasta ovat viime aikoina lisääntyneet. Finanssipoliittinen liikkumavara useissa velkaantuneissa valtioissa on kuitenkin suppea ja mittavaan elvytykseen ei ole varaa. Myös Euroopan keskuspankin rahapoliittinen keinovalikoima elvytykseen on rajallinen. Euroopan keskuspankin haluttomuutta ottaa talouden vetovastuuta selittää osin myös se, että poliittisilta päättäjiltä jäisi tällöin kannustin toteuttaa talouksien rakenteellisia uudistuksia. Euroalueella onkin edessään vielä useita vuosia kestävä sopeutuminen ja hitaan kasvun aika. Siten vuodelle 2015 ei odoteta kasvupyrähdystä. Hitaasti paraneva työllisyys, heikenevän euron myötä viennin kasvu sekä vähitellen käynnistyvät investoinnit toimivat kuitenkin kasvun moottoreina. Vaikka yleinen konsensus talousennusteissa on, että Ukrainan kriisi talouspakotteineen rauhoittuu ja stabiloituu viimeistään ensi vuoden aikana, riski laajemmastakin kauppasodasta Venäjän kanssa on kuitenkin olemassa. Vuonna 2015 euroalueen ennustetaan kasvavan noin 1,5 prosenttia.

Ennustamisen sietämätön vaikeus

Jari Viitanen

Talousohennuksen ennustaminen ei koskaan ole helppoa ja suoraviivaista. Erityisen vaikeaa on ollut talouden suhdannekäänteiden ja erilaisten kuplien – kuten asunto- ja pörsikuplien – hahmottaminen ja ennakoiminen. Viime vuosina ennusteiden tekeminen on ollut kuitenkin korostetun hankalaa. Rahoitusmarkkinoiden ja kaupan globalisoituessa sekä alati nopeutuvan sähköisen tiedonsiirron myötä talouden kytkökset ovat monimutkaistuneet ja vaikutukset välittyvät entistä nopeammin yksittäisten talouksien ja talousalueiden välillä.

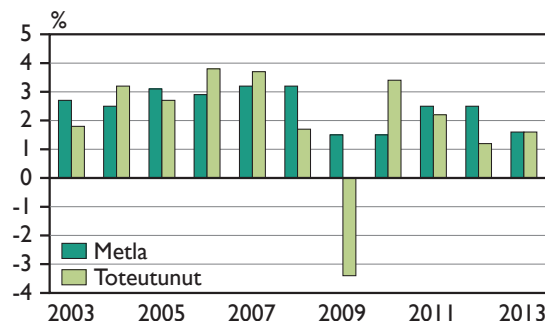
Globaalissa ympäristössä politiikka ja talous kytkeytyvät myös entistä enemmän toisiinsa, jolloin talouden kehitystä eivät välttämättä ohjaa pelkästään talousteorioista tutut lainalaisuudet, vaan usein myös erilaiset poliittiset päämäärät. Talous on yksi osa politiikkaa tai politiikka osa taloutta, kuten Ukrainan kriisissä Venäjää kohtaan asetetut talouspakotteet ja Venäjän vastapakotteet osoittavat. Tällaisia nopeita, talouteen vaikuttavia poliittisia päätöksiä, jotka voivat perustua vaikkapa aamuyön tunneilla tehtyyn määräenemmistöpäätökseen, on käytännössä mahdoton ennakoida edes päiviä saati useita kuukausia tai vuosia etukäteen. Kuitenkin nämä päätökset ja poliittikkamuutokset voivat vaikuttaa ratkaisevasti ja maailmanlaajuisesti talouksien kehitykseen.

Toinen talouteen vaikuttava ja totutuista perustamanteista riippumaton tekijä on informaatioteknologian kehitys, reaaliaikainen tiedonvälitys ja sosiaalinen media. Arabikevään lähtölaukaus oli yksittäisen torikauppiaan mielenilmaus Tunisiassa. Nopeasti sosiaalisen median kautta tapahtumat laajenivat lähes koko Pohjois-Afrikkaan ja osin Lähi-itään aiheuttaen lopulta Egyptin hallituksen kaatumisen ja laajoja levottomuuksia useissa maissa. Kerrannaisvaikutukset näkyivät myös Suomen sahatavaran viennin hetkellisenä supistumisena alueelle. Vaikka Ukrainan tilanteen kiristymistä ja Isis-järjestön toimia Irakissa ei osattu ennakoida vielä edes vuodenvaihteen 2014 tienoilla, tapahtumat vaikuttavat tällä hetkellä voimakkaasti kuluttajien mielialoihin. Euroalueen kuluttajien luottamusta mittaavat indikaattorit ovat kääntyneet

kevään jälkeen laskuun ja yritysten tilauskanta seuraa nopeasti perässä.

Nykyisessä toimintaympäristössä talousohennusteet vanhenevat nopeasti. Kesällä tehtyjä talousohennusteita on jo alkusyksystä korjattu alaspäin. Yleisesti viime vuosina tehdyt talousohennusteet ovat reippaasti yliarvioineet seuraavan vuoden kehitystä. Johtopäätös on, että talouden mekaniikka ei enää seuraa totuttuja markkinatalouden lainalaisuuksia yhtä kiinteästi kuin aiemmin. Taloustieteilijät ovatkin joutuneet kyseenalaistamaan erilaisten matemaattisten mallien soveltuvuutta kuvaamaan ihmisten taloudellista käyttäytymistä. Ohennusteiden tekemisessä on tullut selvästi myös ilmi, että pelkkä talouden lainalaisuuksien tuntemus ei enää yksin riitä, vaan tarvittaisiin kansainvälisen politiikan tuntemusta ja tietoa kuluttajien mieltymysten muutoksista, joihin myös sosiaalinen media voi nykyään nopeasti vaikuttaa. Pitäisi pystyä ennakoimaan myös poliittisia valtapelejä, alueittain pinnan alla kytkeviä kriisejä ja niiden taustoja, uskonnollisia jännitteitä ja ylipäätään päätöksentekijöiden – olivatpa he poliittisia päättäjiä tai yksittäisiä kuluttajia – mielenliikkeitä. Todennäköisesti ensi vuoden syksyllä pinnalla ovat osin uudet kriisit ja epävarmuudet, joita ei tällä hetkellä vielä kyetä kunnolla hahmottamaan. Kun tällaiseen toimintaympäristöön lisätään vielä täysin ennakoimattomat luonnonmullistukset, on selvää, että vaikka ohennusteiden laadinta on jo sinällään nykyterminologian mukaisesti erittäin haasteellista, oikeaan osuminen on suorastaan vaikeaa!

Kaikista vaikeuksistaan huolimatta lyhyen ajan suhdanneohennusteita kannattaa kuitenkin tehdä, sillä ne luovat perustan, johon uusia epävarmuuksia sekä talouden ja maailmanpolitiikan tapahtumia voidaan hahmottaa. Ohennusteiden tekemisessä ja tulkinnessa tärkeämpää onkin ohennusteeseen liittyvä loogisuus ja tarina, nykytilan hahmottaminen, muutoksen suunta ja suuruus sekä ohennusteisiin sisältyvät epävarmuustekijät kuin itse piste-ohennuste, joka harvoin täsmällisesti kaikkine desimaaleineen osuu kohdalleen.

Metlan Metsäsektorin suhdannekatsauksissa 2003–2013 esitetyt metsäteollisuuden vientiosuuksilla painotetut BKT:n kasvuennusteet edellisinä syksyinä ja toteutuneet kasvut. Talousalueiden ja yksittäisten talouksien kasvuprosentit perustuvat IMF:n syksyn ohennusteisiin. Lähteet: IMF ja Metla.

Euroalueen ulkopuolinen Eurooppa menee menojaan

Suomen metsäteollisuuden kannalta tärkeissä euroalueen ulkopuolisissa Euroopan maissa suhdannekehitys näyttää euroaluetta paremmalta. Britannia on pystynyt toteuttamaan talouden rakenneuudistuksia ja maan talous ylittää jo kriisiä edeltäneen tason. Vuonna 2013 talous kasvoi 1,7 prosenttia. Britannian tärkeimmät kauppakumppanit ovat Yhdysvallat, euroalue ja Aasia. Näiden alueiden kysynnän kasvu on lisännyt vientiä, mitä on tukenut myös punnan heikkous ja rahapolitiikan keveys. Vaikutukset ovat levinneet hitaasti myös kotimarkkinoille yksityisen kulutuksen ja investointien kasvuna. Työllisyyden nopea paraneminen ja ennakoivien indikaattoreiden hyvät luvut ennakoivat talouskasvun jatkuvan vahvana sekä tänä että ensi vuonna. Englannin keskuspankki joutuukin aloittamaan rahapolitiikan hitaan kiristyksen ensi vuonna korkoa nostamalla, mikä hieman vahvistaa puntaa euroon nähden. Vuonna 2014 talouden arvioidaan kasvavan lähes 3 prosenttia ja ensi vuonna noin 2,5 prosenttia.

Ruotsi on viime vuosina pystynyt kompensoimaan kansainvälisen kysynnän heikkoutta kotimaisilla kysyntätekiijöillä. Vuonna 2013 Ruotsin talous kasvoi 1,6 prosenttia. Samanlaisen talouskehityksen ennakoidaan jatkuvan myös lähivuosina. Kevyen rahapolitiikan vuoksi kruunun ennakoidaan hieman heikentyvän euroon nähden loppuvuoden aikana, mutta suurta viennin kasvusysäystä se tuskin aiheuttaa euroalueen vain hieman parantuvan kysynnän vuoksi. Vienti Norjaan ja Yhdysvaltoihin sen sijaan on kasvussa. Pitkällä aikavälillä kruunuun kohdistuu vahvistuspaineita maan suhteessa nopeamman talouskasvun vuoksi. Kotimarkkinoilla yksityinen kulutus pysyy hyvänä. Kotimaan investoinnit painottuvat rakennustuotantoon kone- ja laiteinvestointien kasvun pisyessä vaisuna. Tämän vuoden talouskasvun ennakoidaan Ruotsissa olevan 2 prosenttia. Vuonna 2015 talouden kasvu kiihtyy 2,5–3 prosenttiin.

Baltian maissa vahvana jatkuneet talouskasvut hidastuvat viime vuosista. Erityisesti Viroa vaivaa viennin supistuminen Venäjälle heikon ruplan ja Venäjän asettamien tuontikieltojen vuoksi. Kotimaisen kysynnän kohtuullinen kasvu sekä heikosti paraneva länsimaisen kysynnän kasvu eivät pysty korvaamaan Venäjän viennistä koituvia menetyksiä. Latviassa ongelmat ovat samansuuntaisia, joskaan eivät yhtä suuria. Liettuassa yksityinen kulutus ja investoinnit sekä tuottavuuden kasvu pystyvät kompensoimaan viennin supistumista. Liettua liittyy euroalueeseen vuoden 2015 alusta. Vuonna 2014 Viron talous kasvaa vajaa prosentin, kun taas Latviassa ja Liettuassa kasvut

hidastuvat 2,5–3 prosenttiin. Ensi vuonna talouksien kasvuprosentit elpyvät vajaaksi kolmeksi. Euroopan unionin kuuluvien muiden entisten siirtymätalouksien, kuten Puolan ja Unkarin, taloudet kasvavat selvästi euroaluetta nopeammin.

Venäjän talous hyytymässä

Jo ennen Ukrainan kriisistä seuranneita talouspakotteita Venäjän talouskasvu oli selvästi hidastumassa. Tämä johtui pitkälti energiatuotteiden tasaantuneista maailmanmarkkinahinnoista uusien liuskekaasu- ja -öljyteknologioiden käyttöönottojen myötä. Tämä puolestaan rajoitti Venäjän energiatuotteista saatavia vientituloja, ja vaikutukset välittyivät myös kotimarkkinoille. Vuonna 2013 Venäjän talous kasvoi 1,3 prosenttia.

Ukrainan kriisin myötä Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen talouspakotteet ja Venäjän omat vastapakteet tulevat hitaasti vaikuttamaan maan talouden kehitykseen ja yleiseen taloudelliseen ilmapiiriin. Kriisi näkyi jo alkuvuoden aikana valuuttapakona ja ruplan heikentymisenä. Suuri osa Venäjän kulu- ja investointituotteista on tuontitavaroita, jolloin ruplan heikentyminen näkyy näiden tuotteiden kallistumisena ja inflaation kiihtymisenä. Hillitäkseen inflaatiopaineita Venäjän keskuspankki on jo joutunut kiristämään rahapolitiikkaansa, mikä on myrkyä taloudelle. Kääntöpuolella ruplan heikkeneminen voi auttaa vientisektoria palauttamaan osan 2000-luvun vaihteen jälkeen menetettyä kilpailukykyään. Rahoitussektorille kohdistetut talouspakotteet ja rajoitteet ulkomailta saatavasta luototuksesta eivät kannusta investointeihin, vaikka valtio mahdollisesti kääntäisikin osan vararahastoon siirretyistä vientituloista rahoitusmarkkinoiden auttamiseen. Julkisen kulutuksen ja investointien lisääminen muun muassa infrastruktuurin rakentamiseen sen sijaan toimisivat puskureina hiipuvalla taloudelle. Viennin hyytymisen ohella yksityisen kulutuksen kasvun hidastuminen, investointien supistuminen sekä taustalla väijyvät talouden rakenneongelmat voivat johtaa Venäjän talouden supistumiseen vuonna 2014. Talousennustajien arviot talouskehityksestä vaihtelevat prosentin supistumisesta puolen prosentin kasvuun.

Venäjän ensi vuoden talouskehityksen ennustaminen on vaikeaa, sillä talous liittyy olennaisesti politiikkiin päätöksiin, joita Venäjällä on usein vaikea ennakoida. On kuitenkin selvää, että ulkomaisia investointeja ja rahoitusmahdollisuuksia on lähivuosina hankalaa houkutella Venäjälle luottamuspuolan vuoksi, vaikka akuutti pakotekriisi laukeaisikin lähiaikoina. Kotimaan talouden rakenteita ei hetkessä pystytä korjaamaan eikä energiatuotteiden maailmanmarkkinahinnoissakaan

odoteta merkittäväää nousua. Yksityisen kulutuksen kasvun ennakoitaan edelleen hieman supistuvan ja investointien sekä viennin kääntyvän lievään kasvuun, vaikka ruplan hienoinen vahvistuminen heikentääkin viennin kannattavuutta. Epävarmuus pysyy kuitenkin korkealla, mitä heijastaa myös talousennusteiden suuri vaihteluväli -0,5–1,3 prosentin välillä vuodelle 2015.

Pohjois-Amerikassa taloudet kasvavat vahvasti

Asuntomarkkinoiden ja finanssisektorin ongelmien vähitellen väistyttyä Yhdysvallat on pystynyt kääntämään taloutensa takaisin vahvalle kasvu-uralle erityisesti aktiivisen rahapolitiikkansa ansiosta. Viime vuoden alkupuoliskon jälkeen talouden kasvu kiihtyi loppuvuotta kohden. Vuonna 2013 Yhdysvaltojen talous kasvoi 2,2 prosenttia.

Kuluvan vuoden alkua varjostivat ankarat sääolosuhteet erityisesti Yhdysvaltojen itärannikolla ja talous yllättäen supistui ensimmäisellä neljänneksellä. Toisella neljänneksellä talous kuitenkin kasvoi jo yli neljän prosentin vauhtia, ja kuluttajien sekä yritysten luottamusmittarit ennakoivat kasvun pysyvän vahvana myös loppuvuonna. Yksityisen kulutuksen kasvua ruokkivat asuntovarallisuuden ja pörssiomaisuuden arvojen kasvut sekä nopeasti aleneva työttömyys. Pankkisektorin kohentuneen tilan myötä myös kotitalouksien ja yritysten kriisivuosia huomattavasti parempi velkatilanne mahdollistaa uusien luottojen saannin. Rakennusinvestoinnit sekä kone- ja laiteinvestoinnit ovat vahvassa kasvussa. Yksityisen sektorin hyvien talouslukujen kääntöpuolella ovat kuitenkin julkisen talouden ongelmat. Toistaiseksi suuria julkisen sektorin rakenteellisia ongelmia ei ole pystytty poliittisten erimielisyyksien vuoksi ratkaisemaan. Tällaisia ongelmia ovat muun muassa sosiaali- ja terveystaloudet sekä valtionhallintoa vaivaavan byrokratian karsiminen. Myös julkisen velan määrä pysyy suurena.

Yhdysvaltojen keskuspankki on ilmoittanut vähitellen normalisoivansa rahapolitiikkaansa. Tämä tarkoittaa, että jo kuluvan vuoden lopulla keskuspankki lopettaa joukkovelkakirjaostonsa markkinoilta. Ensimmäiset maltilliset koronnostot tapahtunevat vasta ensi vuoden alkupuolella. Rahapolitiikan kiristämisen ajoitus on aina vaikeaa, mutta hyvän työllisyyskehityksen ja orastavan inflaation suhteen ajoitus vaikuttaisi onnistuneelta sikäli, että vaikutukset välittyvät talouteen vasta ensi vuoden puolella. Heikon alkuvuoden jälkeen Yhdysvaltojen talous kasvaa voimakkaasti ja vuonna 2014 talouden ennakoitaan kasvavan viimevuotista vauhtia.

Yhdysvaltojen ensi vuoden talouskehitykselle ei ole suuria uhkakuvia. Pörssikurssien voimakas nousu

on tosin aiheuttanut huolia mahdollisesta pörssikuplasta. Tämän puhkeaminen voisi laukaista uuden finanssi- ja velkakriisin, mikä vaikuttaisi erityisesti yksityisen kulutuksen näkymiin. Työllisyyden paraneminen ja investointien voimakas kasvu pitävät yksityisen sektorin kasvun vahvana, joskin joillakin toimialoilla todennäköisesti kärsitään jo työvoimapulasta. Uuden öljy- ja liuskekaasuteknologian ansiosta Yhdysvaltojen talous on entistä suojatumpi energiatuotteiden maailmanmarkkinahintojen vaihtelulta. Kiristyvän rahapolitiikan odotetaan hieman vahvistavan dollaria, mikä ei kuitenkaan vielä merkittävästi vaikuta viennin kasvuun. Vuonna 2015 Yhdysvaltojen talous kasvaa noin 3 prosenttia.

Kanadan talous on erityisesti vientisektorinsa puolesta voimakkaasti sidoksissa Yhdysvaltojen talouskehitykseen, joten Kanadankin talous on melko nopeasti elpynyt kriisivuosista. Vaikka investointien odotetaan kasvavan vasta ensi vuoden aikana, viennin hyvä veto kuluvan ja ensi vuoden aikana sekä yksityisen kulutuksen kasvu saavat Kanadan talouden kasvamaan 2,3 prosenttia vuonna 2014. Ensi vuonna kasvu hieman kiihtyy kuluvasta vuodesta. Kanadan dollarin arvioidaan hieman heikkenevän ensi vuonna Yhdysvaltojen dollaria vastaan, mutta pysyvän lähes nykyisellä tasolla suhteessa euroon.

Aasiassa kasvu hidastuu maltillisesti

Kiinan talouskasvu on viime vuosina ollut vauhdikasta. Pitkään jatkunut vienti- ja investointivetoinen kasvu on kuitenkin osin tullut tiensä päähän ja talouden painopistettä on vähitellen suunnattu kotimaisen kysynnän tukemiseen ja yksityisen kulutuksen kasvattamiseen. Toisin kuin useissa muissa maissa, Kiina on sikäli poikkeus, että raha- ja finanssipoliittisia päätöksiä on pystytty tekemään nopeasti ja ohjaamaan talouden painopistettä haluttuun suuntaan. Talouden rakenteelliset uudistukset kuten sosiaaliturvaverkoston ja kattavan sairaanhoitojärjestelmän rakentaminen vievät kuitenkin oman aikansa ja vaikuttavat hitaasti yksityisen kulutuksen kasvuun. Vuonna 2013 Kiinan talous kasvoi 7,7 prosenttia.

Vaikka kuluvan vuoden alussa Kiinan talouskasvu hieman hidastui viime vuoden lopusta, kevään jälkeen kasvu on jälleen vahvistunut. Ennakoivat indikaattorit viittaavat talouskasvun jatkuvan vahvana myös loppuvuonna. Maailmantalouden ja erityisesti Yhdysvaltojen kysynnän kasvu kasvattaa vientiä Kiinasta. Myös läntisistä talouspakotteista kärsivä Venäjä on suuntaamassa kysyntäänsä Aasiaan, mikä osaltaan hyödyttää myös Kiinaa. Kotimaisista uhkakuvista huolimatta myös investointien kasvu jatkuu vahvana, mitä tukee

Kotimaan talousennusteita.

	Toteutunut 2013	ETLA 2014e	Nordea 2014e	ETLA 2015e	Nordea 2015e
*BKT, %	-1,2	-0,4	-0,5	0,8	0,3
*Vienti, %	-1,7	0,0	-0,2	2,2	2,1
*Yksityinen kulutus, %	-0,7	-0,2	0,2	0,6	0,5
*Julkinen kulutus, %	1,5	-0,2	0,4	0,0	0,3
*Investoinnit, %	-4,9	-3,2	-4,9	1,4	-0,1
yksityiset	-6,8	-3,7	-	1,9	-
julkiset	3,7	-0,9	-	-0,8	-
*Rakennustuotanto, %	-0,6	-5,0	-	1,0	-
Kuluttajahintaindeksin muutos, %	1,5	1,1	1,0	1,3	0,4
Työttömyysaste, %	8,5	8,7	8,7	8,7	9,0
Euribor 3kk, %	0,2	0,2	-	0,2	-

* määrän muutos

Nordean ennuste julkaistiin 3.9.2014.

Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen (ETLA) ennuste julkaistiin 25.9.2014.

maan keskuspankin syyskuussa tekemä mittava uusi elvytyspaketti. Huolta ovat aiheuttaneet asuntomarkkinoilla epäillyn hintakuplan puhkeaminen, lisääntyvät luottotappiot, raskaan teollisuuden saastuttavan ylikapasiteetin purkamisen, kasvava varjopankkitoiminta sekä paikallis- ja aluehallinnon velkaantuminen. Vaikka ongelmat kytevät edelleen pinnan alla, Kiinan talouden uskotaan selviytyvän hallitusti ongelmistaan. Vuonna 2014 Kiinan talous kasvaa 7–7,5 prosenttia.

Ensi vuoden talousnäkymät Kiinassa ovat lähes toisinto kuluvasta vuodesta. Vaikka viennin vetoaavistuksen hiljenee tästä vuodesta, kotimaiset kysyntätekijät pitävät talouden vauhtia yllä. Yksityisen kulutuksen ja investointien huppeat kasvuprosentit ennakoivat Kiinan bruttokansantuotteen kasvavan noin 7 prosenttia vuonna 2015.

Japanissa talous kasvoi viime vuonna 1,5 prosenttia. Kuluvan vuoden huhtikuussa toteutettu kulutusveron korotus on kuitenkin vaikuttanut voimakkaasti alkuvuoden talouskehitykseen. Vuoden ensimmäisellä neljänneksellä talous kasvoi reippaasti kuluttajien ajoittaessa hankintansa ennen veronkorotusta. Toisella neljänneksellä talous supistui yksityisen kulutuksen hiipumisen vuoksi. Japanissa harjoitettu kolmen vuoden talousohjelma on sikäli tullut vedenjakajalle, että raha- ja finanssipolitiikalla talous on vihdoon saatu orastavaan nousuun pitkään jatkuneen hitaan kasvun jälkeen. Ohjelman kolmas osa, talouden rakenneuudistukset, kuten työmarkkina- ja maataloussektorin reformit, ovat kuitenkin pahasti kesken ja vasta niiden toteutuminen kertoo lopulta talouden pitkän aikavälin onnistumisesta. Lähes täystyöllisyystilanne, ikääntyvä väestö sekä inflaation kiihtymisestä johtuva reaali-palkkojen lasku supistavat yksityistä kulutusta tänä vuonna. Maailmanmarkkinoiden hyvä kysyntä kuitenkin kasvattaa vientiä ja investoinnitkin ovat

reippaassa kasvussa. Vuonna 2014 Japanin talous kasvaa 1,2 prosenttia. Ensi vuonna kulutusveron uusi korotus pitää yksityisen kulutuksen vaisuna, mutta investointien ja viennin kasvu saavat Japanin talouden kasvamaan kuluvan vuoden vauhtia.

Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka elävät levottomuuksista ja kriiseistä toisiin. Arabikevään rauhoituttua Gazassa, Syyriassa ja Irakissa puhjenneet uudet levottomuudet pitävät epävarmuutta alueella yllä. Tästä huolimatta alueiden taloudet ovat pystyneet pitämään yllä kohtuullista kasvua, osin jälleenrakentamisen turvin tosin. Egyptissä talous kasvaa tänä vuonna hieman yli 2 prosenttia ja ensi vuonna tätä huomattavasti nopeammin. Muissa Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän talouksissa kasvuprosentit vaihtelevat 3–4 prosentin välillä. Ensi vuodeksi ennakoidaan maittaisten kasvuprosenttien hieman nopeutuvan.

1.2 Kotimaan talous

Euroalueen edelleen vaisuna jatkuva talouskasvu, vahva euro sekä Ukrainan kriisin myötä voimaan astuneet talouspakotteet ja Venäjän vastapakotteet supistavat Suomen vientiä tänä vuonna. Ensi vuonna maailmanmarkkinakysynnän paraneminen kasvattaa vientiä. Kotimaiset kysyntätekiijät pysyvät vaisuina ostovoiman heikon kehityksen, kasvavan työttömyyden, käyttämättömän kapasiteetin ja yritysten heikon tilauskannan vuoksi. Vuonna 2014 Suomen talous supistuu edelleen puoli prosenttia, mutta ensi vuonna talous kääntyy lievään kasvuun.

Pakkasella ollaan vuonna 2014

Viime syksynä Suomen talousnäkymät olivat pitkästä aikaa positiiviset, kuluttajien ja yritysten luottamusindikaattorit kohenivat sekä teollisuuden tilauskanta oli kasvussa. Elpyvän euroalueen kysynnän kasvusta odotettiin helpotusta myös Suomen vientisektorille. Vaikka kasvuluvut kesän jälkeen olivat edelleen hyvin heikkoja, Suomen talous oli irtaantunut teknisestä taantumasta. Kuitenkin jo ennen Ukrainan kriisin kärjistymistä vuoden viimeisellä neljänneksellä Suomen talous kääntyi uudestaan laskuun. Venäjän talouden vaikeudet heijastuivat supistuvana vientinä Venäjälle ja euron kalleus rokotti vientiä Euroopan unionin ulkopuolelle. Lisäksi kotimarkkinoiden kysyntä pysyi heikkona. Vuonna 2013 Suomen talous supistui 1,2 prosenttia.

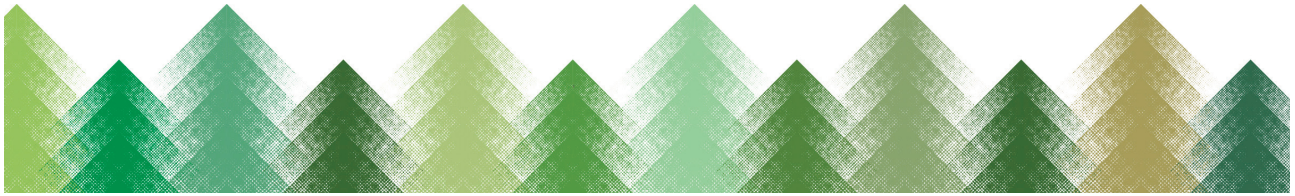
Tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä talous supistui edelleen 0,3 prosenttia viime vuoden viimeisestä neljänneksestä. Vaikka toisella neljänneksellä kasvua oli 0,2 prosenttia, euroalueen ennakoitua hitaampi kysynnän kasvu ja viennin heikko veto ovat alkuvuonna rasittaneet talouden kokonaiskehitystä. Tammi-kesäkuussa tavaraviennin arvo Venäjälle supistui 12 prosenttia vuodentakaisesta vastaavasta ajasta Ukrainan kriisin kärjistymisen myötä. Vientiä euroalueen ulkopuolelle on rasittanut euron kalleus. Vuodenvaihteen jälkeen myös yritysten ja kuluttajien luottamusta mittaavat indikaattorit ovat tulleet alaspäin. Elinkeinoelämän keskusliiton syyskuun suhdannebarometrin mukaan tuotannon arvioidaan hieman kasvavan loppuvuodesta, mutta suhdannenäkymät pysyvät heikkoina. Erityisen vaisulta näyttävät rakentamisen suhdanteet. Myös Tilastokeskuksen kuluttajabarometrin syyskuun romahtaneet saldoluvut viittaavat heikkoon talouskehitykseen loppuvuonna. Epävarmuuden ja työttömyyden kasvu sekä reaali-palkkojen pysyminen lähes viimevuotisella tasolla eivät

kannusta yksityistä kulutusta. Kauppa- ja palvelu- alat kärsivät tämän lisäksi myös ulkomaisten asiakkaiden vähentymisestä. Kapasiteetin vajaakäyttö ja heikko kysyntä eivät puolestaan kannusta investointeihin, jotka supistuvat viime vuodesta. Vuonna 2014 Suomen talouden arvioidaan supistuvan 0,5 prosenttia.

Tuleeko ensi vuodestakaan pelastajaa?

Eduskuntavaalit järjestetään Suomessa keväällä 2015 ja on ilmeistä, että uusia ja ikäviä talouspoliittisia päätöksiä vältellään ennen vaaleja. Merkittäviä ja tulevaisuuteen vaikuttavia ratkaisuja ovat muiden muassa eläkeiän nostaminen, valtion velkaantumisen vähentäminen, energiapolitiikkaan liittyvät kysymykset sekä vientiteollisuutta tukevat toimenpiteet. Finanssipoliittista pelivaraa talouden elvytykseen rajoittaa valtion nopea velkaantuminen sekä julkisen sektorin jo ennestään suuri osuus taloudessa. Suomen ensi vuoden talouskehitys rakentuukin pitkälti vientisektorin varaan, sillä kotimaisista tekijöistä ei ole talouden veturiksi. Euroalueen ja Ruotsin kysyntöjen odotetaan ensi vuonna kasvavan ja tukevan viennin kasvua. Myös euron ennakoitu heikkeneminen auttaisi vientiä euroalueen ulkopuolelle. Ukrainan kriisin jälkimaininkien ja talouspakotteiden jatkuminen pitäisi kuitenkin Suomen viennin Venäjälle edelleen heikkona. Kriisin laajeneminen voisi myös pysäyttää kysynnän kasvun muilla keskeisillä vientimarkkinoilla ja vaikuttaisi yleisesti mielialoihin ja tätä kautta Suomen vientiin. Vuonna 2015 Suomen talous kasvaa noin puolen prosentin vauhdilla.

Konsensus talousennusteita tekevien laitosten Suomen ensi vuoden talouskehityksestä on hyvin samansuuntainen kuin aiempinakin vuosina. Vuodenvaihteen positiiviset näkymät muuttuvat syksyn tultua synkiksi ja ennusteita korjataan reippaasti alaspäin, mutta seuraavalle vuodelle nähdään kuitenkin kohtuullisia kasvun edellytyksiä. Kunnes seuraava syksy saapuu.

2 Metsäteollisuus

2.1 Saha- ja vaneriteollisuuden vienti ja tuotanto

Sahatavaran runsas kysyntä Euroopassa ja Pohjois-Afrikassa sai Suomen sahatavaran viennin ja tuotannon vauhdikkaaseen kasvuun alkuvuonna 2014. Viennin kasvu näille markkinoille korvasi sahatavaran viennin supistumisen Aasiaan ja erityisesti Japaniin. Sahatavaran samoin kuin lehtivanerin viennin yksikköhinnat ovat jatkaneet jo viime vuonna alkanutta nousuaan. Syksyllä talousnäkyymiin on kuitenkin tullut epävarmuutta. Kokonaisuutena rakentaminen on odotusten vastaisesti kääntynyt laskuun EU:ssa, mikä heikentää lähikuukausien markkinanäkymiä. Alkuvuoden hyvän kehityksen ansiosta sahatavaran viennin ennustetaan kasvavan 3 prosenttia ja vanerin viennin 4 prosenttia vuonna 2014. Sahatavaran viennin yksikköhinta nousee viime vuodesta noin 4 prosenttia ja vanerin viennin keskihintaa nostaa noin prosentin lehtivanerin hinnan vahvistuminen.

Rakentamisen näkymien synkentyminen Euroopassa heijastuu useissa maissa rakentamiseen käytettävän havusahatavaran ja -vanerin kysyntään ensi vuonna, ja näiden tuotteiden osalta Suomen viennin kasvu Eurooppaan jää kuluva vuotta hitaammaksi. Kotimaassa uudisrakentaminen on poikkeuksellisen alhaisella tasolla ja ensi vuodelle ennakoitu kasvu on pientä. Euroopan ulkopuolisista markkinoista myös Aasiassa kasvu on hidastumassa. Kasvumahdollisuuksia viennille on Pohjois-Afrikassa, jossa pidemmän aikavälin tarve rakennuskannan korjaamiselle ja uudisrakentamiselle sekä infrastruktuurin parantamiselle lisää sahatavaran kysyntää myös vuonna 2015. Ensi vuonna Suomen sahatavaran viennin ennustetaan kasvavan prosentin ja vanerin viennin 2 prosenttia. Myös viennin yksikköhintojen odotetaan vahvistuvan hieman vuoteen 2014 verrattuna.

Sahatavaran vientinäkyvät sumentumassa loppuvuonna

Vuonna 2013 Suomen sahatavaran vienti kasvoi erityisesti Euroopan ulkopuolelle. Alkuvuonna 2014 vientinäkyvät kirkastuivat myös Euroopassa ja havusahatavaran kokonaisvientimäärä kasvoi tammi-kesäkuussa runsaat 6 prosenttia viime vuoden vastaavaan aikaan verrattuna. Viennin kasvussa oli kuitenkin suuria eroja eri markkina-alueiden välillä. Viennin kasvun veturina toimi poikkeuksellisesti Eurooppa, jonne vietiin vuoden 2014 alkupuoliskolla 15 prosenttia enemmän sahatavaraa kuin viime vuoden vastaavana aikana. Useissa Euroopan maissa talouskehitys ja rakentaminen osoittivatkin alkuvuonna elpymisen merkkejä. Suurimmista eurooppalaisista sahatavaran viennin kohdemaista vienti Saksaan kasvoi 19 prosenttia, Ranskaan 12 prosenttia ja Britanniaan 4 prosenttia.

Syksyllä 2014 talouden näkyvät ovat euroalueen suurissa talouksissa, kuten Saksassa ja Ranskassa, huonontuneet, ja kokonaisuutena rakentaminen on odotusten vastaisesti kääntynyt laskuun EU:ssa. Venäjän talouden hidastuminen vaikuttaa talouskasvuun monissa Euroopan maissa ja Venäjä-pakotteet lisäävät epävarmuutta. Loppuvuosi näyttääkin Euroopan sahatavaramarkkinoilla epävarmalta. Venäjä-pakotteet heijastuvat pitkittyessään myös ensi vuoteen hidastaen talouskehitystä Länsi-Euroopassa.

Euroopan jo vuosia jatkuneen hitaan talouskasvun ja suoranaisten taantumien aikana suomalaiset sahatavaran tuottajat - samoin kuin ruotsalaiset ja venäläiset kilpailijansa - ovat etsineet kasvua Euroopan ulkopuolisilta markkinoilta. Kun Euroopan osuus Suomen sahatavaran kokonaisvientimäärästä oli 2000-luvun alussa lähes 70 prosenttia, oli osuus laskenut vuoteen 2013 mennessä noin 40 prosenttiin. Euroopan vientiosuuden laskeva trendi on vuoden 2014 alkupuoliskolla katkennut. Kun vientimäärät Eurooppaan ovat nousseet nopeasti, on vienti Euroopan ulkopuolelle supistunut prosentin. Erityisesti vienti Aasiaan on vähentynyt, yhteensä 13 prosenttia. Vienti Japaniin pieneni vuoden 2014 alkupuoliskolla 23 prosenttia ja Kiinaan 2 prosenttia viime vuoden vastaavasta ajasta.

Japanin viennin suurta pudotusta selittää osaltaan keväällä 2014 voimaan tullut kulutusveron nosto, joka kasvatti vientimääriä ja toisaalta varastoja vuonna 2013. Vienti poliittisesti epävakaa Lähi-idän maista Saudi-Arabiaan supistui 15 prosenttia, kun taas vienti Israeliin kasvoi prosentin. Sahatavaran viennin supistumista Aasiaan kompensoi viennin 17 prosentin kasvu Pohjois-Afrikkaan. Esimerkiksi vienti Egyptiin kasvoi vuoden 2014 alkupuoliskolla 19 prosenttia viime vuoden vastaavasta ajasta ja maasta tuli jälleen määrissä mitattuna Suomen sahatavaran viennin suurin kohdema. Vuoden 2014 alkupuoliskolla ruotsalaiset sahatavaran tuottajat ovat onnistuneet kasvattamaan vientiään Pohjois-Afrikkaan suomalaisia enemmän, yhteensä 37 prosenttia.

Syksyn 2014 aikana suomalaisen sahatavaran vientinäköymien epävarmuus Euroopan ulkopuolisilla markkinoilla on lisääntynyt. Lähi-idän tilanne on kiristynyt entisestään, mikä voi heijastua myös laajemmalle alueelle esimerkiksi Pohjois-Afrikkaan, jossa markkinaosuuksia on jo menetetty ruotsalaisille tuottajille. Kiinassa sahatavaran tuontikysyntä kasvaa sinänsä nopeasti, mutta markkinaosuuksia ovat voittaneet kanadalaiset ja venäläiset sahatavaran tuottajat. Pohjois-Amerikassa talouden ja rakentamisen näkymät ovat pysyneet useita muita markkina-alueita valoisampina, mutta sahatavaran ja muiden puutuoteteollisuuden tuotteiden vienti Suomesta Pohjois-Amerikkaan on vähäistä. Viennin Euroopan ulkopuolelle odotetaan vuoden 2014 loppupuoliskolla supistuvan viime vuoden vastaavasta ajankohdasta. Lisäksi sahatavaran viennin kasvunopeuden Eurooppaan ennakoidaan loppuvuonna taivuttavan alkuvuoden nousukiidosta. Tämän vuoksi sahatavaran kokonaisvientimäärän ennustetaan vuonna 2014 nousevan maltillisesti 7 350 kuutiometriin ja kasvua kertyvän 3 prosenttia viime vuodesta. Suomen sahatavaran vientimäärät ovat nousseet vuoden 2009 taantumasta, ja ennustetta suurempaa vienti oli viimeksi vuonna 2006.

Euroopan sahatavaran kysynnän paraneminen siirtyy

Euroopassa sahatavaran kysyntä on ollut laskussa kolmatta vuotta peräkkäin, ja alkuvuonna 2014 virinnyt kasvu on rakentamisen näköymien synkentyessä jälleen taivuttamassa. Vaihtelu maiden välillä on kuitenkin suurta, ja sahatavaran kysyntä on ollut selvimmin kasvussa Saksassa ja Britanniassa, joissa rakentaminen kasvaa Euroconstructin ennusteen mukaan myös vuonna 2015, joskin kuluvaan vuotta hitaammin. Saksan ja Britannian osuus Suomen havusahatavaran viennistä Eurooppaan on 37 prosenttia. Toisaalta Euroconstruct ennustaa uusien asuntojen rakentamisen kasvavan Länsi-Euroopassa vuonna 2015 jo 4 prosentin vauhtia

ja rakennusten korjaamisen prosentin verran. Suhdan-teen odottamaton synkentyminen vuoden 2014 loppua kohden viivästyttäneen uudisrakentamismäärien kasvuun lähtöä myös ensi vuonna.

Aasian markkinoilla kysynnän kasvu vuonna 2015 on myös epävarmaa. Kiinassa asuinkiinteistöjen hintojen luisuminen alaspäin merkitsee asuntovarallisuuden laskua, mikä heijastuu negatiivisesti asuntotuotannon investointeihin. Toisaalta Kiinan hallituksen niin sanottu vihreän rakentamisen suunnitelma voi toteutuessaan lisätä puutuotteiden kysyntää jo vuonna 2015. Japanissa talouskasvu heikkeni vuoden 2014 huhti-kesäkuussa ja voimaan astunut kulutusveron nosto vähensi sahatavaran kysyntää sekä Suomesta että Suomen kilpailijamaista Ruotsista ja Venäjältä. Vuoden 2014 alkupuoliskolla lähes neljänneksellä pudonneeseen Suomen sahatavaran vientiin Japaniin vaikuttaa myös euron vahvistuminen suhteessa jeniin. Vuonna 2015 Japani alkaa vähitellen valmistautua vuoden 2020 olympialaisia varten, mikä kasvattanee rakentamista ja lisäänee sahatavaran kysyntää kuluva vuodesta.

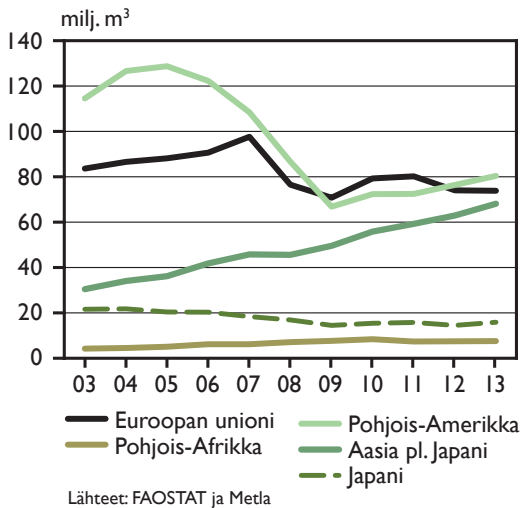
Afrikan maissa poliittinen epävakaus vaikuttaa sahatavaramarkkinoihin myös vuonna 2015. Epävakaudestaan huolimatta erityisesti Pohjois-Afrikkaa pidetään kasvavan sahatavaran kulutuksen markkina-alueena, sillä alueella on tarvetta infrastruktuurin parantamiseen ja rakennuskannan korjaamiseen ja lisäämiseen. Tämä tuo mahdollisuuksia kasvattaa vientiä alueelle myös vuonna 2015.

Merkittävä riskitekijä sekä vientimaiden talouskasvuille että kansainväliselle kaupalle on tällä hetkellä Venäjä-pakotteiden pitkittyminen ja syventyminen. Laajamittaisilla pakotteilla olisi toteutuessaan suorien vaikutusten lisäksi merkittäviä epäsuoria vaikutuksia. Erityisesti kilpailu Suomelle tärkeillä Euroopan ulkopuolisilla markkinoilla voi kasvaa. Kiinasta on muodostunut Euroopan hitaan talouskasvun vuosina korvaava markkina-alue Pohjois-Amerikan ja

Suomen saha- ja vaneriteollisuus vuonna 2013, 1 000 m³.

	Saha-tavara	%	Vaneri	%
Tuotanto	10 400	100	1 090	100
Kotimaan käyttö*	3 246	31	170	16
Vienti:	7 154	69	920	84
EU	2 748	26	754	69
Afrikka	1 838	18	8	1
Aasia pl. Japani	1 328	13	42	4
Japani	1 097	11	6	1
Pohjois-Amerikka	3	0	32	3
Venäjä	2	0	5	0
Muut	138	1	73	7

* Laskennallinen käyttö = tuotanto – vienti.
Lähteet: Metsäteollisuus ry ja Tullihallitus.

Sahatavaran kulutus eri alueilla 2003–2013.

Euroopan sahatavaran tuottajille, ja viennin kasvu- mahdollisuudet Kiinaan on nähty hyvinä. Länsimaiden uhatessa saartotoimilla Venäjä ja Kiina ovat pyrkineet lähentymään talouspoliittisesti. Tästä esimerkkinä on kiinalaisten investoijien ilmoitus miljardiluokan investointisuunnitelmasta saha- ja levyteollisuuteen Siperiassa Tomskin alueella. Osaksi kyse olisi jo aloitettujen hankkeiden loppuunsaattamisesta, mutta myös uusista investoinneista, joiden ajoitus yhdistetään talouspakotteisiin. Tuotannon kasvu Venäjän itäosissa lisäisi kilpailua Aasian markkinoilla.

Kysynnän epävarmuus ja tarjonnan kasvu taittavat sahatavaran hinnan nousun

Sahatavaran viime vuonna alkanut vientihinnan nousu on jatkunut vuoden 2014 alkupuoliskolla samalla, kun Suomen sahatavaran tuotanto on kasvanut. Tuotanto on kasvanut myös Ruotsissa ja Venäjällä. Myös Venäjä on suunnannut viime vuosina tarjontaansa Euroopan heikon markkinatilanteen vuoksi Aasiaan ja Pohjois-Afrikkaan, mutta vuoden 2014 alkupuoliskolla vienti Eurooppaan kasvoi noin kymmenyksellä edellisvuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna. Venäjän sahatavaran viennistä Euroopan osuus oli alkuvuonna 2014 noin 13 ja Kiinan 40 prosenttia. Venäjällä talouskasvun heikentyminen tänä ja ensi vuonna vähentää kotimarkkinoiden sahatavaran kysyntää ja tarjonta lisääntyy Eurooppaan, Pohjois-Afrikkaan ja Aasiaan. Venäjän yhtenä kilpailuetuna on ollut euroalueella ja Britanniassa ruplan heikkeneminen suhteessa euroon ja puntaan.

Aasian markkinoilla Japanissa ja Kiinassa Suomen pääkilpailijamaita ovat Ruotsin ja Venäjän lisäksi Yhdysvallat ja Kanada, jotka kaikki ovat lisänneet alkuvuonna tarjontaa Kiinaan, mutta Japanin markkinoille

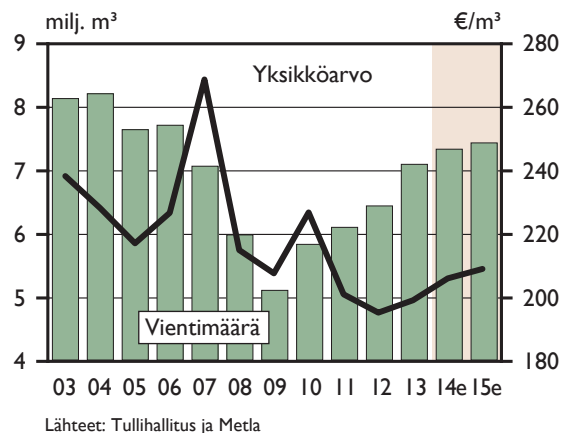
kaikkien vienti on vähentynyt kysynnän heikentyessä. Pohjois-Afrikkaan Suomen sahatavaran vienti nousi tammi-kesäkuussa 2014 noin viidenneksen ja hinta 8 prosenttia. Alueen maista Egypti on tärkeä mäntysahatavaran vientikohde Venäjälle, Ruotsille ja Suomelle, ja kysynnän sekä hintatason noustessa tarjonta on kasvanut alkuvuonna kaikista näistä maista. Pohjois-Afrikan markkinoiden kysynnän odotetaan edelleen kasvavan, mutta kasvava tarjonta lisää kilpailua ja taittaa hintojen nousua.

Loppuvuonna 2014 havusahatavaran hinnan nousun arvioidaan hidastuvan kysyntänäkymien synken- tyessä Euroopassa ja myös Aasiassa. Alkuvuoden hyvän kehityksen ansiosta Suomen sahatavaran viennin keskihinnan ennustetaan nousevan tänä vuonna noin 4 prosenttia. Ensi vuonna viennin keskihinta ja vien- timäärä jäävät lähelle kuluvan vuoden tasoa.

Kotimaassa sahatavaran kulutus pitkälti korjausrakentamisen varassa

Myös kotimaassa rakentamisen näkymät ovat hei- kentyneet keväästä ja uudisrakentaminen on poikke- uskellisen alhaisella tasolla. Rakennusteollisuuden (RT) elokuun arvion mukaan asuntoaloitusten määrä jää kuluvana vuonna noin 7 prosenttia viime vuotta alemmalle tasolle. Sahatavaran kulutuksen kannalta tärkeän omakotitalorakentamisen osalta lasku on tätä- kin suurempi. Korjausrakentamisen 3 prosentin kasvu korvaa kuitenkin tänä vuonna uudisrakentamisen las- kun vaikutusta sahatavaran kulutukseen, jonka arvioi- daan jäävän 3,5 miljoonaan kuutiometriin eli hieman viime vuotta pienemmäksi.

Vuonna 2015 sahatavaran kulutusta nostaa hieman uudisrakentamisen lisääntyminen korjausrakentami- sen jatkaessa kasvuaan. Rakenteilla ja suunnitteilla on

Sahatavaran viennin määrä ja yksikköarvo 2003–2015e vuoden 2013 hinnoin (tukkuhintaindeksi).

useita puukerrostalokortteleita, ja puun käytön kasvu kerrostalotalorakentamisessa lisää tulevaisuudessa sahatavaran kysyntää sekä houkuttelee puukerrostalorakentamisessa käytettävien tehdaselementtien (CLT) valmistukseen myös Suomessa.

Suomen sahatavaran tuotanto kasvoi tammi-kesäkuussa 2014 viennin vetämänä 4 prosenttia ja vanerin tuotanto 9 prosenttia viime vuoden vastaavaan aikaan verrattuna. Vientimarkkinoiden synkentyneiden näkymien vuoksi loppuvuodelle ei odoteta kasvua, jolloin sahatavaran tuotannon arvioidaan nousevan alkuvuoden hyvän kehityksen ansiosta koko vuonna 2 prosenttia 10,6 miljoonaan kuutiometriin ja vanerin tuotannon 5 prosenttia 1,2 miljoonaan kuutiometriin. Ensi vuonna sekä sahatavaran että vanerin tuotanto kasvavat hieman hitaammin talouden ja rakentamisen kehityksen pysyessä vaisuina.

Viime vuoden lopulla ja alkuvuonna 2014 metsäteollisuudesta on kantautunut uutisia, jotka ovat lisänneet uskoa tulevaisuuteen. Sahateollisuudessa on käynnistynyt uusia investointeja ja tehty yritysjärjestelyjä. Keitele Group käynnisti Alajärvellä sahan vuonna 2013 ja aloitti keväällä 2014 sahan rakentamisen Kemijärvellä. Metsä Group paransi Vilppulan sahan tehokkuutta vuoden 2013 lopussa valmistuneella suurinvestoinnilla. Vuoden 2014 alussa muodostettiin Raunion ja Pihlavan sahoista uusi konserni Westas Group. Entisellä Vammalan vaneritehtaalla koivuvanerin tuotantoa jatkavat uudet omistajat nimen muutuksessa Sastamalan Vaneriksi.

Vanerimarkkinoilla kysyntä kasvaa ja tarjonta on runsasta

Vuonna 2013 puulevyjen kulutus lehtivaneria lukuun ottamatta kasvoi Suomen vaneriteollisuuden päämarkkinoilla Euroopassa asuinrakentamisen alkaessa vähitellen elpyä. Suomen vanerin vienti kasvoi Eurooppaan, mutta yksikköhinnat jäivät edellisvuoden tasolle. Suurimpia vanerin tuojia Euroopassa ovat Saksa ja Britannia, joihin Suomen vanerin viennistä suuntautui noin 40 prosenttia.

Talouden piristyminen useissa Euroopan maissa alkuvuonna 2014 lisäsi rakentamista, joka on havuvanerin tärkeimpiä käyttökohteita. Suomen havuvanerin viennistä hieman yli 90 prosenttia kohdistuu Eurooppaan, ja vientimäärä sinne kasvoi vuoden 2014 alkupuoliskolla noin kymmenyksen verrattuna viime vuoden vastaavaan aikaan. Vienti lisääntyi Britanniaan ja Saksaan muutaman prosentin, ja suhteellisesti suurinta oli viennin kasvu Alankomaihin ja Ruotsiin. Kysynnän kasvun myötä myös havuvanerin tarjonta Euroopan markkinoille etenkin Kiinasta, Brasiliasta ja Chilestä on runsastunut. Kysynnän ja tarjonnan

Saha- ja vaneriteollisuuden tuotanto- ja vientimusteet, 1 000 m³ (muutosprosentit edellisvuodesta lukujen alla).

	Tuotanto			Vienti		
	2013	2014e	2015e	2013	2014e	2015e
Saha-tavara	10 400 11	10 600 2	10 700 1	7 154 11	7 300 3	7 400 1
Vaneri	1 090 7	1 146 5	1 180 3	920 6	960 4	980 2

Havusahatavaran ja vanerin vientihintaennusteet muutosprosentteina edellisvuodesta.*

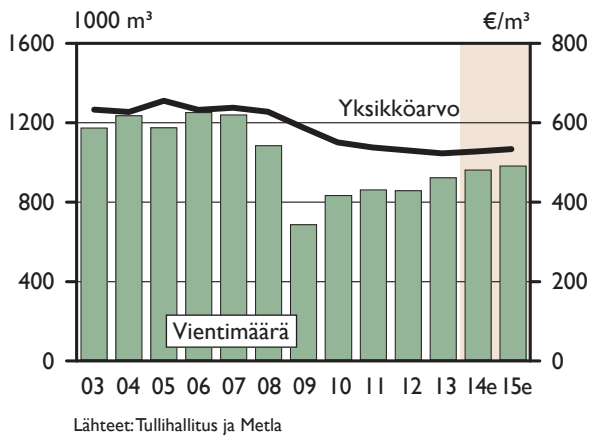
	2013	2014e	2015e
Sahatavara	3 (199€/m ³)	4	2
Vaneri	0 (521€/m ³)	1	1

* Vientihinnat ovat nimellisiä euromääräisiä viennin yksikköarvoja.

kasvaessa likimain yhtä nopeasti ei havuvanerin hintatasossa tapahtunut alkuvuonna juuri muutoksia. Suomen koko havuvanerin viennin yksikköhinta oli vuoden 2014 alkupuoliskolla 375 euroa kuutiometrilta, ja hintataso vastasi viime vuoden alkupuoliskon hintaa.

Lehtivanerin käyttökohteet ovat havuvaneria monipuolisemmat. Sitä käytetään muun muassa erilaisissa rakennusosissa, betonimuoteissa, sisustusmateriaalina sekä kuljetusvälineiteollisuudessa. Suomen vanerin viennistä koivupäällysteistä vaneria oli alkuvuonna lähes 40 prosenttia. Lehtivanerin viennistä kaksi kolmasosaa menee Eurooppaan. Kasvava markkina-alue on puolestaan Aasia, jossa merkittävin vientikohde on Etelä-Korea ja maan laivanrakennusteollisuus. Lehtivanerin kysyntä kasvoi Euroopassa alkuvuonna talousnäkymien parantuessa, ja Suomen koivupäällysteisen vanerin vienti nousi vuoden 2014 alkupuoliskolla 15 prosenttia verrattuna viime vuoden vastaavaan aikaan. Lehtivanerin kysyntänäkymät ovatkin havuvaneria valoisimmat. Toisaalta lehtivanerin tarjonta Eurooppaan Kiinasta, Venäjältä ja Yhdysvalloista on ollut kasvussa. Venäläisen vanerin kilpailukykyä Euroopassa heikentää kuitenkin vuoden 2014 alusta voimaan tullut tuontitullitason korotus.

Vuoden 2014 alkupuoliskolla Kiina lisäsi lehtivanerin vientiä lähes kaikkiin muihin Euroopan maihin paitsi Saksaan, jossa rakentamisessa alkoi näkyä toisella vuosineljänneksellä heikentymisen merkkejä. Britanniassa Kiinan markkinaosuus lehtivanerin tuonnista on ollut noin puolet ja alkuvuonna 2014 Kiina kasvatti osuuttaan edelleen. Samaan aikaan Suomen lehtivanerin vientimäärä Britanniaan laski, mutta viennin arvo nousi. Alkuvuonna 2014 lehtivanerin hinta on yleisesti vahvistunut Euroopassa. Suomen viennin

Vanerin viennin määrä ja yksikköarvo 2003–2015e vuoden 2013 hinnoin (tukkuhintaaindeksi).

keskihinta oli kesäkuussa 2014 noin 810 euroa kuutiometriltä, jolloin nousua tammikuuhun 2014 verrattuna oli lähes 3 prosenttia. Kun tarkastellaan vuoden koko alkupuoliskoa, lehtivanerin keskimääräinen hinta jäi havuvanerin tapaan lähelle viime vuoden alkupuoliskon hintaa.

Vanerin markkinanäkymät paranivat vuoden 2014 alussa Euroopassa, mutta loppuvuonna Suomen vanerin viennin kasvun arvioidaan hidastuvan etenkin havuvanerin osalta. Vanerin vientimäärän ennustetaan kasvavan koko vuoden 2014 osalta 4 prosenttia ja viennin yksikköhinnan nousevan prosentin viime vuodesta. Vuonna 2015 talouden epävarmuus Euroopassa jatkuu, kasvu pysyy hitaana ja Suomen vanerin vientimäärän ennustetaan kasvavan kuluva vuotta hitaammin. Vanerin viennin yksikköhinnan ennustetaan kuitenkin nousevan hieman kuluva vuodesta.

2.2 Massa- ja paperiteollisuuden vienti ja tuotanto

Massa- ja paperiteollisuuden vientimarkkinoilla sellun ja kartongin kysyntä jatkuu vahvana, mutta painopaperien kysyntä ja hinnat ovat edelleen lasku-uralla. Vuonna 2014 Suomen paperin kokonaistuotanto ja vienti laskevat 3 prosenttia ja ensi vuonna 2 prosenttia. Suuri osa tämän vuoden tuotannon laskusta johtuu Veitsiluodon PK1 sulkemisesta keväällä 2014. Painopaperien tuotantokapasiteettia on vähennetty Euroopan ohella myös Pohjois-Amerikassa, mikä auttane vakauttamaan hinnat nykyiselle tasolle tai hidastamaan hintojen laskua. Vuonna 2014 paperin keskimääräiset vientihinnat laskevat 2 prosenttia viime vuodesta ja vuonna 2015 prosentin verran.

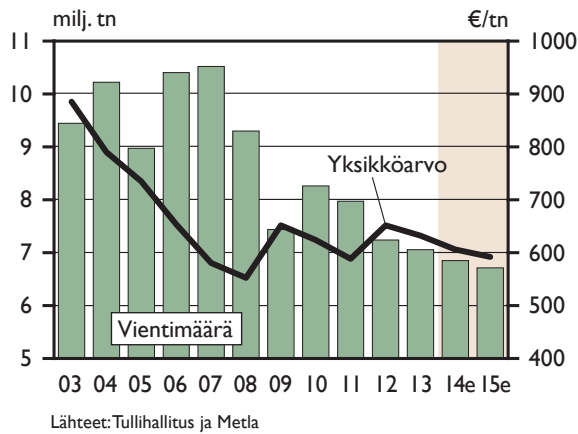
Euroopassa painopaperien kysynnän lasku on hidastumassa, mikä voi tehtyjen kapasiteettileikkausten ohella helpottaa vaikeaa markkinatilannetta jo lähivuosina. Kaikilla päävientimarkkinoilla vallitsee kuitenkin paljon epävarmuutta.

Sellun kysyntää nostaa pehmopaperien kasvava käyttö, kun taas kartongin kysyntää tukee erityisesti verkkokauppa. Sellun tuotanto ja vienti kasvavat 2 prosenttia vuonna 2014. Ensi vuonna tuotanto kasvaa 2 prosenttia ja vienti 2 prosenttia. Kartongin tuotanto kasvaa tänä vuonna 4 prosenttia ja ensi vuonna 2 prosenttia. Kartongin vienti kasvaa 3 prosenttia sekä vuonna 2014 että vuonna 2015. Sellun ja kartongin vientihinnat ovat pysyneet vuodesta 2012 varsin tassisina, ja niiden molempien arvioidaan kasvavan prosentin sekä tänä että ensi vuonna. Sellun ja kartongin tuotantomääriin vaikuttaa markkinatilanteen ohella se, että nykyinen tuotantokapasiteetti alkaa olla Suomessa jo pääosin täyskäytössä.

Painopaperien kysynnän lasku hidastumassa

Paperin kysyntä laski Euroopassa vuonna 2013 keskimäärin 4 prosenttia, ja lasku jatkuu myös vuonna 2014, jolloin kysyntä laski ensimmäisellä puoliskolla 2 prosenttia. Vuodesta 2012 lähtien vuosittainen kysynnän lasku on useimpien paperilaatujen kohdalla kuitenkin hidastunut. Näin on käynyt sanomalehtipaperin, päällystetyn aikakauslehtipaperin ja päällystämättömän hienopaperin kysynnöille, muiden paperilaatujen osalta kysyntätrendit vaihtelevat enemmän. Merkit kysynnän laskun hidastumisesta viittaavat markkinatilanteen vakiintumiseen lähivuosina. Paperikoneiden romutukset ja niiden muutostyöt tuottamaan pakkausmateriaaleja sekä Yhdysvalloissa että Euroopassa kertovat kuitenkin teollisuuden heikosta uskosta paperin menekin kohenemiseen.

Pehmopapereiden kulutus sen sijaan kasvaa kaikilla markkina-alueilla ja Aasiassa kulutus on jo suurempaa kuin Pohjois-Amerikassa. Kiinassa talouskasvun hidastuminen voi vähentää myös pehmopapereiden kysyntää, mutta muiden markkinoiden kulutuksen kasvu pitää kokonaiskysynnän selvästi kasvussa maailmassa. Euroopassa pehmopapereiden kulutus nousee erityisesti Itä-Euroopassa. Myös uudet investoinnit pehmopaperin tuotantoon ovat keskittyneet Itä-Eurooppaan. Ruoanlaittopapereiden kysynnän kasvun taustalla on lisääntyvä ruokailu kodin ulkopuolella yhdistettynä pikaruoka- ja take away -kulttuuriin. Suomen koko paperiteollisuuden kannalta näiden trendien vaikutus on kuitenkin pieni, koska sekä pehmo- että

Lähteet: Tullihallitus ja Metla

Paperin viennin määrä ja yksikköarvo 2003–2015e vuoden 2013 hinnoin (tukkuhintaaindeksi).

ruoanlaittopapereita tuotetaan ja viedään selvästi pienempiä määriä kuin painopapereita.

Suomen metsäteollisuuden näkökulmasta pehmapaperin ja kartongin hyvä markkinatilanne lisää sellun menekkiä, koska painopapereiden kulutuksen ja tuotannon väheneminen maailmalla sekä kasvanut kierrätyspaperin kysyntä Kiinassa ovat heikentäneet kierrätyskuidun saatavuutta ja nostaneet sen markkinahintaa. Lisäksi vanhaa sellukapasiteettia on suljettu Kiinassa ja Kanadassa. Sellun markkinatilanteeseen vaikuttaa myös liukosellun lisääntynyt tarve muun muassa tekstiiliteollisuudessa. Liukosellun kysynnän arvioidaan kasvavan maailmanmarkkinoilla vuodessa 3,7 prosenttia vuoteen 2019 asti. Epävarma taloustilanne ja kireät poliittiset suhteet vaikeuttavat sellun kysynnän ennustamista, mutta todennäköisesti sellun kysyntä maailmassa jatkaa kasvu-uralla sekä vuosina 2014 että 2015.

Pakkauskartonkien kysyntä jatkaa kasvuaan erityisesti Aasiassa, jossa teollisuus- ja kulutustavaroiden valmistuksen kasvu lisää pakkauskartongin kysyntää. Kartongin kysyntä kasvaa, vaikkakin maltillisemmin, myös Itä-Euroopassa ja Etelä-Amerikassa. Kartongin kysyntää kasvattaa osaltaan myös verkkokaupan tuntuva lisääntyminen. Kartongin kaikkien päälajien kulutuksen ennustetaan nousevan tänä ja ensi vuonna.

Kapasiteetti rajoittaa sellun ja kartongin kasvua

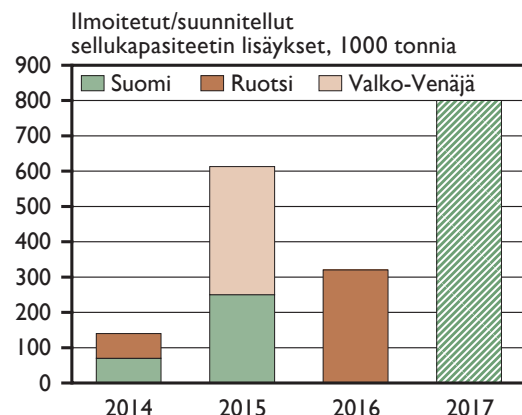
Vuonna 2013 sellun tuotanto kasvoi Suomessa 4 prosenttia ja kartongin 7 prosenttia viennin hyvän vedon ansiosta. Samalla tehtaiden tekninen käyttöaste oli korkea. Vuoden 2014 alkupuoliskolla sellua tuotettiin prosentti vähemmän ja kartonkia prosentti enemmän kuin viime vuoden vastaavalla ajanjaksolla. Sellun tuotantoa rajoittivat tehtaiden kunnossapitoseisokit. UPM:n Pietarsaaren sellutehdasinvestointi, joka

Massa- ja paperiteollisuuden tuotanto- ja vientiennusteet, 1 000 tn (muutosprosentit edellisvuodesta lukujen alla).

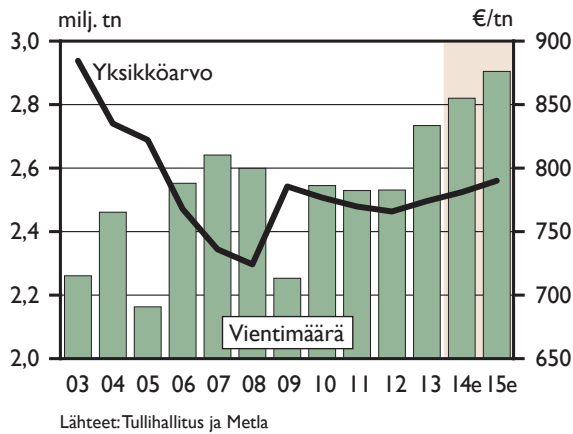
	Tuotanto			Vienti		
	2013	2014e	2015e	2013	2014e	2015e
Sellu	7 070	7 210	7 280	2 700	2 750	2 810
%	4	2	1	13	2	2
Paperi	7 650	7 420	7 270	7 150	6 940	6 800
%	-4	-3	-2	-3	-3	-2
Kartonki	2 950	3 070	3 130	2 770	2 850	2 940
%	7	4	2	8	3	3

nosti tehtaan kapasiteettia noin 70 000 tonnilla, antaa mahdollisuuden kasvattaa tuotantoa kesäkuusta 2014 eteenpäin. Sekä sellun että kartongin tuotantojen ennustetaan kasvavan 2014 toisella puoliskolla hyvän kysyntätilanteen ansiosta. Suomessa tuotettavan ensi-kuitukartongin kilpailuetua suhteessa kierrätysmateriaaliin perustuvaan kartonkiin lisää kierrätyskuidun saatavuuden heikkeneminen, hygieniavaatimusten yleinen tiukentuminen sekä etenkin taivekartongin keveys pakkausmateriaalina.

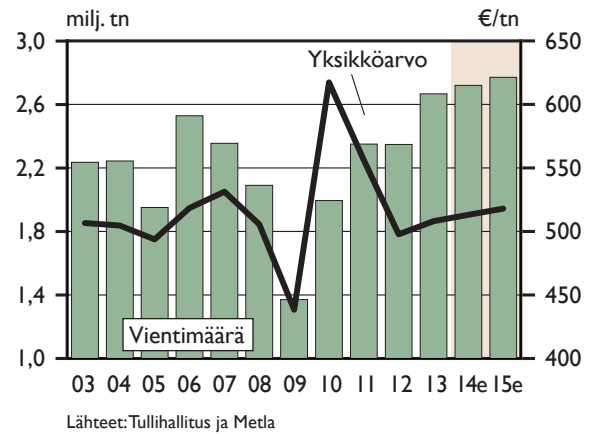
Vuoden 2014 aikana tehdyt ilmoitukset metsäteollisuuden uusista investoinneista kertovat metsäyhtiöiden uskosta sellun ja pakkauskartongin hyviin markkinanäkymiin myös jatkossa. UPM:n Kymin sellutehtaan 170 000 tonnin havu- ja lehtiselluntuotannon kapasiteettilisäys sekä Stora Enson investointi valkaisu-mattoman kraftlinerin ja havusellun tuotantoon Varkaudessa vaikuttavat kokonaistuotantoon vuoden 2015 syksystä eteenpäin. Varkauteen tehtävän investoinnin ja paperikoneen muutostyön myötä tehtaan tuotantokapasiteetti on 390 000 tonnia kraftlineria ja 310 000 tonnia havusellua samalla kun markkinoilta poistuu 280 000 tonnia päällystämättömän hienopaperin tuotantokapasiteettia. Paperikoneen muutostyön ohella

Vuosille 2014–2017 ilmoitetut sellukapasiteetin lisäykset Suomessa, Ruotsissa ja Valko-Venäjällä. Äänekoskelle suunnitella oleva investointi on mukana vuoden 2017 luvuissa ja Iggesundin kapasiteettilisäys vuoden 2014 luvuissa.

Kartongin viennin määrä ja yksikköarvo 2003–2015e vuoden 2013 hinnoin (tukkuhintaindeksi).

Sellun viennin määrä ja yksikköarvo 2003–2015e vuoden 2013 hinnoin (tukkuhintaindeksi).

sellutehtaan vuosituotantoa nostetaan noin 80 000 tonnilla.

Vuonna 2015 Suomen sellun ja kartongin tuotannon arvioidaan lisääntyvän tätä vuotta maltillisemmin, sellun osalta prosentilla ja kartongin osalta kahdella. Tuotannon kasvun hidastuminen johtuu pääasiassa siitä, että sellun ja kartongin nykyinen tuotantokapasiteetti on jo lähes täysikäytössä ennen edellä mainittujen investointien käyttöönottoa syksyllä 2015.

Metsäyhtiöt ovat ilmoittaneet myös muista ylläpito- ja uusinvestoinneista Suomeen. Stora Enso modernisoi Veitsiluodon sellutehtaan soodakattilaa ja Oulun sellutehtaan kuitulinjaa vuosien 2014 ja 2015 aikana. Sappi investoi Kirkiniemen aikakauslehtipaperitehtaan ja SCA Nokian pehmapaperitehtaan voimalaitosten uudistamiseen. Metsä Fibren suunnitellusta Äänekosken sellutehdasuosinnasta tehdään päätös alkuvuodesta 2015. Toteutuessaan tehdas käynnistyisi vuonna 2017 ja voisi tuottaa havusellua 800 000 tonnia ja lehtisellua 500 000 tonnia eli kapasiteetin lisäys olisi noin 800 000 tonnia tehtaan nykyiseen kapasiteettiin verrattuna.

Painopapereiden osalta tuotannon näkymät näyttävät heikommilta. Viime vuonna paperin kokonais- tuotanto Suomessa laski 4 prosenttia vähentyneen kysynnän, tuotannonrajoitusten ja tuotantolinjan sulkemisen vuoksi. Vuoden 2014 tammi-kesäkuun aikana paperin tuotanto Suomessa laski prosentin viime vuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna. Muiden kuin paino- ja kirjoituspaperien tuotanto kuitenkin lisääntyi 2 prosenttia (11 000 tonnia) viime vuoden tasoon verrattuna.

Vuoden 2014 toisella neljänneksellä Stora Enso sulki Veitsiluodon 190 000 tonnia päällystettyä aikakauslehtipaperia tuottaneen paperikoneen (PK1), mikä vaikuttaa paperin tuotantomääriin vuonna 2014. Paperin alenevan kysynnän ja kapasiteettileikkausten

johdosta paperin tuotannon arvioidaan laskevan tänä vuonna Suomessa 3 prosenttia. Lisäksi Mondi suunnittelee Lohjalla paperikoneen (PK1) sulkemista. Kone valmistaa päällystettyjä ja päällystämättömiä irroke- ja pakkauspapereita ja sen tuotantokapasiteetti on 30 000 tonnia vuodessa. Suunnitelman mukaan paperikone suljetaan ensi kesäkuun loppuun mennessä ja syynä sulkemiseen on toiminnan tappiollisuus. Vuonna 2015 paperin tuotannon Suomessa ennustetaan laskevan 2 prosenttia tämän vuoden tasosta.

Suomen tuotantotrendit ovat hyvin samankaltaisia kuin muualla maailmassa. Myös muissa maissa perinteisten paperituotteiden, kuten aikakauslehti-, sanomalehti- ja hienopapereiden, tuotanto on laskenut viime vuosina. Sen sijaan pehmapapereiden, sulfaattisellun ja pakkausmateriaalien tuotanto on kasvanut. Näkyvissä ei ole muutoksia, jotka kääntäisivät tämän kehityskulun. Suomen paperintuotannon kannalta positiivinen uutinen on, että Yhdysvalloissa on leikattu aikakauslehtipaperin tuotantoa Euroopasta suljetun tuotantokapasiteetin ohella. Lisäksi yritysjärjestelyjen johdosta päällystetyn hieno- ja aikakauslehtipaperin tuotanto on keskittynyt muutamalle suurelle toimijalle Pohjois-Amerikassa. Tämä rajoittaa tuotantoa kysyntää vastaavalle tasolle, mikä vakauttaa hintakehitystä.

Maailmanpoliittinen tilanne tuo epävarmuutta vientiin

Suomessa valmistettu paperi ja kartonki menevät pääasiassa vientiin ja vain pieni osa jää kotimaahan. Sellusta runsas kolmannes menee vientiin ja loppu käytetään Suomessa paperin tai kartongin tuotantoon. EU on selvästi merkittävin markkina-alue, joten sen ja erityisesti euroalueen hidas talouskasvu vaikuttavat myös massa- ja paperiteollisuuden vientinäkyymiin.

	Sellu	% tuotannosta	Paperi	% tuotannosta	Kartonki	% tuotannosta
Tuotanto	7 070	100	7 650	100	2 950	100
Kotimaan käyttö*	4 372	62	498	7	183	6
Vienti:	2 698	38	7 152	93	2 767	94
EU	1 555	22	4 248	56	1 539	52
Muu Eurooppa	154	2	775	10	427	14
Aasia	881	12	708	9	366	12
Pohjois-Amerikka	10	0	581	8	218	7
Afrikka	67	1	213	3	109	4
Muut	31	0	627	8	108	4

* Laskennallinen käyttö = tuotanto – vienti.

Lähteet: Metsäteollisuus ry ja Metla.

Muiden alueiden osuus viennistä on pysynyt aiempien vuosien tasolla.

Paperin vientimaista Saksa on Suomelle selvästi tärkein. Sinne viedään kaikkia paperilajeja runsaasti ja Saksa on useimpien paperilaatujen kohdalla joko suurin tai toiseksi suurin vientikohde. Päälystetyn hienopaperin viennistä yli neljännes ja useiden muiden paperilajien viennistä noin viidennes menee Saksaan. Muita keskeisiä vientimaita ovat Britannia, Yhdysvallat, Belgia ja Venäjä. Maiden keskinäinen tärkeysjärjestys vaihtelee paperilajeittain. Britannian ja Yhdysvaltojen viennistä suurin osuus on päälystetyllä aikakauslehtipaperilla.

Massa- ja paperituotteiden osuus on 30 prosenttia Suomesta Saksaan suuntautuvan viennin kokonaisarvosta. Ne muodostavat myös yli 27 prosenttia Suomen viennin kokonaisarvosta Belgiaan ja Britanniaan. Venäjän viennin kokonaisarvosta massa- ja paperituotteiden osuus on 10 prosenttia.

Massa- ja paperituotteista Venäjälle viedään selvästi eniten paperia (52 prosenttia) ja kartonkia (37 prosenttia). Massan osuus on vain hieman yli 5 prosenttia massa- ja paperituotteiden viennistä. Venäjä on Saksan jälkeen toiseksi suurin vientikohde kartongille. Kartongeista Venäjälle viedään etenkin erityyppisiä kotelopakkauskartonkeja, valkopintaista kraftlineria sekä tapettipaperia.

Venäjän ja länsimaiden kireät poliittiset suhteet vaikeuttavat vientiennusteiden tekoa erityisesti kartongin osalta. Vaikka EU:n pakotteet tai Venäjän tuontikiellot eivät tällä hetkellä koskekaan metsäteollisuuden tuotteita eivätkä ne ole todennäköisiä sanktioiden kohteita, ei uhkaa voi täysin sulkea pois. Venäjä on osoittanut olevansa valmis nostamaan paperin ja kartongin tulleja. Tammikuussa 2014 Venäjä nosti päälystetyn aikakauslehtipaperin tuontitulleja 10 prosenttiin ja päälystetyn hienopaperin osalta tullimaksut nousevat syyskuussa 2014 samoin 10 prosenttiin. Taivekartongin tullimaksut ovat olleet jo elokuusta 2012 lähtien 15 prosenttia.

Paperin vienti laski vuonna 2013 3 prosenttia kysynnän vähentyessä vientimarkkinoilla. Vuoden 2014 ensimmäisellä puolikkaalla paperin vienti aleni prosentin verrattuna viime vuoden vastaavaan ajankohtaan. Näin pieni lasku johtuu siitä, että aikakauslehtipaperin viennin 3 prosentin laskua tasapainottaa hienopaperin, sanomalehtipaperin ja muun paperin viennin kasvu. Sanomalehtipaperin ja muiden paperilajien vienti on kuitenkin määrällisesti niin pientä, että ne eivät nosta paperin kokonaisvientiä kasvuun. Kehittyneillä markkinoilla painopaperin korvautuminen sähköisellä viestinnällä jatkuu ja sama kehitys hidastaa kysynnän kasvua myös kehittyvissä maissa, joten Suomen paperin viennin arvioidaan laskevan 3 prosenttia vuonna 2014. Paperin kysynnän lasku Euroopassa on kuitenkin hidastunut viime vuosina. Eurooppa on keskeinen markkina-alue Suomen paperintuotannolle, joten ensi vuonna paperin viennin ennustetaan laskevan enää 2 prosenttia.

Sellun ja kartongin vienti kasvoi selvästi vuonna 2013. Sellun osalta kasvua oli 13 prosenttia ja kartongin osalta 8 prosenttia. Sama trendi on jatkunut kartongin osalta vuoden 2014 alkupuoliskolla viennin kasvaessa 4 prosenttia viime vuoden vastaavasta ajankohdasta. Kartongin vientimarkkinoihin vaikuttaa erityisesti talouksien elpyminen, ja esimerkiksi Pohjois-Amerikkaan on viety selvästi enemmän taivekartonkia alkuvuodesta 2014. Kartongin kokonaisviennin ennustamista vaikeuttaa Venäjälle suuntautuvan viennin kehityksen epävarmuus. Muiden markkinoiden hyvien näkymien ansiosta kartongin viennin arvioidaan kasvavan 3 prosenttia sekä tänä että ensi vuonna.

Sellun osalta kuluva vuosi poikkeaa vuodesta 2013. Vuoden 2014 ensimmäisellä neljänneksellä sellun vienti oli 8 prosenttia viime vuoden vastaavaa ajanjaksoa korkeammalla tasolla, mutta toisella neljänneksellä 8 prosenttia alempana. Kokonaisuutena kuluvan vuoden ensimmäisellä puolikkaalla oltiin viime vuoden vastaavan ajankohdan tasolla. Toisen neljänneksen matalaa vientiä selittivät osaltaan

Massa- ja paperituotteiden vientihintaennusteet muutosprosentteina edellisvuodesta.*

	2013	2014e	2015e
Sellu [#]	1 (508 €/tn)	1	1
Paperi	-2 (666 €/tn)	-2	-1
Kartonki	0 (774 €/tn)	1	1

*Vientihinnat ovat nimellisiä euromääräisiä viennin yksikköarvoja.

[#]Valkaistu sulfaattisellu

kunnossapitoseisokit. Havusellun, jota Suomesta pääasiassa viedään markkinamassana, kysyntä kasvaa erityisesti Aasiassa, ja Kiina onkin määrällisesti suomalaisen havusellun suurin vientikohde. Vuosina 2014 ja 2015 Suomen sellun viennin arvioidaan kasvavan 2 prosenttia. Viennin kasvua rajoittaa nykyinen tuotantokapasiteetti.

Vientihinnoissa tapahtui vuonna 2013 vain pieniä muutoksia. Paperin viennin yksikköhinta aleni noin 2 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Samansuuntaisen kehityksen arvioidaan jatkuvan myös 2014. Tammi-kesäkuussa 2014 paperin viennin yksikköhinta oli 3 prosenttia alempi kuin vastaavana aikana viime vuonna. Euroopassa on painopaperin tuotantoa kysyntään nähden edelleen runsaasti kapasiteetin leikkauksista huolimatta, ja tämä on pitänyt hinnat laskussa. Kapasiteettivähennykset kuitenkin hidastavan hintojen laskua, ja vuonna 2015 Suomen paperin viennin yksikköhinnan ennustetaan laskevan noin prosentilla. Taivekartongin ja kraftlinerien hinnat Euroopassa ovat puolestaan nousussa. Kartongin kasvavan kysynnän ja Suomessa valmistettavien laatujen nousevan hintakehityksen vuoksi kartongin viennin yksikköhinnan ennustetaan nousevan prosentilla sekä vuonna 2014 että 2015. Sellumarkkinoilla kapasiteetti kasvaa maailmalla tänä vuonna pääasiassa lehtisellun osalta, kun taas Suomessa tuotettava markkinamassa on lähinnä havusellua. Havusellun maailmanmarkkinahinta on selvästi lehtisellua korkeampi ja sen hintakehitys on ollut viime vuosina nouseva. Sellun hyvän kysyntätilanteen vuoksi sen vientihinnan ennustetaan nousevan prosentilla sekä tänä että ensi vuonna.

Paperin ylituotantoa leikattiin Euroopassa – sellukapasiteettia tulossa lisää lähivuosina

Euroopasta poistui lokakuun 2013 ja lokakuun 2014 välisenä aikana 785 000 tonnia päällystetyn ja 160 000 tonnia päällystämättömän hienopaperin sekä 745 000 tonnia päällystetyn aikakauslehtipaperin vuotuisesta tuotantokapasiteetista. UPM sulki Docellesin hienopaperitehtaan Ranskasta (160 000 tonnia) ja Stora Enso leikkasi päällystetyn aikakauslehtipaperin tuotantoa sulkemalla Corbehemin paperitehtaan Ranskasta (330 000 tonnia) ja Veitsiluodon PK1:n Suomesta

(190 000 tonnia). Lisäksi Stora Enso myi 240 000 tonnia päällystettyä hienopaperia ja erikoispaperia valmistaneen Uetersenin tehtaan Saksasta itävaltalaiselle erikoispaperin valmistajalle. Taivekartongin valmistuskapasiteettia poistui 60 000 tonnia, kun Ruotsista suljettiin käyttöikänsä päähän tullut kartonkitehdas. Paperikoneiden muutostyöt kartonkikoneiksi ovat kasvattaneet aaltopahvin raaka-aineena käytettävän kartongin tuotantokapasiteettia niin Euroopassa kuin Pohjois-Amerikassa kierrätyskuituun perustuvissa kartonkilaaduissa.

Pietarsaaren, Kymin, Varkauden ja Äänekosken investointien ja investointisuunnitelmien ohella suomalaiset metsäyhtiöt investoivat myös ulkomaille. UPM rakentaa Kiinassa hienopaperia ja tarran taustapapereita valmistavaa monilajikonetta, jonka kapasiteetti on 360 000 tonnia vuodessa ja se käynnistyy vuoden 2015 loppuun mennessä. Stora Enso rakentaa puolestaan Kiinassa Beihaihin nestepakkauskartonkia ja taivekartonkia valmistavaa kartonkitehdasta ja suunnitelmien mukaan tehdas on toiminnassa alkuvuodesta 2016. Yhdysvalloista Stora Enso osti sellumassan erotteluteknikoihin erikoistuneen yrityksen. Selluprosessin entistä tarkemman hyödyntämisen avulla pyritään tuottamaan raaka-aineita muun muassa erikoiskemian, rakentamisen ja elintarvikealan käyttöön. Stora Enso on jo aiemmin investoinut ligniinin erottamiseen Kotkan Sunilassa sijaitsevalla sellutehtaallaan.

Investoinneista sellun ja kartongin tuotantoon on ilmoitettu myös Suomen tärkeimmässä kilpailijamaassa Ruotsissa. Maailman suurimpiin markkinasellun tuottajiin kuuluva Södra Cell lisää Värön sellutehtaan havusellun tuotantokapasiteettia 425 000 tonnista 700 000 tonniin vuoden 2016 lopulla ja Mörrumin havu- ja liukosellun tuotanto kasvaa 45 000 tonnilla keväästä 2016 eteenpäin. Holmen nostaa puolestaan vaihteittain Iggesundin kartonkitehtaan havu- ja lehtisellun tuotantokapasiteettia 70 000 tonnilla. SCA modernisoi Munksundin kartonkitehdasta ja lisäsi valkopintaisen kraftlinerin tuotantoa 55 000 tonnilla vuodessa. Metsä Board aloitti Husumin sellu- ja hienopaperitehtaalla Ruotsissa päällystettyjen ja päällystämättömien valkaistujen kraftlinereiden tuotannon, jolla korvataan heikommin kannattavia paperilaatuja sekä täydennetään Kemin tehtaan nykyistä kraftlinerituotantoa. Tavoite on, että Husumin kartonkituotantoa kasvatetaan vuoden 2014 aikana yli 100 000 tonniin ja lähivuosien aikana 280 000 tonniin.

Valko-Venäjäällä rakennetaan uutta sellutehdasta maan kaakkoisosaan Svetlogorskiin. Investoinnin kokonaisarvo on 900 miljoonaa dollaria ja sellutehtaan suunniteltu kapasiteetti on 280 000 tonnia havu- ja lehtisellua ja 83 000 tonnia liukosellua. JSC Svetlogorsk Pulp & Board sellutehtaan on arvioitu käynnistyvän

vuoden 2015 heinäkuussa ja päälaitetoimittajat ovat Andritz ja Metso. Tehtaan tuotannosta noin 50 prosenttia on arvioitu suuntautuvan vientiin.

Itämeren alueen lisäksi selluntuotanto lisääntyy Keski- ja Etelä-Euroopassa vuoden 2015 aikana. Double A käynnistää Alizayn lehtisellutehtaan Pohjois-Ranskassa ja Portucel lisää eukasellun tuotantoa Portugalissa Cacian sellutehtaalla 70 000 tonnilla vuodessa. Vuonna 2009 suljetun Alizayn sellutehtaan kapasiteetti on 300 000 tonnia vuodessa.

2.3 Metsäteollisuuden kustannukset ja kannattavuus

Myönteinen kannattavuuskehitys on jatkunut vuonna 2014 sekä puutuoteteollisuudessa että massa- ja paperiteollisuudessa. Puutuoteteollisuudessa sahatavaran ja vanerin tuotanto, vientimäärät sekä vientihinnat ovat nousseet samalla, kun puun tarjonta on pysynyt korkealla tasolla ja kantohintakehitys on ollut maltillista. Tämä on nostanut toimialan kannattavuuslukuja nopeasti lähes vuoden 2007 suhdannehuipun tasolle. Massa- ja paperiteollisuudessa sellun tuotannon kannattavuus on ollut jo vuosia korkealla tasolla ja kohottanut koko toimialan keskimääräistä kannattavuutta. Vuonna 2014 sellun tuotannon kannattavuus on hieman heikentynyt edellisvuodesta, mitä kartonkien ja paperien positiivinen kannattavuuskehitys on kuitenkin kompensoinut. Massa- ja paperiteollisuudessa on jo vuosia toteutettu rakenteellisia uudistuksia, joiden seurauksena kannattamatonta toimintaa on lopetettu, tuotevalikoimaa kehitetty ja tuotantoa tehostettu jäljelle jääneissä yksiköissä. Tämä on alkanut näkyä toimialalla muun muassa kiinteiden kulujen pienenemisenä ja kannattavuuden kohentumisena jopa pitkään vaikeuksissa olleessa paperien tuotannossa. Massa- ja paperiteollisuuden näkymien kirkastumisesta kertoo myös Suomeen kohdistuvat suuret investointisuunnitelmat.

Näkymät puutuoteteollisuudessa ovat positiivisen alkuvuoden jälkeen heikentyneet syksyllä 2014. Erityisesti kuusisahatavaran viennin osalta epävarmuus on lisääntynyt päämarkkina-alueella Euroopassa alueen kasvavan oman sahatavaran tuotannon vuoksi. Vuoden 2015 alussa voimaan astuva rikkidirektiivi heikentää suomalaisen sahatavaran kilpailukykyä Keski-Euroopassa lähinnä suhteessa alueen omaan tuotantoon, vaikka muutoin direktiivin vaikutukset arvioidaan suhteellisen vähäisiksi. Ensi vuonna puutuoteteollisuuden kannattavuuskehitys notkahtaneekin vain hieman kuluvan vuoden tasosta. Massa- ja

paperiteollisuudessa sellun ja kartongin vientinäkymiä pidetään valoisina ja toimialan kannattavuuskehitys jatkuu suotuisana myös vuonna 2015.

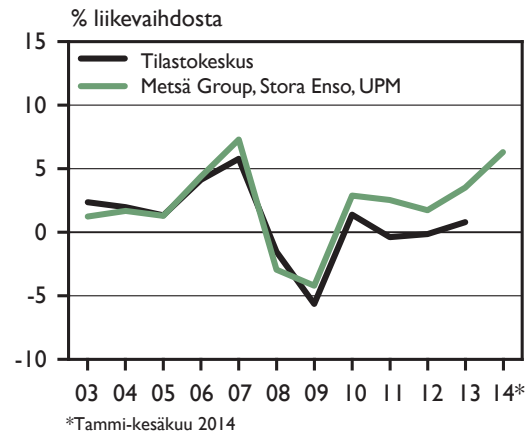
Puutuoteteollisuuden kannattavuus miltei vuoden 2007 tasolla

Vuoden 2014 ensimmäisellä puoliskolla puutuoteteollisuuden kannattavuus on kohentunut nopeasti. Suurten metsäteollisuuskonsernien osavuositilauksien perusteella toimialan kannattavuus lähentelee liikeulosprosentilla mitattuna jo vuoden 2007 tasoa, joka oli 2000-luvun korkein. Vuosina 2006 ja 2007 puutuoteteollisuuden kannattavuus kohosi selvästi ja taustalla oli ensisijaisesti sahausken huippusuhdanne ja havusahatavaran vientihinnan piikkimäinen nousu, johon tukkipuun hinta reagoi viiveellä. Nykyiseen kannattavuuden paranemiseen ei sen sijaan ole yhtä yksittäistä syytä. Alkuvuonna 2014 sekä sahatavaran että vanerin tuotantomäärät ovat viennin vetämänä kasvaneet ja tuotteiden vientihinnat nousseet joskin varsin maltillisesti. Samalla puukauppa on ollut lähes yhtä vilkasta kuin huippuvuonna 2007, mutta tällä kertaa puun tarjonnan runsaus on hillinnyt kantohintakehitystä. Havutukin hakkuut ovat olleet korkealla tasolla ja sahat ovat saaneet tarvitsemansa puun. Lisäksi alalla on toteutettu viime vuosina tehostamistoimia, jotka eivät ole olleet pelkästään kannattamattomien laitosten sulkemisia, vaan myös investointeja kapasiteetin uudistamiseen ja kasvattamiseen. Siten puutuoteteollisuuden kannattavuuden kohentuminen vaikuttaa olevan nyt vankemmalla pohjalla kuin vuoden 2007 suhdannehuipussa. Erot useita eri tuotteita tuottavan heterogeenisen toimialan yritysten välillä ovat toisaalta suuria, ja takana on vaikeita vuosia, jolloin toimiala kokonaisuutena on ollut Tilastokeskuksen mukaan tappiollinen. Kuluvan vuoden kannattavuuskehitykseen ollaan kuitenkin pitkästä ajasta melko tyytyväisiä myös suuriin metsäteollisuuskonserneihin kuulumattomissa yrityksissä. Kannattavuuden kohentumisesta ja odotusten kirkastumisesta kertovat osaltaan toimialalle tehdyt investoinnit ja yritysjärjestelyt.

Loppuvuotta 2014 kohden näkymät sahatavara- ja havuvanerimarkkinoilla ovat muuttuneet jälleen epävarmoiksi. Rakentamisen kasvuun lähtö vaikuttaa heikentyvien talousnäköiden vuoksi viivästyvän useissa tärkeissä vientimaissa erityisesti Euroopassa ja sahatavaran hinnan nousu taittuu. Lehtivanerin osalta kehityksen ennakoitaan sen sijaan jatkuvan suotuisana. Puun tarjonnan odotetaan pysyvän loppuvuonna runsaana ja kantohintakehityksen tasaisena, mikä hillitsee kustannuskehitystä. Koko vuoden 2014

osalta puutuoteteollisuuden kannattavuusluvut eivät siten juurikaan laske ensimmäisen vuosipuoliskon korkealta tasolta.

Vuonna 2015 voimaan astuva EU:n rikkidirektiivi nostaa merirahtien polttoainekustannuksia sekä rahtien hintoja Itämeren, Pohjanmeren ja Englannin kanaalin kuljetuksissa. Vaikutusten on arvioitu olevan suurimpia metsäteollisuudessa, jonka tuotannosta suurin osa päättyy vientiin. Erityisesti on kannettu huolta suomalaisen sahateollisuuden kilpailukyvyn heikkenemisestä suhteessa sahatavaran omaan tuotantoon tärkeillä vientimarkkina-alueilla Euroopassa. Myös kilpailukyvyn heikkeneminen suhteessa ruotsalaiseen sahatavaran tuotantoon on nostettu esille, sillä sahatavaran vientikuljetusten siirtäminen kumipyörille on Etelä-Ruotsissa varteen otettava vaihtoehto. Vuoden vaihteen 2015 lähestyessä kiivain kritiikki rikkidirektiiviä kohtaan vaikuttaa kuitenkin laantuneen, ja arviot vaikutuksista ovat pienentyneet. Eräänä perusteluna odotettujen negatiivisten vaikutusten suhteelliseen vähäisyyteen käytetään suurten vientiyritysten ja varustamojen pitkäaikaisia sopimuksia, jotka tasaavat rahtien hintavaihteluita. Suomen valtio on myös ilmoittanut kompensoivansa rikkidirektiivin negatiivisia vaikutuksia. Valtiontalouden kehyksessä vuosille 2014–2017 kompensointikeinoina mainitaan LNG-infrastruktuurin rakentamisen ja yritysten kehittämis- ja investointihankkeiden tukeminen, windfall-veron tuoton alentaminen, raskaan liikenteen kaluston enimmäismittojen ja -massojen korottaminen, perusväylänpidon rahoituksen lisääminen, väylähankkeiden toteuttamismäärärahojen kasvattaminen ja alueellisen kuljetustuen jatkaminen vuoden 2017 loppuun saakka. Kompensointitoimia on toteutettu vaihtelevasti. Kesällä 2014 hallitus esitti windfall-verosta luopumista, mikä metsäteollisuusyrityksistä hyödyttää eniten UPM:ää. Toisaalta perusväylänpidon rahoituksen lisääminen on kääntynyt vuoden 2015 talousarvioesityksessä rahoituksen varsin merkittävään leikkaamiseen, mikä voi johtaa erityisesti alemman tieverkon hoidon ja kunnan heikentymiseen. Tällä olisi negatiivinen vaikutus erityisesti metsäteollisuuden puuhuoltoon. Raskaan liikenteen mittoja ja massoja koskevat uudistukset puolestaan tukevat puuhuollon kustannustehokasta järjestämistä. Alueellisen kuljetustuen jatkaminen pitää yllä sijainniltaan syrjäisten yritysten kilpailukykyä. Kokonaisuutena rikkidirektiivin vaikutukset suomalaisten tuotteiden rahtikustannuksiin sekä kompensointikeinot huomioiden yritysten kansainväliseen kilpailukykyyn jäänevät pienemmiksi kuin kriittisimmässä arvioissa on esitetty. Rikkidirektiivi nostaa tiukan rikkipitoisuusrajan (0,1 prosenttia) vuoksi rahtikustannuksia etupainotteisesti Itämerellä, Pohjanmerellä ja Englannin kanaalissa.

Puutuoteteollisuuden kannattavuus 2003–2014 liiketulosprosentilla mitattuna.*

Vuonna 2020 rikkipitoisuusraja (0,5 prosenttia) astuu voimaan myös muilla Euroopan merialueilla. Kansainvälisen merenkulkujärjestön IMO:n päätöksen mukaan kaikilla maailman merillä siirrytään vähärikkiseen polttoaineeseen (rikkipitoisuus 0,5 prosenttia) vuonna 2020, mutta siirtymää voidaan myöhentää viisi vuotta. Yhdysvaltojen ja Kanadan rannikoilla noudatetaan samaa tiukkaa rikkipitoisuusrajaa (0,1 prosenttia) kuin Itämerelläkin. Yleisesti merirahtien hintaa mittaavan BDI:n (Baltic Dry Index) mukaan rahtikustannukset ovat vuoden 2013 lopun piikkiä lukuun ottamatta olleet poikkeuksellisen alhaisia jo vuoden 2012 alusta alkaen.

Puutuoteteollisuuden puukustannusten kehityksen odotetaan vuonna 2015 olevan maltillista tukkien kantohintojen noustessa pari prosenttia. Samaan aikaan sahatavaran vientihinnan odotetaan nousevan myös pari prosenttia ja vanerin vientihinnan prosentin. Puutuoteteollisuuden vientiennuste on varovainen ja sisältää oletuksen, ettei rakentaminen lähde vuonna 2015 Euroopassa siihen kasvuun kuin vielä kesällä 2014 arvioitiin. Puutuoteteollisuuden tuotteiden kotimaan kysynnän odotetaan vuonna 2015 kääntyvän vihdoin hitaaseen kasvuun rakentamisen noustessa vuoden 2014 aallonpohjasta. Ottaen huomioon vientimarkkinoiden kuluva vuotta hitaamman kysynnän kasvun sekä olettaen rikkidirektiivin nostavan rahtikustannuksia maltillisesti, puutuoteteollisuuden kannattavuus notkahtanee vuonna 2015 hieman kuluva vuoden tasosta. Toimialan kannattavuuden näkökulmasta vuosi 2015 olisi kuitenkin vuoden 2014 tavoin parempi kuin mihin puutuoteteollisuudessa 2000-luvulla on yleensä totuttu.

Metsäteollisuuden kustannusrakenne

Antti Mutanen

Vuonna 2012 kustannusrakenne muuttui sekä puutuoteteollisuudessa että massa- ja paperiteollisuudessa vain hieman edellisvuodesta. Muutokset metsäteollisuuden kustannusrakenteessa ovat yleisesti hitaita, ja muutosten vähäisyys vaikuttaa korostuneen vuosien 2007–2008 maailmalaajuista rahoituskriisiä seuranneen hitaan talouskasvun aikana, jolloin raaka-aineiden hintakehitys on ollut aiempaan verrattuna tasaista. Lisäksi esimerkiksi energian hintakehitystä on hillinnyt uusien raaka-ainevarojen, kuten liuskekaasun ja -öljyn, käyttöönotto. 2000-luvulla Suomen metsäteollisuuden kustannusrakenteessa merkittävimmän muutoksen aiheutti vuoden 2007 puun hintapiikki, joka katkaisi puukustannusten alenevan trendin.

Laskennalliset, nimelliset kokonaiskustannukset olivat vuonna 2012 puutuoteteollisuudessa edellisvuoden tasolla (yhteensä 6,0 mrd. €) ja laskivat massa- ja paperiteollisuudessa 2,3 prosenttia (yhteensä 12,9 mrd. €). Samaan aikaan puutuoteteollisuuden liikevaihto kasvoi 0,8 prosenttia, kun taas massa- ja paperiteollisuuden liikevaihto supistui paperin tuotannon pienennettyä 1,9 prosenttia. Tilastokeskuksen

lukujen mukaan molempien toimialojen kannattavuus koheni hieman vuonna 2012 edellisvuodesta.

Puutuoteteollisuuden kustannusrakenteessa suurin suhteellinen muutos vuonna 2012 tapahtui muiden raaka-aineiden ja tarvikkeiden kustannusosuudessa, joka kasvoi 1,7 prosenttiyksikköä. Tämä erä sisältää muiden muassa erilaisia kemiallisia tuotteita, kuten maaleja, lakkoja, liimoja ja muoveja sekä lasia, putkia, metalliprofiileja ja heloja. Näitä käytetään ensisijaisesti levy-, rakennuspuusepän- ja talonrakennusteollisuudessa. Kustannuserän suhteellisen osuuden kasvuun vaikuttaa euromääräisen kasvun lisäksi se, että kaikkien muiden pääkustannuserien euroissa mitatut suuruudet sekä energiakustannuksia lukuun ottamatta myös kustannusosuudet pienenevät. Esimerkiksi puukustannukset pienenevät vuonna 2012 puun käyttömäärän ja kantohintojen laskun seurauksena 2,2 prosenttia edellisvuodesta.

Massa- ja paperiteollisuuden pääkustannuseristä suurin suhteellinen muutos vuonna 2012 tapahtui toimialan ulkopuolelta hankitun energian kustannusosuudessa, joka pieneni 1,0 prosenttiyksikköä. Kustannusosuuden pienentymisen

Metsäteollisuuden kustannusrakenne vuosina 2011 ja 2012.

Kustannuslaji	2011		2012	
	Puutuoteteollisuus	Massa- ja paperiteollisuus	Puutuoteteollisuus	Massa- ja paperiteollisuus
	%			
Puuraaka-aine	26,8	14,4	26,3	15,0
Kantoraha	20,4	4,2	19,6	5,0
Korjuu	2,7	2,5	2,8	2,5
Kotimaisen ja tuodun puun kuljetus Suomessa	3,2	2,0	3,5	2,1
Tuontipuu rajalla	0,5	2,1	0,4	1,8
Koti- ja ulkomainen hake ja puru		3,6		3,6
Muut raaka-aineet ja tarvikkeet	14,6	24,6	16,3	25,4
Mineraalit		3,2		3,3
Kemikaalit		7,7		8,2
Tuontimassa		2,1		2,1
Muut		11,6		11,8
Palkattu työvoima	15,2	11,6	14,8	11,2
Energia	3,1	10,1	3,1	9,1
Muut kustannukset	36,7	33,8	36,4	34,5
Kuljetus ja varastointi	8,8	12,6	9,2	12,7
Mainos, myynti ja markkinointi	0,9	0,7	0,8	0,7
Korjaus, kunnossapito ja asennus	1,3	4,1	1,2	3,5
Kauppatavarat	11,5	6,9	11,5	8,0
Muut	14,2	9,5	13,5	9,6
Poistot	3,6	5,5	3,1	4,8
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0

Tilastopäivitysten vuoksi tämän taulukon vuoden 2011 kustannusrakennelaskelman kustannuserien osuudet eroavat Metsäsektorin suhdannekatsaus 2012–2013:ssa esitetystä vuoden 2011 kustannusrakennelaskelmasta

Lähteet: Tilastokeskus, Metla

taustalla on sähkön hinnan lasku edellisvuodesta. Tilastokeskuksen lukujen mukaan suursiakkaiden sähköstä vuonna 2012 maksama kWh-hinta oli 5,4 prosenttia edellisvuotta alhaisempi.

Metsäteollisuuden kustannusrakennelaskelman tietolähteenä on käytetty Tilastokeskuksen ja Metsäntutkimuslaitoksen julkaisemia Suomen virallisia tilastoja. Laskelma kuvaa TOL 2008 –luokituksen päätoimialojen 16 ja 17 kokonaiskustannusten jakaumaa ja tulkinna on huomioitava, että toimialojen sisältämällä alatoimialoilla kustannusosuudet voivat poiketa merkittävästi päätoimialan keskimääräisestä kustannusjakaumasta. Luokka 16 (puutuoteteollisuus) sisältää esimerkiksi puun sahausksen, höyläyksen ja kyllästyksen,

vanerin, lastu- ja kuitulevyjen valmistuksen sekä puisten lattianpäällysteiden, rakennuspuusepäntuotteiden ja tehdasvalmisteisten puurakennusten tuotannon. Luokkaan 17 kuuluu massan, paperin, kartongin, pahvin ja paperituotteiden valmistus. Koska kustannusrakenteen laskentatavassa ja tietolähteissä on ajoittain tapahtunut muutoksia, eri vuosien laskelmat eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään. Lisäksi tilastoja on päivitetty takautuvasti, mikä on tiettyjen vuosien kohdalla vaikuttanut jo julkaistuihin kustannusosuuksiin. Muutoksia sekä kustannusrakenteen laskentaperiaatteita on kuvailtu tarkemmin aiemmissa Metsäsektorin suhdannekatsauksissa. Metsäteollisuuden kustannusrakennelaskelma julkaistaan vastaisuudessa joka toinen vuosi.

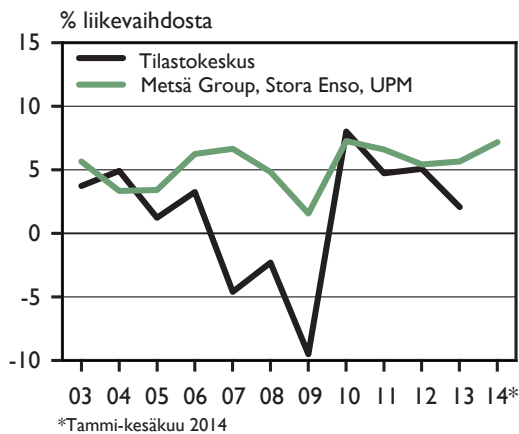
Usko massa- ja paperiteollisuuden mahdollisuuksiin vahvistunut

Myös massa- ja paperiteollisuudessa kannattavuuskehitys on vuoden 2014 alkupuoliskolla ollut myönteistä. Suurten metsäteollisuuskonsernien osavuositilauksen perusteella liiketulosprosentti on jatkanut vuonna 2013 alkanutta kasvuaan. Alatoimialojen kehityksissä on sen sijaan eroja. Sellun tuotanto on ollut vuoden 2010 suhdannehuipusta saakka kannattavimpien liiketoiminta-alueiden joukossa. Myös alkuvuoden 2014 lukujen perusteella sellun tuotannon kannattavuus on massa- ja paperiteollisuuden keskimääräistä kannattavuutta korkeampi. Sellun tuotannon kannattavuutta on tukenut suotuisan hintakehityksen ohella laitosten korkea käyttöaste. Vuoden 2014 alkupuoliskolla sellun tuotannon kannattavuus on kuitenkin heikentynyt hieinan vuodentakaisesta tasosta. Usko sellun tuotannon näkymiin on kuitenkin vahva, mistä osoituksena ovat toimialalle Suomeen tehdyt investoinnit ja ilmoitetut suuren mittakaavan investointisuunnitelmat.

Vuonna 2014 massa- ja paperiteollisuuden positiivista kannattavuuskehitystä on ylläpitänyt sellun sijaan kartonkien, erityisesti pakkauskartonkien, sekä poikkeuksellisesti paperien tuotannon kannattavuuden kohentuminen. Paperien tuotannon liikevaihto on pienempien tuotanto- ja toimitusmäärien sekä laskeneiden vientihintojen myötä supistunut vuoden 2014 alkupuoliskolla viime vuoden vastaavasta ajankohdasta. Sen sijaan liiketulos ja liiketulosprosentilla mitattu kannattavuus ovat nousseet selvästi. Kun viime vuonna konsernit raportoivat paperien tuotannon negatiivisista liiketulosista, on tänä vuonna päästy selvästi plusalle. Kannattavuuden kohentumisen syinä pidetään tehostamisohjelmien myötä pienentyneitä kiinteitä ja muuttuvia kustannuksia. Erityisesti painopaperien tilanne päämarkkina-alueella Euroopassa on laskeneen kysynnän vuoksi ollut viime vuosina heikko, mutta

merkkejä käänteestä on jo havaittavissa. Painopaperien kysynnän laskun arvioidaan olevan tasaantumassa, mikä yhdistettynä kapasiteettileikkauksiin on tasapainottanut Euroopan markkinatilannetta. Vaikka paperien tuotannon odotetaan laskevan Suomessa edelleen myös ensi vuonna, vientihinnan vajoamisen odotetaan taittuvan, minkä ansiosta myös paperien tuotannon näkymät ovat kokonaisuutena pitkästä aikaa kirkastuneet. Vuonna 2015 massa- ja paperiteollisuuden kannattavuuskehityksen odotetaan jatkuvan kuluvaan vuoteen suotuisana.

Massa- ja paperiteollisuuden kannattavuuskehityksestä saatava kokonaiskuva on 2000-luvulla riippunut voimakkaasti tarkasteltavasta tietolähteestä. Ongelma on ollut puutuoteteollisuudessa vähäisempi. Ero Tilastokeskuksen tilastoista ja suurten metsäteollisuuskonsernien raporteista laskettujen massa- ja paperiteollisuuden liiketulosprosenttien välillä oli suurimmillaan vuosina 2006–2009, jolloin Tilastokeskuksen lukujen perusteella massa- ja paperiteollisuuden kannattavuus oli huomattavasti heikompaa kuin konsernien tilinpäätöstiedot antoivat ymmärtää. Vuosina 2010–2012 eri tietolähteiden välittämä tieto massa- ja paperiteollisuuden kannattavuuskehityksestä oli jälleen likimain yhtenevää, mutta vuonna 2013 ero näyttää jälleen kasvaneen. Kun konsernien tilinpäätöstietojen mukaan massa- ja paperiteollisuuden kannattavuus kääntyi nousuun, Tilastokeskuksen lukujen mukaan se laski selvästi. Eroa liiketulosprosentteissa voidaan selittää eroilla tietolähteiden rakenteissa ja kattavuudessa. Tilastokeskuksen aineisto kattaa koko toimialan suomalaiset yritykset, kun taas konsernien raportit vain kyseiset konsernit, mutta samalla myös konsernien ulkomaiset toiminnot. Tilastokeskuksen aineisto perustuu oikaistuihin tilinpäätöksiin, kun taas konsernien tiedot ovat niiden omia, tosin tarkasti säädeltäviä, ilmoituksia. Tilastokeskuksen tilastotuotannossa tapahtuneiden muutosten vuoksi vuoden 2013 liiketulosprosentti on laskettu uuden

Massa- ja paperiteollisuuden kannattavuus 2003–2014* liiketulosprosentilla mitattuna.

yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilaston luvuista. Nämä vaikuttavat kuitenkin poikkeavan varsin merkittävästi aiemmasta teollisuuden tilinpäätöstilastosta. Esimerkiksi vuoden 2012 massa- ja paperiteollisuuden liikevaihdon arvot eroavat kymmeniä prosentteja riippuen käytettävästä Tilastokeskuksen tietolähteestä. Kyselyyn tilastopoikkeaman syistä ei saatu vastausta ennen Met-säsektorin suhdannekatsauksen julkaisua.

Suomen metsäteollisuuden jalostusarvoprosentti hitaassa kasvussa

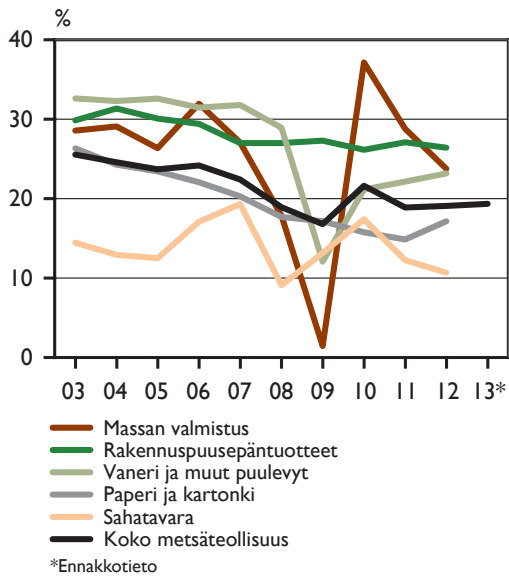
Jalostusarvoprosentti kuvaa toimialan jalostusarvon ja tuotannon bruttoarvon suhdetta. Se kertoo, kuinka suuri osuus toimialan tuotannon arvosta on toimialan yritysten omilla panoksillaan, kuten henkilöstöllä sekä koneilla ja laitteilla, ostopanoksille eli raaka-aineille, välituotteille ja palveluille luomaa arvon lisäystä. Jalostusarvoprosentti kuvaa myös toimialan kykyä kattaa henkilöstökulut ja poistot sekä tuottaa voittoa. Korkea jalostusarvoprosentti liittyy tyypillisesti pitkälle jalostettujen tuotteiden tuotantoon. Myös runsaasti työpanosta sisältävien tuotteiden tuotannossa jalostusarvoprosentti on korkea. Matala jalostusarvoprosentti liittyy usein alhaisen jalostusasteen massatuotantoon. Jalostusarvoprosentin tasosta ei suoraan voida tehdä päätelmiä toimialan taloudellisesta menestyksestä, sillä tuotanto voi olla yhtä kannattavaa sekä korkean että matalan jalostusarvoprosentin toimialalla. Absoluuttisen tason asemesta mielenkiintoista onkin jalostusarvoprosentin ajallinen kehitys. Jalostusarvoprosentin kohoaminen on tavoiteltavaa, sillä se merkitsee, että toimialan mahdollisuudet henkilöstön palkanmaksuun, investointeihin sekä voitontuottoon kohenevat.

Metsäteollisuuden alatoimialojen jalostusarvoprosenttien tasoissa ja kehityskuluissa on huomattavia eroja. Matalin jalostusarvoprosentti on tavallisesti ollut sahatavaran tuotannossa. Sahauksella onkin alhaisen

jalostusasteen massatuotannon leima. Korkean jalostusarvoprosentin toimialoja ovat muun muassa rakennuspuusepän- ja puulevyteollisuus. Rakennuspuusepäntuotteet ovat jatkojalosteita ja tuotantoprosessit vaativat esimerkiksi sahaukseen verrattuna enemmän työpanosta. Suomen puulevyteollisuuden tuotteista merkittävä osa on havuvaneria arvokkaampaa koi-vuvaneria, jolla on useita erikoiskäyttötarkoituksia. Lisäksi lastu- ja kuitulevyjen tuotanto on vähäistä, mikä myös osaltaan selittää puulevyteollisuuden korkeaa jalostusarvoprosenttia. Paperin ja kartongin tuotannon jalostusarvoprosentti on ollut 2000-luvun alusta saakka trendimäisesti laskeva, ja vuonna 2010 se oli jopa sahauksen jalostusarvoprosenttia alhaisempi. Syynä jalostusarvoprosentin laskuun on useiden paperilaatujen kysyntöjen ja vientihintojen lasku. Käännös positiiviseen suuntaan vaikuttaa kuitenkin tapahtuneen 2012. Massan tuotannon jalostusarvoprosentin kehitys on heilahdellut toimialoista eniten sellun maailmanmarkkinatilanteen mukana. Yleisesti jalostusarvoprosentin vaihtelu vaikuttaa olevan suurta niillä toimialoilla, joiden tuotannosta merkittävä osa päättyy vientiin ja joiden tuotteiden hinnat määräytyvät yrityksistä riippumatta maailmanmarkkinoilla. Esimerkiksi rakennuspuusepänteollisuuden tuotanto suuntautuu kotimaan markkinoille ja toimialan jalostusarvoprosentin kehitykseen ei näytä vaikuttaneen edes vuoden 2008 taantuma ja viime vuosien hitaan talouskasvun aika.

Suomen koko metsäteollisuuden keskimääräinen jalostusarvoprosentti laski trendimäisesti vuoteen 2009 saakka. Suurimpana syynä tähän oli liikevaihdoltaan suurimman alatoimialan, paperin ja kartongin tuotannon, jalostusarvoprosentin pieneneminen, joka puolestaan johtui ensisijaisesti paperien vientihintojen laskusta. Vuonna 2010 metsäteollisuuden jalostusarvoprosentti kääntyi nousuun massan tuotannon jalostusarvoprosentin rakettimäisen kasvun seurauksena. Tämä johtui sellun suhdannetilanteen nopeasta parantumisesta maailmanmarkkinoilla Kiinan kysynnän ansiosta. Sellun suhdannehuipun vähitellen hiivuttua massan valmistuksen jalostusarvoprosentti on laskenut. Sellun kysyntä on kuitenkin pysytellyt vahvana, ja tuoreimpien vuoden 2012 tilannetta kuvaavien tilastotietojen mukaan massan valmistuksen jalostusarvoprosentti oli yhä suhteellisen korkea. Suurten metsäteollisuuskonsernien mukaan massan valmistuksen liiketoiminta-alueet ovat myös vuosina 2013 ja 2014 olleet erittäin kannattavimmista tuotantosegmenteistä.

Vuodesta 2011 alkaen metsäteollisuuden keskimääräinen jalostusarvoprosentti on pysytellyt hitaassa kasvussa. Tähän tärkeimpänä syynä lienee jalostusarvoprosentin kääntyminen kasvuun paperin ja kartongin tuotannossa. Suomessa tuotettavien

Jalostusarvoprosentti metsäteollisuudessa ja sen alatoimialoilla vuosina 2003–2013. Alatoimialojen vuoden 2013 ennakkotietoja ei ollut saatavilla ennen Metsäsektorin suhdannekatsauksen julkaisemista.

kartonkien kysyntäkehitys on ollut viime vuosina myönteistä. Paperien laskevaan kysyntään on reagoitu muun muassa kannattamattominta kapasiteettia sulkeamalla. Vaikka metsäteollisuuden jalostusarvoprosentin kasvu on hidasta, on muutoksen suunta toimialan tulevaisuuden kannalta oikea.

2.4 Metsäteollisuuden työllisyys

*Vuonna 2013 metsäteollisuuden työllisten määrä las-
ki 2 prosenttia 40 700 henkilöön. Toimialan sisällä
työllisyyskehitys kuitenkin vaihteli: saha- ja etenkin
levyteollisuudessa sekä paperi- ja kartonkituotteiden
valmistuksessa työllisyys parani, mutta rakennuspuu-
sepänteollisuudessa sekä massan, paperin ja karton-
gin valmistuksessa heikkeni. Vuonna 2014 työllisten
määrän arvioidaan laskevan edelleen 38 400 henki-
löön. Kotimaisen uudisrakentamisen vähäisyys pudot-
taa rakennuspuusepänteollisuuden työllisten määrää
neljänneksellä. Vuonna 2015 metsäteollisuuden työl-
listen määrän ennustetaan pysyvän suunnilleen kulu-
van vuoden tasolla.*

**Uudisrakentamisen vähäisyys heijastuu
rakennuspuusepänteollisuuden työllisyyteen**

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan vuon-
na 2013 metsäteollisuus työllisti 40 700 henkilöä (-2

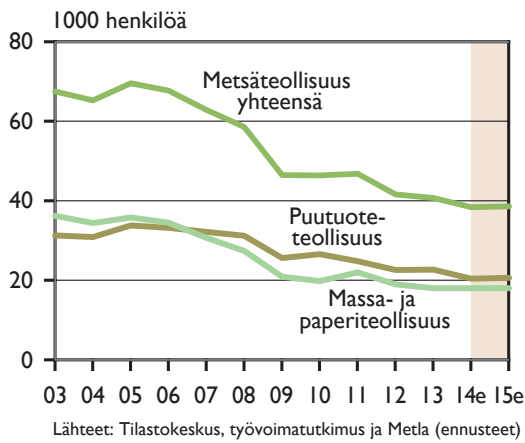
prosenttia edellisvuodesta), joista puutuoteteollisuus-
dessa työskenteli 22 700 (ei muutosta edellisvuoo-
desta) ja massa- ja paperiteollisuudessa 18 000 (-5
prosenttia edellisvuodesta) henkilöä. Saha- ja etenkin
puulevyteollisuudessa työllisyys koheni edellisvuoo-
desta vientimarkkinoiden elpymisen myötä, mutta
rakennuspuusepänteollisuuden työllisten määrä laski
selvästi kotimaisen rakentamisen ollessa aallonpoh-
jassa. Massa- ja paperiteollisuudessa työllisten määrä
laski paino- ja kirjoituspaperin kysynnän supistuessaa.
Lisääntynyt sellun ja kartongin tuotanto ei riittänyt
pitämään työllisyyttä yllä.

Tammi-heinäkuussa 2014 puutuoteteollisuus työl-
listi 20 900 henkilöä, mikä oli 12 prosenttia vähem-
män kuin vuotta aiemmin. Sahateollisuuden työllisten
määrä kasvoi 8 prosenttia ja levyteollisuuden säilyi
lähes ennallaan, mutta rakennuspuusepänteollisuus-
dessa työllisten määrä putosi liki kolmanneksen.
Työvoimatutkimuksen lukuja tukevat alkuvuoden
2014 tuotantoluvut: sahatavaran tuotanto kasvoi vuo-
den 2014 tammi-kesäkuussa 4 prosenttia ja vanerin
tuotanto noin kymmenyksen vuoden 2013 vastaavaan
ajanjaksoon verrattuna. Kotimaan rakentaminen kui-
tenkin laski alkuvuonna viidenneksen ja päämarkki-
na-alueilla EU:ssa rakentaminen supistui odotusten
vastaisesti kesän 2014 aikana, mikä vähensi raken-
nuspuusepänteollisuuden tuotteiden kysyntää. Koko
vuoden 2014 puutuoteteollisuuden työllisten kehi-
tyksen arvioidaan olevan alkuvuotta heikompi, sillä
vientimarkkinoiden synkistyessä saha- ja levyteolli-
suuden tuotanto alenee hieman alkuvuoden tasosta.
Sahateollisuuden tuotannon arvioidaan vuonna 2014
lisääntyvän edellisvuotisesta 2 prosenttia ja vanerin 5
prosenttia. Rakennusteollisuuden (RT) elokuun arvion
mukaan asuntoaloitusten määrä jää kuluvana vuonna
noin 7 prosenttia viime vuotta alemmalle tasolle. Pien-
talorakentamisen osalta lasku on vieläkin suurempi.

*Metsäteollisuuden työlliset 2013–2015e keskimäärin, hen-
kilöä.*

Toimiala	Työlliset		
	2013	2014e	2015e
Sahateollisuus	8 600	9 300	9 300
Puulevyteollisuus	2 800	2 800	2 800
Rakennuspuusepänteollisuus	11 300	8 300	8 500
Puutuoteteollisuus yhteensä	22 700	20 400	20 600
Massan, paperin ja kartongin tuotanto	14 400	14 600	14 400
Paperi- ja kartonkijalosteiden tuotanto	3 600	3 400	3 600
Massa- ja paperiteollisuus yhteensä	18 000	18 000	18 000
Metsäteollisuus yhteensä	40 700	38 400	38 600
Muutos edellisestä vuodesta, %	-2	-6	1

Lähteet: Tilastokeskus, työvoimatutkimus ja Metla (ennusteet)

Metsäteollisuuden työlliset 2003–2015e.

Rakennuspuusepänteollisuuden ahdingon vuoksi puutuoteteollisuudessa päädyttäneen keskimäärin 20 400 työlliseen vuonna 2014.

Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) elokuun 2014 suhdannebarometrin mukaan puutuoteteollisuuden suhdannetilanne on keskimääräinen, mutta lähitulevaisuuden näkymät ovat heikentyneet selvästi, sillä hintaodotukset ovat kääntyneet laskuun ja tilauskanta on pienentynyt. EK ennustaa lähikuukausien tuotannon pysyvän melko vakaana, mutta arvioi henkilöstön määrän vähenevän jonkin verran.

Tammi-heinäkuussa 2014 massa- ja paperiteollisuus työllisti 18 000 henkilöä eli pari prosenttia enemmän kuin vastaavana aikana vuotta aiemmin. Toimialan tuotanto oli suunnilleen edellisvuoden tasolla. Vuoden 2014 ensimmäisellä puoliskolla paperia ja sellua tuotettiin prosentti vähemmän ja kartonkia prosentti enemmän kuin viime vuoden vastaavalla ajankaksolla. Sellun ja kartongin tuotannon ennustetaan kuitenkin lisääntyvän toisella vuosipuoliskolla ja koko vuoden 2014 sellun tuotannon nousuksi arvioidaan 2 ja kartongin 4 prosenttia. Paperin osalta koko vuoden tasolla ennustetaan 3 prosentin tuotannon laskua viime vuoteen verrattuna. Koska tuotannon muutokset ovat erisuuntaisia eikä suurempia irtisanomisilmoituksia ole loppuvuodelle annettu, massa- ja paperiteollisuuden työvoiman arvioidaan pysyvän alkuvuoden tasolla, keskimäärin 18 000 henkilössä vuonna 2014.

EK:n suhdannebarometrin mukaan massa- ja paperiteollisuuden suhdannetilanne on jonkin verran alle keskimääräisen. Tuotannon määrä kääntyi laskuun huhti-kesäkuussa, ja tilauskanta on alle normaalin. Toimialan henkilöstön määrän EK ennustaa vähenevän lähikuukausina.

Vuonna 2015 sahateollisuuden tuotannon ennustetaan kasvavan prosentin ja vanerin tuotannon 3 prosenttia. Myös uudisrakentamisen arvioidaan

hieman kasvavan. Työllisten määrä asettunee 20 600 henkilöön.

Sellun ja kartongin tuotannon ennustetaan lisääntyvän ensi vuonna maltillisesti: sellun osalta prosentilla ja kartongin osalta kahdella. Markkinanäkymät ovat hyvät, mutta nykyinen tuotantokapasiteetti on vuonna 2015 lähes täyskäytössä. Paperin tuotannon ennustetaan laskevan 2 prosenttia tämän vuoden tasosta perinteisten paperituotteiden kysyntöjen laskun myötä. Massa- ja paperiteollisuuden työllisten määrä pysynee samalla tasolla kuin vuosina 2013–2014.

Työttömyysaste puutuoteteollisuudessa oli vuonna 2013 toimialasta riippuen 3–10 prosenttia. Levyteollisuuden edellisvuoden 16 prosentin työttömyys oli puolittunut. Massa- ja paperiteollisuudessa paperi- ja kartonkijalosteiden valmistuksessa työttömyysaste oli vain 3 prosenttia, kun taas massan, paperin ja kartongin valmistuksessa se oli 11 prosenttia. Keskimääräinen työttömyysaste metsäteollisuudessa oli 9,0 prosenttia, kun se kaikilla toimialoilla keskimäärin oli 8,2 prosenttia.

Työllisyysluvut perustuvat Tilastokeskuksen työvoimatutkimukseen. Se on kuukausittainen, työikäisiin (15–74-vuotiaat) kohdistuva otantatutkimus, jossa puhelinhaastatteluin kerätään tietoja väestön työhön osallistumisesta, työllisyydestä ja työttömyydestä sekä työvoiman ulkopuolisten toiminnasta. Vuositasolla työllisten määrät ovat 12 kuukauden keskiarvoja. Tutkimushetkellä alle kolme kuukautta lomautettuna ollut luetaan työlliseksi. Metsäsektorin toimialojen työvoimaestimaatit ovat suuntaa antavia, koska tarkasteltavan osaryhmän pienentyessä otannasta aiheutuvan satunnaisvaihtelun osuus kasvaa. Työvoimatutkimus on kuitenkin ainoa näin ajantasaista ja kattavaa tietoa tuottava tietolähde.

Irtisanomisia ja investointeja

Fenestra Groupin konkurssi alkuvuonna 2014 jätti 355 henkilöä työttömäksi. Veitsiluodossa Stora Enso lopetti paperikone PK 1 toiminnan ja irtisanoi 88 henkilöä. Sappi Finland Oy käy yhteistoimintaneuvotteluja 55 henkilön vähentämiseksi. Myös muita pienempiä irtisanomisia on tehty tänä vuonna ja muun muassa Honkarakenteella, Metsä Woodilla ja Stora Enson Varkauden ja Kiteen sahoilla on lomautusuhka.

Tänä ja viime vuonna on saatu myös uutisia metsäteollisuuden investoinneista ja mahdollisista uusista työpaikoista kotimaahan. Suomen ensimmäinen CLT-tehdas aloittaa Kuhmossa heinäkuussa 2015. Keitele Group investoi Kemijärven sahaan ja liimapuutehtaan sekä laajentaa Alajärven sahalaitosta. Keiteleen hankkeiden kokonaistyöllisyysvaikutus on noin 200

henkilötyövuotta. UPM:n Kymin sellutehtaan laajenus Kuusankoskella työllistää 100 henkilöä ja Stora Enson Varkauden kartonkikoneen käyttöönotto 200 henkilöä. Kemijärven, Kuusankosken ja Varkauden investoinnit valmistuvat ensi vuonna. Metsä Group suunnittelee Äänekoskelle uutta biotuotetehdasta, jonka työllistävä vaikutus olisi jopa 2 500 työpaikkaa. Lopullinen päätös tehtaasta tehdään 2015 ja tehdas valmistuisi 2017. Investointien työllistävä vaikutus kohdistuu koko arvoketjuun ja suurin osa uusista työpaikoista syntyy puun hankintaan ja liikenteeseen, ei niinkään perinteiseen metsäteollisuuteen.

Puutuoteteollisuudessa kasvuedellytyksiä – työllisyysvaikutukset lähinnä puun hankintaketjuun

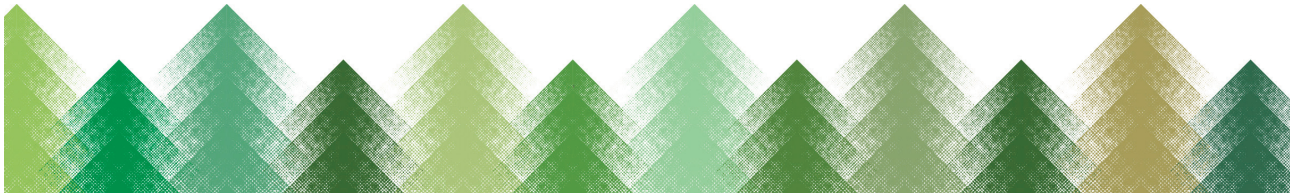
Puutuoteteollisuus ohitti vuonna 2007 massa- ja paperiteollisuuden työllisten määrässä. Puutuoteteollisuuden viime vuosien heikon kehityksen oletetaan olevan suhdanneperäistä kotimaisen ja kansainvälisen kysynnän heikentymisestä johtuvaa. Kysynnän normalisoituessa puutuoteteollisuuden kasvuedellytykset nähdään varsin hyvinä. Työ- ja elinkeinoministeriön Metsäalan strategiseen ohjelmaan (MSO) on kirjattu yhdeksi päätaavoitteeksi puurakentamisen ja puutuoteratkaisujen lisääminen. Puurakentamisen tavoitteellaan kasvavan siten, että puukerrostalojen markkinaosuus kasvaisi nykyisestä yhdestä prosentista 10 prosenttiin vuoteen 2015 mennessä. Samalla aikavälillä käynnistyvillä lähiöalojen korjausmarkkinoilla puurakentamisen tulisi saavuttaa jopa 90 prosentin markkinaosuus. Työllisyysvaikutusten arvioidaan olevan muutamasta sadasta jopa 3 000 työpaikkaan riippuen siitä, lisääntykö puurakennustuotteiden vienti. Puurakentamisen ja puutuotteiden viennin lisääminen kasvattaa työllisyyttä ennen kaikkea puun hankintaketjussa – metsätaloudessa, liikenteessä ja sitä palvelevissa toimialoissa ja kaupassa – sekä sahateollisuudessa. Massa- ja paperiteollisuuden ongelmana ovat sähköisen viestinnän lisääntyminen ja tuotteiden markkinoiden siirtyminen kauemmas Suomesta, kun paperin ja pakkausmateriaalien käyttö länsimaissa vähenee. Siksi pitkällä aikavälillä perinteisen massa- ja paperiteollisuuden työpaikat vähenevät. Korvaavaa tuotantoa ja työpaikkoja odotetaan syntyvän uusia puu- ja biomassatuotteita valmistavissa yrityksissä, puuhun perustuvassa energiatuotannossa ja kemiateollisuudessa sekä metsäsektorin palvelutuotannossa.

Metsäteollisuuden tuottavuus koheni ja työvoimakustannukset laskivat hieman viime vuonna

Vuonna 2013 metsäteollisuuden kokonaistuottavuus nousi edellisvuodesta: puutuoteteollisuudessa 4,1

prosenttia ja massa- ja paperiteollisuudessa 2,8 prosenttia. Sekä työn että pääoman tuottavuudet nousivat kummallakin toimialalla. Työn tuottavuus nousi puutuoteteollisuudessa 4,3 ja massa- ja paperiteollisuudessa 2,0 prosenttia. Pääoman tuottavuus nousi puutuoteteollisuudessa 3,6 ja massa- ja paperiteollisuudessa 3,5 prosenttia. Kaikilla toimialoilla työn tuottavuus nousi 0,4 prosenttia ja pääoman tuottavuus laski 2,5 prosenttia. Laskelmat metsäteollisuuden tuottavuuskehityksestä perustuvat Tilastokeskuksen kansantalouden tilinpitoon. Työn tuottavuus on laskettu jakamalla toimialan kiinteähintainen bruttoarvonlisäys tehdyillä työtunneilla.

Puutuoteteollisuudessa työvoimakustannukset eli palkat ja sosiaaliturvamaksut olivat vuonna 2013 yhteensä 872 miljoonaa euroa (Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito, ennakkotieto). Laskua oli edellisestä vuodesta nimellisesti 2,2 prosenttia. Palkansaajaa kohti lasketut työvoimakustannukset olivat 42 100 euroa. Työvoimakustannukset muodostivat 15,5 prosenttia toimialan kokonaistuotoksen arvosta, mikä on hieman vähemmän kuin kymmenvuotiskaudella 2004–2013 keskimäärin (16,0 prosenttia). Massa- ja paperiteollisuuden työvoimakustannukset olivat vuonna 2013 yhteensä 1 352 miljoonaa euroa eli 0,3 prosenttia edellisvuotista vähemmän. Palkansaajaa kohti lasketut työvoimakustannukset olivat keskimäärin 76 000 euroa. Työvoimakustannusten osuus toimialan kokonaistuotoksen arvosta oli 10,3 prosenttia, mikä oli vähemmän kuin kymmenvuotiskaudella 2004–2014 keskimäärin (11,8 prosenttia).

3 Metsätalous

3.1 Puuvarojen käyttö

Vuosina 2011–2013 Suomen metsäteollisuus käytti tukki- ja kuitupuuta keskimäärin 60 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, josta kotimaisen puun osuus oli 54 miljoonaa kuutiometriä. Vuoden 2014 kotimaisen ainespuun käytön ennuste on 55 miljoonaa kuutiometriä. Suomen metsävarat ovat runsaat ja riittävät hyvin nykyisen havupuun tarpeen tyydyttämiseen. Sen sijaan koivukuitupuun käyttö ylittää kestävän hakkuukertymäarvion mukaiset hakkuumahdollisuudet ja sille on edelleen tuontitarvetta.

Suomessa on lähes 22,8 miljoonaa hehtaaria metsää (metsä- ja kitumaata), ja puuston kokonaismäärä on noin 2 300 miljoonaa kuutiometriä. Tästä männyn osuus on 50, kuusen 30, koivun 17 ja muiden lehtipuiden 3 prosenttia. Puuston vuotuinen kasvu on noin 104 miljoonaa kuutiometriä. Puuntuotannon ulkopuolella on lähes 3,2 miljoonaa hehtaaria metsää pääasiassa Pohjois-Suomessa. Metsätaloutta voidaan siten harjoittaa 19,6 miljoonan hehtaarin alueella, jolla on puustoa noin 2 100 ja vuotuista kasvua noin 101 miljoonaa kuutiometriä (kasvuprosentti 4,8). Kun puuston poistuma on ollut noin 70 miljoonaa kuutiometriä vuodessa (poistumaprosentti 3,3), puuvaranto on lisääntynyt vuosittain noin 30 miljoonaa kuutiometriä.

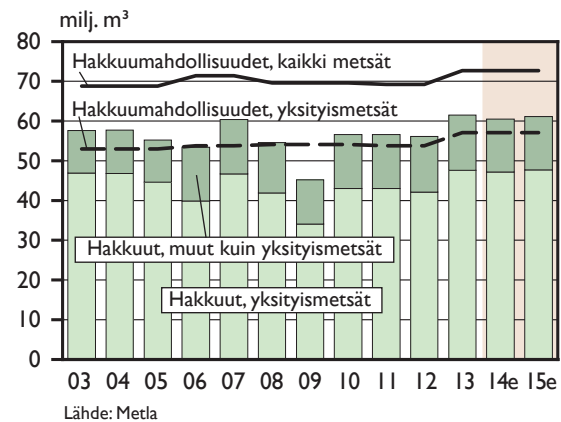
Suurin kestävä hakkuumahdollisuus on lähes 73 miljoonaa kuutiometriä ainespuuta (tukki- ja kuitupuuta) vuodessa. Tämän lisäksi metsistämme voitaisiin kestävästi korjata energiapuuta noin 21 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, josta oksia ja lehtiä on 7,8, kantoja ja juuria 6 sekä runkopuuta 7,2 miljoonaa kuutiometriä. Energiapuun kertymäarvio on voimakkaasti sidoksissa ainespuuhakkuiden tasoon, sillä 15 miljoonaa kuutiometriä siitä muodostuu ainespuuhakkuiden hakkuutähteistä ja kannoista. Energiapuuhun lasketusta runkopuusta on dimensioiltaan ainespuukoikoista 5,8 miljoonaa kuutiometriä. Lyhyellä aikavälillä metsänhoidollisesti ja taloudellisesti perusteltavissa oleva suurin ainespuun hakkuumäärä on 99,5 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, ja tämän lisäksi voitaisiin

hakata energiapuuta runsaat 27 miljoonaa kuutiometriä vuodessa.

Ainespuun mitat täyttävän puun hakkuukertymä on kolmen viime vuoden aikana keskimäärin ollut lähes 54 miljoonaa kuutiometriä eli 74 prosenttia laskennallisesta hakkuumahdollisuudesta. Yksityismetsien käyttöaste on hieman alempi, noin 70 prosenttia. Alueellisesti ainespuulla mitattu hyödyntämisaste on korkein Etelä-Savossa (92 %), Kaakkois-Suomessa (88 %) ja Häme-Uusimaalla (82 %).

Esitetyt hakkuumahdollisuuslaskelmat perustuvat tietoihin puuston määrästä, rakenteesta ja kasvusta sekä oletukseen, että metsänhoitotoimenpiteet tehdään ajallaan. Suurimman kestävän hakkumäärän laskelma osoittaa maksimitason, jolle hakkuut voivat nousta ilman, että hakkuumahdollisuudet tulevaisuudessa pienenevät. Laskelma on optimointilaskelma, jossa käytetty 4 prosentin laskentakorko johtaa taloudellisesti tehokkaaseen ja nykyistä voimakkaampaan metsien käsittelyyn. Laskelma ei ota huomioon tila- ja omistajakohtaisia rajoitteita, metsänomistajien hakkuu- ja puunmyyntikäyttäytymistä, eikä näin muodoin ole ennuste toteutuvista hakkuista.

Metsäteollisuus on ilmoittanut useasta investointipäätöksestä tai -hankkeesta, jotka toteutuessaan lisäävät merkittävästi havukuitupuun käyttöä Suomessa.

Teollisuuspuun hakkuut ja suurin kestävä hakkuumahdollisuus 2003–2015e.

Stora Enson jo päättämä hanke Varkauden hienopaerikoneen muuttamisesta aaltopahvin raaka-ainetta tuottavaksi koneeksi lisää havukuitupuun käyttöä 1,1 miljoonaa kuutiometriä. Lisäksi tehdään käytöstä vapautuu yhtiön muille tehtaille 800 000 kuutiometriä koivukuitupuuta, joka tulee korvaamaan tuontikoivua.

UPM on ilmoittanut Pietarsaaren ja Kymin sellutehtaiden investoinneista, jotka yhteensä lisäävät kuitupuun käyttöä noin 1,3 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Tuotanto voi käyttää joustavasti havu- tai lehtikuitupuuta. Metsä Group puolestaan ilmoitti huhtikuussa 2014 uuden biotuotetehtaan rakentamishankkeesta Äänekoskelle. Investoinnista päätetään vuoden 2015 puolella. Toteutuessaan tehdas lisää kuitupuun käyttöä merkittävästi. Lisäys olisi noin 4 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, pääasiassa havukuitupuuta.

Yhteensä näiden investointihankkeiden aiheuttama havukuitupuun käytön lisäys olisi vuodesta 2017 lähtien lähes 6 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Tämän lisäksi Suomen energia- ja ilmastotavoitteisiin liittyvä valtioneuvoston asettama tavoite (25 TWh) metsähakkeeseen pohjautuvalle lämmön- ja sähkön- tuotannolle vuonna 2020 vastaa noin 13,5 miljoonaa kiintokuutiometriä metsähaketta. Metsähakkeen käyttö nykytasolla on noin 8 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, eli tavoitteen täytyminen edellyttäisi 5,5 miljoonan kuutiometrin vuotuista lisäystä metsähakkeen käytölle, josta osa väistämättä tulisi olemaan ainespuukokoista havupuuta. Näin suuren kuitupuukokoiseen havupuuhun kohdistuvan lisäkysynnän tyydyttäminen kestäviä hakkuumahdollisuuksia vaarantamatta vaatii puunhankinnan ja metsien käytön huomattavaa tehostamista Etelä-Suomessa ja laajemminkin.

Havukuitupuun mitat täyttävän puun käyttö Etelä-Suomessa vuosina 2008–2012 on ollut keskimäärin noin 17,7 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Suurimpaan kestävään hakkuumahdollisuusarvioon liittyvä havukuitupuun mitat täyttävän puun kertymäärä Etelä-Suomessa on noin 21,4 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Laskelmien mukainen havukuitupuun mitat täyttävän puun käytön kestävä tehostamisvara Etelä-Suomessa on noin 3,7 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Tämän lisäksi sellun tuotantoon voidaan käyttää havutukin sahauksen sivutuotteita. Vuosina 2008–2012 havusahapuun vuotuinen kertymä Etelä-Suomessa on ollut keskimäärin noin 17 miljoonaa kuutiometriä, mikä on 9 miljoonaa vähemmän kuin suurin kestävä hakkuumahdollisuusarvio 26 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Sahauskertoimella 2,2 tästä voisi parhaimmillaan saada 4,1 miljoonaa kuutiometriä lisää raaka-ainetta havusellun tuotantoon.

Esitetty yhteensä 7,8 miljoonan kuutiometrin laskennallinen havusellun raaka-ainepotentiaali Etelä-Suomessa perustuu suurimman kestävä-

hakkuumahdollisuusarvion tasoon eli edellyttäisi metsien täysimääräistä hyödyntämistä puuntuotannossa. Käytännössä tähän ei ylletä. Jos metsien käyttöaste Etelä-Suomessa pystyttäisiin nostamaan viime vuosien noin 74 prosentista 90 prosenttiin suurimman kestävä hakkuumahdollisuusarvion tasosta, havukuitupuun mitat täyttävän runkokuun lisäys olisi 1,6 ja havutukin 6,4 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, mikä yhteensä ja 2,2 sahauskertoimella laskettuna tarkoittaisi 4,5 miljoonan kuutiometrin mahdollista lisäystä havusellun raaka-aineksi.

Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla havukuidun mitat täyttävän puun käytön tehostamisvara suurimman kestävä hakkuumahdollisuusarvion tasolle on 2,1 miljoonaa kuutiometriä vuodessa ja tämän lisäksi havutukin sahauksen laskennallisia sivutuotteita 0,7 miljoonaa kuutiometriä eli yhteensä 2,8 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Toimittaessa 90 prosentin tasolla suurimmasta kestävästä hakkuumahdollisuusarviosta vastaavat luvut ovat 1,5 miljoonaa kuutiometriä havukuidun mitat täyttävää puuta ja 0,5 miljoonaa kuutiometriä havutukin sahauksen sivutuotteita, yhteensä 2 miljoonaa kuutiometriä vuodessa.

Edellä esitetyt luvut perustuvat VMI10/11 aineiston (2008–2012) perusteella tehtyihin hakkuumahdollisuusarvioihin ja koskevat kymmenvuotiskautta 2010–2019. Seuraavalla kaudella, 2020–2029 hakkuumahdollisuuksien arvioidaan lisääntyvän. Suurimman kestävä hakkuumahdollisuusarvion kuitukokoisen havupuun kertymän Etelä-Suomessa arvioidaan kasvavan 25 miljoonaan kuutiometriin vuodessa, mikä merkitsee 7,3 miljoonaan kuutiometrin lisäämisvara verrattuna vuosien 2008–2012 keskimääräisen käyttöön ja yhdessä havutukin sahauksen laskennallisten sivutuotteiden kanssa muodostavan 11,1 miljoonan kuutiometrin raaka-ainepotentiaalin havusellun tuotantoon. Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan alueella arvioidaan kuitukokoisen havupuun kertymän lisäämisvaran verrattuna viime vuosien käytön tasoon nousevan 3 miljoonaan kuutioon ja yhdessä laskettujen havutukin sahauksen sivutuotteiden kanssa muodostavan 3,7 miljoonan raaka-ainepotentiaalin.

Edellä esitetyt luvut perustuvat siihen, että kaikki saatavissa oleva lisäys havupuun käyttöön voitaisiin ohjata sahaukseen ja havusellun tuotantoon. Pelkkä havukuitupuun hakkuu ei käytännössä riitä kattamaan lisääntyntä raaka-ainetarvetta, vaan avainasemaan nousee havusahapuun käyttö. Mikäli sahausta voidaan nostaa merkittävästi, havutukin sahauksen sivutuotteet voivat tarjota lisää raaka-ainetta havusellun tuotantoon. Ylipäänsä hakkuumahdollisuuksien lähitulevaisuuden tehostamisvara kuutioissa mitattuna on enemmän järeän puun puolella.

Havusellun valmistukseen menevästä puusta kilpailee myös puun energiakäyttö. Jos Suomessa halutaan päästä valtioneuvoston energia- ja ilmastostrategian asettamiin tavoitteisiin, nykytasosta vaadittava metsähakkeen käytön lisäys tarkoittanee sitä, että havusellun tuotanto ja puun energiakäyttö osittain joutuvat kilpailemaan samoista niukoista resursseista. Metsien ja samalla kotimaisen raakapuun käyttö ratkaistaan kaikista laskelmista huolimatta kuitenkin puumarkkinoilla, joilla myyjät ja ostajat kohtaavat ja joilla myyjät omista lähtökohdistaan tekevät myynti- ja samalla hakkuupäätökset.

3.2 Raakapuumarkkinat

Vuonna 2014 puumarkkinoiden kehitys on kaksijakoista. Tukkipuun markkinahakkuut kasvavat sahatavaran tuotannon lisääntymisen myötä 3 prosenttia, mutta samaan aikaan kuitupuun markkinahakkuut vähenevät 4 prosenttia, kun sahatavaraa on markkinoilla aikaisempaa enemmän ja paperintuotanto jatkaa vähenemistään. Kokonaisuutena hakkuumäärät jäävät prosentin vuodentakaisesta 55,4 miljoonaan kuutiometriin. Vuonna 2015 puun kysyntä paranee hieman sekä tukkien että kuitupuun osalta. Markkinahakkuut kasvavat prosentin 56 miljoonaan kuutiometriin, kun puutuoteteollisuuden tuotanto sekä sellun- ja kartongintuotanto jatkavat kasvuaan ja paperintuotannon väheneminen hidastuu. Raakapuun tuonti vähenee kuluvana vuonna 11 prosenttia 9,6 miljoonaan kuutiometriin ja vuonna 2015 edelleen 6 prosenttia 9 miljoonaan kuutiometriin.

Tukkien hakkuiden kasvusta huolimatta niiden kantohinnat jäävät vuonna 2014 vuodentakaiselle tasolle, sillä puuntarjonta on säilynyt vahvana. Mäntykuitupuun kantohinta säilyy kuluvana vuonna vuodentakaisella tasollaan havusellun hyvän kysynnän vuoksi, mutta koivukuitupuun kantohinta alenee prosentin lehtisellun hintojen alennettua. Kuusikuitupuun kantohinta alenee 3 prosenttia paperintuotannon vähenemisen vuoksi. Vuonna 2015 tukkien kantohintojen ennakoitaan nousevan 2 prosenttia sahatavaran kysynnän kasvun myötä. Mäntykuitupuun kantohinta nousee 2 prosenttia havusellun tuotannon kasvaessa. Kuusi- ja koivukuitupuuiden hinnat nousevat vain hieman, kun kuusikuitupuuta korjataan vuodentakaisesta enemmän päätehakkuiden ja lehtisellun tuotanto pysyy likimain ennallaan.

Tukkien hakkuut kasvaneet, hinnat ennallaan

Luonnontuhoilla on ollut merkittävä vaikutus kuluvan vuoden markkinahakkuumääriin. Vuoden 2013 marras-joulukuussa riehuneiden Eino-, Oskari- ja Seija-myrskyjen tuhot ovat kevään 2014 jälkeen täsmentyneet 4 miljoonaksi kuutiometriksi. Heinäkuun lopun Helena-myrsky kaatoi noin 0,4 miljoonaa kuutiometriä puuta. Markkinahakkuut olivat tammi-heinäkuussa 30,0 miljoonaa kuutiometriä, mikä on 2 prosenttia vuodentakaisesta vähemmän. Puutavaralajeittain tarkasteltuna tukkipuun hakkuut kasvoivat 3 prosenttia, ja kuitupuun hakkuut vähenivät peräti 5 prosenttia. Alkuvuoden aikana päätehakkuiden ja myöhempien harvennusten osuus on siten ollut selvästi vuodentakaisesta suurempi.

Verotuksen siirtymäkauden 1993–2005 ja vuosien 2006–2007 suhdannehuipun suuret tukkipuun hakkuut verottivat seuraavien vuosien hakkuumahdollisuuksia. Vuosina 1998–2007 tukin osuus markkinahakkuista oli pienimmillään 46, suurimmillaan 51 ja keskimäärin 48 prosenttia. Vuonna 2008 markkinahakkuiden painopiste siirtyi nopeasti harvennushakkuihin, mikä aiheutti puumarkkinoille merkittäviä sopeutumongelmia. Vuosina 2008–2013 tukin osuus markkinahakkuista on ollut noin 42 prosenttia. Vasta vuodesta 2014 alkaen tukin osuus hakkuista on ollut aikaisempia vuosia selvemmissä kasvussa. Kuluvana vuonna tukin osuuden markkinahakkuista ennustetaan kasvavan 44 prosenttiin.

Vuonna 2014 tukkien hakkuumäärät ovat kasvaneet ilman suurempia hintavaikutuksia. Syynä on puukaupan hinnoittelun ja ostokäytännön muuttuminen viime vuosien aikana, mikä on johtanut puukaupan tasoittumiseen. Viime vuosina puun hinnat ovat vaihdelleet melko vähän vuoden sisällä, mikä on parantanut metsänomistajien mahdollisuuksia tarjota markkinoille juuri sellaisia hakkuuleimikoita kuin heillä tarjontahetkellä on todellisuudessa myytävänä. Tasoittuneen puukaupan taustalla on luonnollisesti myös metsäteollisuuden lopputuotteiden kysynnän tasoittuminen. Puuta hankkiva teollisuus on tästä syystä pystynyt kehittämään ja kasvattamaan puun varastointia siten, että siinä otetaan puuntarjonta aikaisempaa paremmin huomioon. Näin puukauppa on voinut kasvaa tai pienentyä ilman, että kysynnän tai tarjonnan muutokset ovat aiheuttaneet merkittäviä hintavaikutuksia.

Talouden epävarmuudesta huolimatta puuntarjonta korkealla

Epävarmuus maailmantalouden kehityksestä on kasvanut kevään 2014 jälkeen, mikä on vaikuttanut myös puumarkkinoihin tiettyjen puutavaralajien kysynnän

Kanto- ja vientihintojen suhteen kehitys

Antti Mutanen ja Jari Viitanen

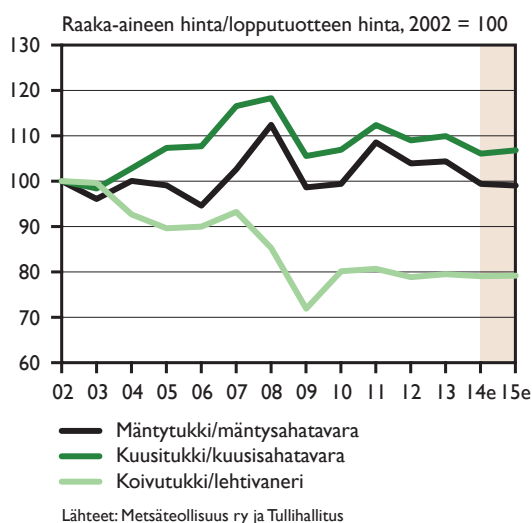
Metsäteollisuuden tuotannon kannattavuuden ja hintakilpailukyyn kannalta on keskeistä, miten tuotantokustannukset kehittyvät suhteessa tuotteiden myyntihintoihin. Oheisissa kuvioissa tätä suhdetta on havainnollistettu puuraaka-aineen osalta siten, että puutavaralajin kantohinta on jaettu puutavaralajista valmistettavan tuotteen markkinahintaa kuvaavalla viennin yksikköarvolla eli vientihinnalla. Tukkipuutavaralajeille on kullekin valittu käyttökohteeksi tietty puutuoteollisuuden perustuote: mäntysahatavara mäntytukille, kuusisahatavara kuusitukille ja lehtivaneri koivutukille. Samoin mänty- ja koivukuitupuulle on valittu yksittäiset massa- ja paperiteollisuuden tuotteet, havu- ja lehtisulfaattisellu. Kuusikuitupuulla ei sen sijaan ole edellä mainittujen puutavaralajien tavoin käyttökohdetta, jonka viennin yksikköarvo kuvaisi riittävän hyvin puutavaralajista valmistettavan lopputuotteen markkinahintaa. Tämän vuoksi arviona kuusikuitupuusta valmistetun lopputuotteen markkinahinnasta on käytetty kuusikuitupuun käyttömäärillä painotettua keskiarvoa sanomalehtipaperin, päällystämättömän ja päällystetyn aikakauslehtipaperin sekä eräiden kartonkilaatujen vientihinnoista.

Puutavaralajin kantohinnan ja lopputuotteen vientihinnan suhde on kuvioissa indeksoitu (2002=100), sillä raakapuun käyttömäärät eri tuotteiden tuotannossa vaihtelevat, eikä hintasuhteiden absoluuttisilla arvoilla ole mielekästä tulkintaa. Indeksoinnin vuoksi hintasuhteiden aikasarjojen tasoja ei tule suoraan vertailla, vaan tarkastelun kohteena ovat aikasarjojen kehityskulut suhteessa toisiinsa ja perusvuoteen. Hintasuhteen indeksin kuvaajan poikkeaminen vaakasuorasta merkitsee eroa kantohinnan ja vientihinnan muutosnopeuksissa. Tarkemmin indeksoidun hintasuhteen tulkinnasta on kerrottu Metsäsektorin suhdannekatsaus 2013–2014:ssä.

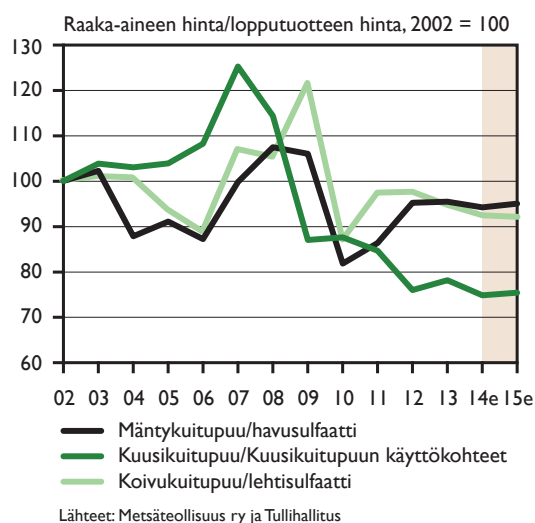
Havutukkien kantohintojen ja niistä valmistettujen tuotteiden hintasuhteiden kehitys on tasaantunut vuoden 2007 ja sitä seuranneen sahatavaran vientihintojen voimakkaan laskun jälkeen. Havaittavissa on myös hintasuhteen trendimäinen lasku vuoden 2011 jälkeen, mikä tarkoittaa, että havusahatavaran vientihinnat ovat nousseet suhteessa nopeammin kuin havutukkien kantohinnat. Lehtitukin ja lehtivanerin hintasuhte laski nopeasti vuoden 2007 jälkeen ja vuodesta 2010 alkaen hintasuhte on pysynyt likimain vakiona.

Kuitupuun kantohintojen ja lopputuotteiden vientihintojen suhteen kehityskuluissa on havaittavissa ennen vuotta 2012 suurta vaihtelua. Vuodesta 2012 alkaen hintasuhteiden vaihtelu on selvästi pienentynyt. Havukuitupuutavaralajien ja niistä valmistettavien tuotteiden hintasuhteet ovat viime vuosina pysyneet likimain vakioina, kun taas lehtikuitupuun ja lehtisulfaattisellun hintasuhte on laskenut tasaisesti. Hintasuhteen vaihtelun pienentyminen merkitsee, että puuraaka-aineen ja lopputuotteen hinnat ovat vaihdelleet samansuuntaisesti.

Hintasuhteiden kuvaajia tulkittaessa on muistettava, että ne eivät huomioi muiden kustannustekijöiden kuin puuraaka-aineen tai puutavaralajeista valmistettavien muiden tuotteiden kuin tarkasteluun valittujen päätuotteiden hintakehityksiä. Esimerkiksi massa- ja paperiteollisuudessa raakapuun kustannusosuus on varsin pieni verrattuna kemikaali- tai työvoimakustannuksiin. Hintasuhteiden kuvaajista ei siten voida tehdä suoria päätelmiä toimialojen kannattavuuden, hintakilpailukyyn tai toimialojen puustamaksukyyn kehityksestä. Toisaalta esimerkiksi puutuoteollisuuden kannattavuus on vuodesta 2012 alkaen kohentunut samalla, kun havutukin ja havusahatavaran hintasuhte on pienentynyt.

Puutuoteollisuuden käyttämien tukkipuutavaralajien kantohintojen suhde tuotteiden vientihintoihin 2002–2015e (indeksi, 2002=100).

Massa- ja paperiteollisuuden käyttämien kuitupuutavaralajien kantohintojen suhde tuotteiden vientihintoihin 2002–2015e (indeksit 2002=100).

Omistajaryhmä/ raakapuulaji	2013 milj. m ³	2014e milj. m ³	muutos %	2015e milj. m ³	muutos %
Markkinahakkuut, yhteensä ¹	56,1	55,4	-1	56,0	1
Yksityismetsät ²	44,7	44,7	0	44,9	0
Yhtiöt ja Metsähallitus	11,4	10,7	-6	11,1	4
Tukkipuu	23,8	24,5	3	25,0	2
Kuitupuun	32,3	30,9	-4	31,0	0
Raakapuun tuonti	10,8	9,6	-11	9,0	-6
Poltto- ja jätepuun tuonti	0,6	0,4	-33	0,4	0
Markkinahakkuut ja ainespuun tuonti	66,9	65,0	-3	65,0	0

¹ Polttopuun markkinahakkuiden seuranta on lopetettu vuodesta 2013 alkaen

² Sisältää kunnat, seurakunnat ym.

Lähde: Metla ja Tullihallitus

heikentymisenä. Kuluvana vuonna tullaan tästä syystä hieman jäämään vuodentakaisista puukauppamääristä, vaikka tammi-elokuussa puukaupan määrä oli vielä 2 prosenttia vuodentakaista suurempi. Puun tarjonnassa taso on säilynyt, sillä Suomen metsäkeskuksen keräämien metsänkäyttöilmoitusten perusteella tammi-elokuussa 2014 ilmoitettiin pinta-alan perusteella merkittävästi viime vuotta enemmän uudistushakkuuta: vuoden alkupuoliskolla oltiin selvästi viime vuoden määrien yläpuolella ja kesän jälkeen ilmoituksia on tullut viime vuoden tahdissa.

Tammi-elokuussa 2014 uudistushakkuiden metsänkäyttöilmoitukset kasvoivat pinta-alan perusteella 16 prosenttia yksityismetsissä ja 14 prosenttia valtion ja yhtiöiden metsissä. Kasvatushakkuista ilmoitettiin yksityismetsissä hieman vuodentakaista vähemmän, kun talven korjuukelit olivat erityisesti Etelä-Suomessa harvennushakkuille viime vuotta heikommat. Sen sijaan valtion ja yhtiöiden metsissä myös kasvatushakkuista ilmoitettiin vuodentakaista enemmän. Kaikkiaan metsänkäyttöilmoitukset kasvoivat pinta-alan perusteella 3 prosenttia yksityismetsissä ja 8 prosenttia valtion ja yhtiöiden metsissä.

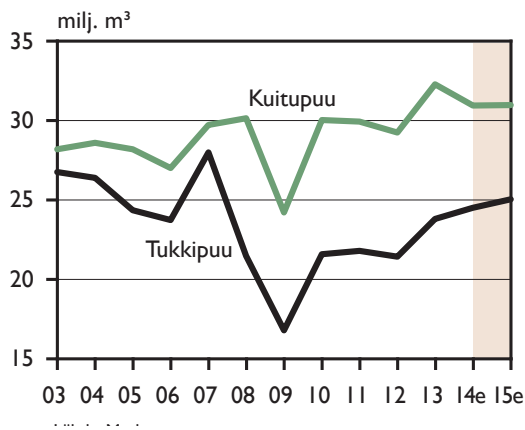
Vuoden 2014 alusta voimaan tulleeseen uudistettuun metsälakiin virallisesti sisältyviä eri-ikäismetsätalouden hakkuista on tehty metsänkäyttöilmoitusten mukaan tammi-elokuun aikana yhteensä lähes parintuhannen hehtaarin verran. Uusien menetelmien vakiintumiseen kuluu yleensä aikaa, mutta tähän mennessä yhteenlasketut poimintaluonteiset hakkuut ja pienaukkohakkuut näyttäisivät saavuttaneet jo lähes saman suosion, kuin pääasiassa kuusen luontaiseen uudistamiseen käytettävät kaistalehakkuut ja suojuopuuhakkuut yhteensä.

Kotimainen puu korvaa tuontipuuta 2014

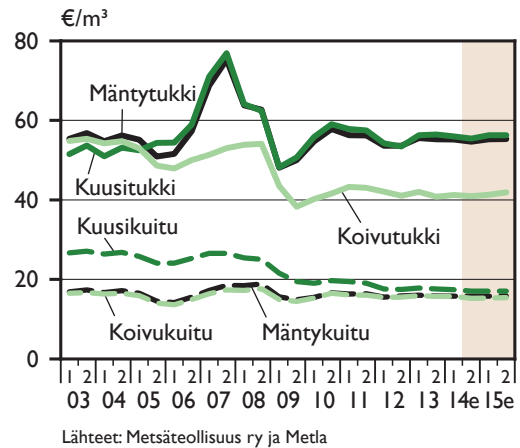
Vuoden 2014 markkinahakkuiden ennustetaan vähenvän prosentin vuodentakaisesta 55,4 miljoonaan kuutiometriin. Yksityismetsien osuudeksi ennustetaan 44,7 ja valtion ja yhtiöiden osuudeksi 10,7 miljoonaa kuutiometriä. Tukkipuiden markkinahakkuiden kasvuksi ennustetaan 3 prosenttia, kun sekä sahatavaran että vanerin tuotantomäärät kasvavat kuluvana vuonna. Kuitupuiden markkinahakkuut vähenevät 4 prosenttia, kun sahatavara on ollut aikaisempaa enemmän tarjolla, korjuukelit ovat siirtäneet talviharvennuksia tulevaisuuteen ja sellun ja kartongin tuotannon kasvusta huolimatta paperin tuotanto on edelleen vähentynyt.

Tammi-kesäkuussa 2014 puuta tuotiin Suomeen 5,1 miljoonaa kuutiometriä, mikä on 12 prosenttia vähemmän vuodentakaiseen verrattuna. Vuoden alkupuoliskolla koivukuitupuun tuonti väheni 3 prosenttia. Hakkeen tuonti väheni viidenneksen. Kuitupuiden tuontihinnat olivat tammi-kesäkuussa 2014 koivu- ja kuusikuitupuulla noin 41–42 ja mäntykuitupuulla 46 euroa kuutiometriltä. Vuodentakaiseen verrattuna hintataso on alentunut 2–5 prosenttia. Tuontikuitupuun hintataso on kevään 2014 aikana selvästi lähentynyt 40 euron kuutiometrihintaa, mikä on pääosin johtunut Venäjän ruplan kurssin heikentymisestä Ukrainan kriisiin ja asetettujen talouspakotteiden seurauksena.

Puun kokonaistuonnin ennustetaan kuluvana vuonna laskevan 12 prosenttia 10 miljoonaan kuutiometriin, kun puunhankinnan kasvattaminen kotimaasta on ollut tuontia edullisempaa. Raakapuun osuus tuonnista arvioidaan 9,6 miljoonaksi kuutiometriksi, mikä on 11 prosenttia vähemmän kuin viime vuonna. Poltto- ja jätepuun määrän ennustetaan vähenevän kolmanneksella 0,4 miljoonaan kuutiometriin.

Tukki- ja kuitupuun markkinahakkuut 2003–2015e.

Puutavaralajien kantohinnat puolivuositain 1/2003–2/2015e vuoden 2013 hinnoin (elinkustannusindeksi).

Kantohinnat nousevat hieman vuonna 2015

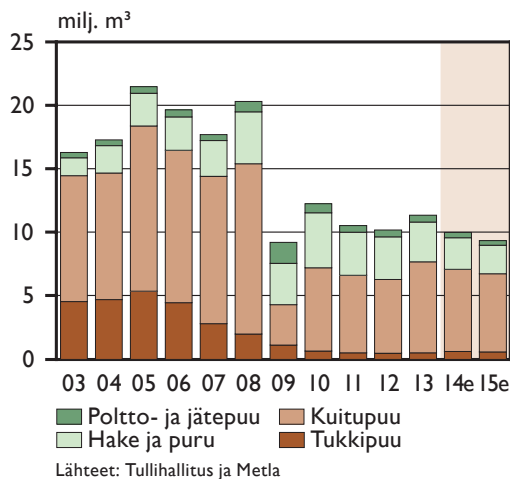
Vuonna 2015 tukkipuun markkinahakkuiden ennakoidaan kasvavan 2 prosenttia 25 miljoonaan kuutiometriin, kun sahatavaran ja vanerin tuotannot lisääntyvät. Tukkipuiden kysynnän kasvun seurauksena niiden keskimääräiset kantohinnat nousevat 2 prosenttia. Kuitupuun markkinahakkuiden ennustetaan pysyvän suunnilleen kuluvan vuoden tasolla 31 miljoonassa kuutiometrissä, kun sellun ja kartongin tuotannot jatkavat kasvujaan ja paperintuotannon väheneminen hieman hidastuu. Samaan aikaan tuontipuun kokonaismäärä vähenee 6 prosenttia 9,4 miljoonaan kuutiometriin. Tästä raakapuun tuonnin osuus on 9 miljoonaa kuutiometriä ja poltto- ja jätepuun osuus 0,4 miljoonaa kuutiometriä.

Mäntykuitupuun kantohinnan arvioidaan nousevan ensi vuonna 2 prosenttia havusellun tuotannon kasvaessa. Paperintuotannon laskun hidastuminen ja päätehakuiden lisääntymisen aiheuttama puunkorjauksustannusten aleneminen katkaisevat kuusikuitupuun laskevan hintatrendin. Kuusta käytetään lisääntyvästi myös havusellun valmistukseen. Koivukuitupuun kantohinta nousee vain vähän lehtisellun tuotannon pysyessä likimain ennallaan.

Kuluvana vuonna puunmyyjien puuntarjontaa kasvattaa ja tulevana vuonna hieman vähentää metsätalouden verotuksen kiristyminen vuonna 2015. Metsätalouden tulo verotetaan puun myyntituloverotuksessa, joka on hankintatyön arvoa lukuun ottamatta osa pääomatulojen verotusta. Pääomatulojen verotuksessa on kaksi porrasta, joista vielä kuluvana vuonna alle 40 000 euron pääomatulon veroaste on 30 prosenttia ja vähintään 40 000 euron pääomatulon veroaste on 32 prosenttia. Ensi vuoden alussa ylemmän tuloportaan raja alenee 30 000 euron pääomatuloon, jonka veroaste nousee 33 prosenttiin.

Pitkäjänteisen metsätalouden kannalta ehkä merkittävämpi korotus koskee perintö- ja lahjaverotusta, koska metsätaloutta itsessään ei pidetä verohuojennukseen oikeuttavan maatilatalouden tai yritystoiminnan harjoittamisena ja metsänomistajien keski-ikä on jo 60 vuotta. Verohuojennus on mahdollinen vain, jos metsätaloutta harjoitetaan osana aktiivimaataloutta tai yhtiöitettyä puunjalostustoimintaa. Yksityismetsänomistajista 80 prosenttia vastaten 70 prosenttia metsäpinta-alasta on huojennuksen ulkopuolella. Vuonna 2015 kaikkien perintö- ja lahjaveroasteikkojen veroprosentit nousevat yhdellä prosenttiyksiköllä ja aiemmin määräaikaiseksi säädetty ylin miljoonan euron veroporras säädetään pysyväksi.

Yksinkertaistettuna perintö- ja lahjaveron tuloverovastaavuus riippuu verotettavan kohteen pääoman tuotosta ja kohteen pitoajasta. Metsätaloudessa realisoituneen tulon pääoman tuottoasteet ovat melko alhaisia vaihdellen yleensä 1–5 prosentin välillä. Esimerkiksi 10 prosentin perintö- ja lahjaveroasteella ja 30 prosentin pääomatuloveroasteella kokonaisveroaste 30 vuoden pitoajalle vaihtelee tästä syystä pääoman viiden prosentin tuoton 36 prosentista yhden prosentin tuoton 73 prosenttiin. Jos inflaatio on merkityksetön, kymmenen prosentin suuruisiin perintö- ja lahjaveroihin tarvitaan 4–19 vuoden metsätulot. Yhden prosenttiyksikön muutos perintö- ja lahjaverossa 30 vuoden omistusajalla merkitsee metsänomistajan kokonaisveroasteeseen 0,6–4,3 prosenttiyksikön korotusta tai toisin laskien hieman yli puolesta vuodesta aina reiluun kahteen vuoteen metsätulojen menetystä. Jos metsätilaan liittyy metsän lisäksi muita metsätalouden harjoittamiseen tai metsäkiinteistöön liittyviä varallisuuseriä, kuten elinkeinonaan metsätaloutta harjoittavilla useimmiten on, perintö- ja lahjaveron vaikutus voi olla edellä laskettua korkeampi.

Tuontipuun määrä puutavaralajeittain 2003–2015e.

Metsäalan toimintaympäristön myllerrystä

Metsäalan toimintaympäristö on muuttunut ja muuttuu merkittävästi. Vuoden 2014 alusta tulivat voimaan uudistettu metsälaki ja uusi metsätuholaki. Metsälain uudistaminen näyttäisi lopettaneen vuosikymmeniä kestäneet kiistat metsien käsittelyn rajoituksista, mikä on parantanut metsäalan toimijoiden yhteishenkeä.

Puutavaran kuljetusten ja puunkorjuun tietojärjestelmissä on käynnissä Metsä Groupin ja Stora Enson käynnistämänä uudistuksia, jotka voivat muuttaa ratkaisevasti kuljetusyrittäjien ja metsäkoneyrittäjien mahdollisuuksia palvella nykyistä useampia asiakkaita. Tällä hetkellä kuljetus- ja koneyritykset ovat olleet pitkälti sidoksissa siihen puunhankintayritykseen, jonka ohjelmistot autoihin ja koneisiin on asennettu.

Kuljetusyrittäjille tarkoitetun LogForce-järjestelmän ensimmäiset versiot otettiin käyttöön vuoden 2013 syksyllä Metsä Groupille ja Stora Ensolle kuljetuksia ja hakkuita tekevissä yrityksissä, jolloin järjestelmä kattoi noin puolet Suomen puunkuljetuksista. Vuonna 2015 järjestelmään liittyvät myös Metsähallitukselle palveluja tarjoavat puunkuljetusyrietykset. Metsäkoneyrittäjille suunniteltu WoodForce -järjestelmä otetaan käyttöön vuosina 2014–2015. WoodForce on metsänhoidon ja puunkorjuun ohjausjärjestelmä, joka on ensimmäisessä vaiheessa tulossa järjestelmän perustajien Metsä Groupin, Stora Enson ja Metsähallituksen käyttöön.

Metsänhoitoyhdistyslakiin loppuvuonna 2013 säädetyt muutokset tulevat voimaan pääosin vuoden 2015 alusta. Viimeiset verottajan lähettämät metsänhoitomaksulipukkeet vuodelta 2013 tulevat metsänomistajille maksuun joulukuussa 2014. Vuonna 2015 metsänhoitoyhdistysten toiminta rahoitetaan palveluiden myynnillä ja yhdistyksen jäsenmaksuilla.

Valtaosa metsänhoitoyhdistyksistä on hakeutunut suoraan MTK-jäsenyyteen vuoden 2015 alusta. MTK:n jäseniksi liittyvät metsänhoitoyhdistykset järjestäytyvät MTK:ssa metsävaltuuskunnaksi. Aikaisemmin MTK:n ja metsänhoitoyhdistysten välissä olleet alueelliset metsänomistajien liitot katoavat ja niiden toiminnot yhdistetään MTK:n metsälinjaan. Suunnitelman mukaan metsänomistajien vaikutusvalta lisääntyy MTK:n hallinnossa siten, että sekä MTK:n ylintä päätösvaltaa käyttävä valtuuskunta kasvaa 90 jäseneseen, joista 55 on valittu MTK-yhdistyksistä, 20 metsänhoitoyhdistyksistä ja enintään 5 yhteisöistä.

Aikaisempien metsäkeskusten ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion uudelleenorganisointia jatketaan. Vuonna 2012 valtakunnalliseksi organisaatioksi muodostetussa Suomen metsäkeskuksessa jatketaan organisaation keventämistä, sillä aiempia alueellisia metsäkeskuksia vastaavaa 13 alueyksikön organisaatiota on tarkoitus järjestellä viideksi palvelualueeksi vuoden 2015 alusta. Hallitus antoi syyskuussa 2014 esityksen Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion yhtiöittämisestä. Myös Suomen metsäkeskuksen yhteydessä vuoden 2013 lopusta Otso Metsäpalvelu -tuotemerkin alla toiminut liiketoiminta tullaan todennäköisesti yhtiöittämään vuoden 2014 loppuun mennessä.

Hallituksen metsäpoliittinen selonteko 2050 hyväksyttiin eduskunnassa toukokuussa 2014. Selonteon eduskunnan hyväksymät kannanotot vaikuttivat myös hallitusohjelmaan kesäkuussa 2014, jolloin metsätalousyrietysten sukupolvenvaihdojen helpottaminen ensi vaalikaudella otettiin esiin osana taloudellisen kasvun ja työllisyyden edistämistä. Seuraavana metsäpoliittisena askeleena ja aikaisempia Kansallisia metsäohjelmia korvaamaan on valmistumassa Metsästrategia 2025 vuoden 2014 loppuun mennessä.

Euroopan unionin suuntaviivat maa- ja metsätalouseläiden ja maaseutualueiden valtiontuesta vuosina 2014–2020 julkistettiin heinäkuun alussa 2014. Tähän liittyvä hallituksen esitys uudesta määräaikaista kestävänsä metsätalouden rahoituslaista (uusi Kemeralaki) annettiin eduskunnalle syyskuussa 2014. Lain on

Yksityismetsien keskimääräiset kantohinnat 2013–2015e.

Puutavaralaji	2013 €/m³	2014e €/m³	muutos %	2015e €/m³	muutos %
Mäntytukki	55,5	55,5	0	56,4	2
Kuusitukki	56,5	56,3	0	57,4	2
Koivutukki	41,5	41,5	0	42,4	2
Mäntykuitu	16,0	15,9	0	16,2	2
Kuusikuitu	17,8	17,3	-3	17,4	1
Koivukuitu	15,8	15,6	-1	15,7	0

Lähde: Metsäteollisuus ry ja Metla

tarkoitus olla voimassa vuoteen 2020 asti. Nykyisin voimassa olevan Kemera-lain perusteella tukia voitaisiin myöntää kesäkuun loppuun 2015 asti. Alustavan tiedon mukaan nykyisen lain mukaisia tukihakemuksia voitaisiin tehdä 20.3.2015 asti.

Uusi Kemera-laki edellyttää, että kaikista rahoitettavista toimenpiteistä tehdään hakemus ennen työn aloittamista. Työlajit ovat pääosin samat kuin nykyisessäkin laissa kuitenkin siten, että muun muassa metsänuudistamisen, pellonmetsityksen, kannonoston ja pystykarstinnan tuista luovutaan. Juurikäävän torjunnan tukialuetta, torjunta-aikaa ja tuensaajien joukkoa ollaan laajentamassa myös yhteisöihin pois lukien Metsähallitus. Juurikäävän torjunnan tuki kohdistettaisiin eteläisen ja keskisen Suomen alueelle. Kunnostusojituksen tuen tilalle ehdotetaan suometsän hoidon tukea. Uudeksi tuettavaksi työlajiksi on tulossa taimikon varhaishoito. Jos taimikon varhaishoitoon tai nuoren metsän hoitoon sisältyy pienpuun keräämistä, pinta-alatuki maksetaan korotettuna. Jos EU:n komissio hyväksyy edellä mainitun korotetun pinta-alatuen, Suomi luopuu erillisen, komission arvioinnissa jo pitkään ongelmia aiheuttaneen pienpuun energiatukilain (Petu) valmistelusta. Uudessa Kemera-laissa pienpuun energiakäyttökohteille ei aseteta rajoitteita. Hankkeiden suunnittelu- ja toteutusselvityskustannukset sisältyvät jatkossa hankkeiden kokonaiskustannuksiin.

3.3 Bioenergiamarkkinat

Metsähakkeen käytön kasvun ennustetaan pysähtyvän vuonna 2014, eikä kasvua tapahdu myöskään vuonna 2015. Kivihiilen alhainen maailmanmarkkinahinta, päästöoikeuksien matala hintataso sekä tukien leikkaukset hidastavat investointipäätöksiä ja jarruttavat metsäenergian käytön kasvua. Vuoden 2014 toisella neljänneksellä metsähakkeen laitoshinta oli 21,35 euroa megawattitunnilta, joka oli lähes 4 prosenttia korkeampi kuin vuotta aiemmin. Vuonna 2015 metsähakkeen keskimääräisen laitoshinnan ennustetaan nousevan 21,5 euroon megawattitunnilta.

Metsähakkeen käytön kasvu hiipuu

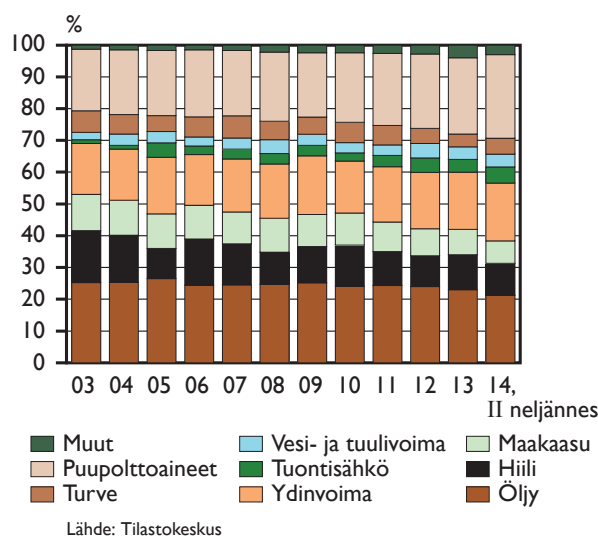
Kansallisen energia- ja ilmastostrategian tavoitteena on lisätä uusiutuvien energialähteiden käyttöä ja osuutta Suomen energian kokonaiskulutuksesta. Energia- ja ilmastostrategian mukaan uusiutuvien energialähteiden, erityisesti bioenergian ja puuperäisten polttoaineiden, käytön lisääminen on energiansäästön ohella

merkittävimpiä keinoja saavuttaa Suomen ilmastotavoitteet. Suomen kansalliseksi tavoitteeksi on asetettu uusiutuvien energialähteiden osuuden nostaminen nykyisestä 28,5 prosentista 38 prosenttiin. Keväällä 2013 päivitetystä kansallisesta energia- ja ilmastostrategiassa metsähakkeen kulutuksen tavoitteeksi vuodelle 2020 on asetettu sähkön ja lämmön tuotannossa 25 terawattituntia (TWh), joka vastaa noin 13,5 miljoonaa kuutiometriä puuta.

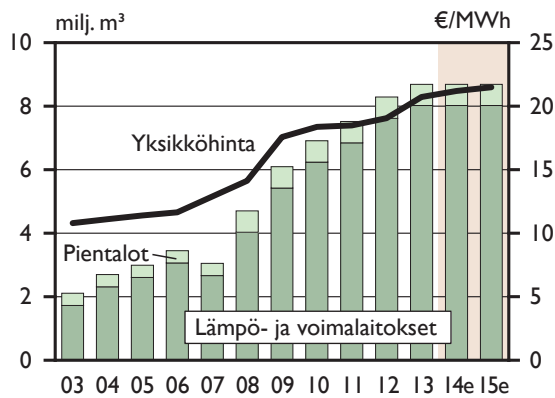
Vuonna 2014 lämmin alkuvuosi vähensi energian kokonaiskulutusta ja polttoaineiden käyttöä energiantuotannossa. Tammi-kesäkuussa 2014 Suomen kokonaisenergiankulutus oli noin 687 petajoulea (PJ), joka oli lähes 7 prosenttia vähemmän viime vuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna. Sähkön kulutus oli 42,8 terawattituntia eli 1,8 prosenttia pienempi kuin viime vuoden vastaavana ajankohtana. Alkuvuonna 2014 myös puupolttoaineiden ja metsäenergian kasvu on hidastunut.

Puupolttoaineita käytettiin vuonna 2013 yhteensä 92 terawattituntia (TWh), joka oli 24 prosenttia energian kokonaiskulutuksesta. Suurin osa Suomessa käytettävistä puupolttoaineista on metsäteollisuuden jätelimiä (38 TWh). Lämpö- ja voimalaitosten käyttämät kiinteät puupolttoaineet vastaavat 36 TWh:a (18,7 milj. m³), josta 15,96 TWh:a (8 milj. m³) saadaan metsähakkeesta. Kaukolämmön ja siihen liittyvässä sähkön tuotannossa puupolttoaineet nousivat tärkeimmäksi polttoaineeksi 29 prosentin osuudella vuonna 2013.

Vuonna 2014 metsähakkeen käyttömäärä jäänee odotuksia pienemmäksi useiden metsähakkeen käytön kannalta negatiivisten mekanismien, kuten laskevien tukitasojen, pienpuun energiatuen epävarmuuden,

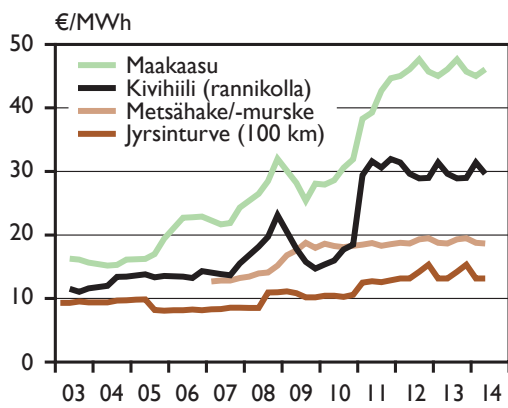

Energian kokonaiskulutus energialähteittäin, osuus energian kokonaiskulutuksesta 2003–2014 II neljännes.

Lähde: Metla

Metsähakkeen käyttö sekä voimalaitoshinta (nimellinen).

Lähde: Tilastokeskus

Voimalaitosten polttoaineiden hinnat 2003–2014, 2. neljännes.

vaihtoehtoisten energialähteiden edullisuuden ja päästöoikeuksien alhaisen hintatason, yhteisvaikutuksesta. Metsähakkeen kokonaiskäytön ennakoidaan vuonna 2014 pysyvän viime vuoden 8,7 miljoonan kiinto-kuutiometrin tasolla, eikä käytön odoteta kasvavan myöskään vuonna 2015.

Vuoden 2014 toisella neljänneksellä metsähakkeen laitoshinta oli 21,35 euroa megawattitunnilta. Vuonna 2015 metsähakkeen keskimääräisen laitoshinnan ennustetaan hieman nousevan vuoden 2014 tasosta 21,5 euroon megawattitunnilta. Vielä vuonna 2012 metsähake oli silloisten tukien ja tukitasojen vuoksi kilpailukykyinen polttoaine turpeeseen ja kivihiileen verrattuna. Kivihiilen maailmanmarkkinahinta on vuoden 2014 aikana laskenut heikentäen metsähakkeen kilpailukykyä, minkä seurauksena kivihiili on korvannut metsähaketta lämpö- ja voimalaitoksissa erityisesti rannikolla. Turpeen käyttö vuonna 2013 laski edellisvuodesta jääden noin 15 TWh:iin, vaikka vuoden 2013 turvetuotantokausi oli kohtuullinen. Vuoden 2014 tammi-kesäkuussa turpeen käyttö kasvoi

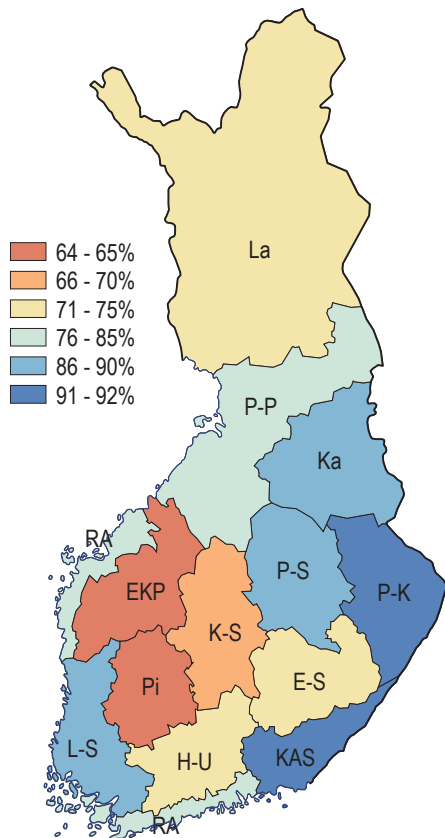
12 prosentilla, johtuen edellisvuoden poikkeuksellisen alhaisesta käytöstä. Kesä 2014 oli turvetuotannon kannalta hyvä ja turpeen varastotilanne on tällä hetkellä kohtuullisen hyvä.

EU:ssa Suomi ja Ruotsi ovat suurimpia metsähakkeen käyttäjiä. Ruotsissa metsähakkeen käyttömäärä vuonna 2012 oli noin 7 miljoonaa kuutiometriä ja arvio vuoden 2013 käytöstä on samaa tasoa. Metsähakkeen kilpailukykyä muihin polttoaineisiin verrattuna pitäisi parantaa myös Ruotsissa, jotta hakkeen käytön kasvu jatkuisi.

Metsähakkeen saatavuudessa alueellista vaihtelua

Metsähakkeen raaka-aineista merkittävin on pienpuu (karsittu ranka, karsimaton pienpuu ja kuitupuu), joka kattaa lämpö- ja voimalaitoksissa käytettävästä metsähakkeesta lähes puolet eli 3,6 miljoonaa kuutiometriä. Hakkuutähteen osuus metsähakkeen vuosittaisesta käytöstä on vastaavasti noin kolmannes. Metsähakkeen tuotannon kasvu edellyttää jatkossa pienpuun käytön lisäämistä ja saatavuuden turvaamista, sillä hakkuutähte ja kannot ovat paikoitellen jo täyskäytössä. Lisäksi niiden saatavuus määräytyy lämmityskautta edeltävän vuoden teollisuuden hakkuumäärien ja erityisesti kuusen päätehakkuiden perusteella. Vuonna 2013 kuusitukin hakkuukertymä pysyi edellisten vuosien tasolla noin 12 miljoonassa kuutiometrissä. Lämpimät talvet ovat kuitenkin paikoitellen haitanneet hakkuuta ja heikentäneet latvusmassan saatavuutta. Vuoden 2014 ensimmäisellä neljänneksellä karsitusta energiapuusta maksettiin metsänomistajille pystykaupoissa keskimäärin runsaat 6 ja hankintakaupoissa 22 euroa kuutiometriltä. Karsimattoman kokopuun vastaavat hinnat olivat 3 ja 20 euroa kuutiometriltä. Hintojen alueelliset erot olivat kuitenkin suuria.

Pienpuuhakkeen kotimaisen kysynnän ja saatavuuden kannalta ongelmia aiheuttavat energiapuun korjuun tukiin liittyvä epävarmuus sekä korvaavien polttoaineiden alhaiset hinnat. Vuoden 2014 elokuun loppuun mennessä energiapuun korjuuseen käytettävissä olevista tukivaroista oli käytetty 27 prosenttia. Kesäkuun 2015 loppuun saakka energiapuun korjuuta tuetaan nykyisen Kemera-lain ehdoin, mutta toistaiseksi ei ole selvillä, millaisella tukijärjestelmällä toimitaan tämän jälkeen. Pienpuun energiatukea (Petu) koskeva laki ei ole edennyt Euroopan komission uusintakäsittelyn jälkeen, eikä tietoa lain voimaantulosta ole. Hallitus on antanut 15.9.2014 eduskunnalle esityksen Kestävän metsätalouden määräaikaista rahoituslaista, joka tulee voimaan sen jälkeen kun Euroopan komissio on sen hyväksynyt ja aikaisintaan 1.7.2015. Laki on voimassa vuoden 2020 loppuun. Esityksen mukaan taimikon varhaishoito ja nuoren

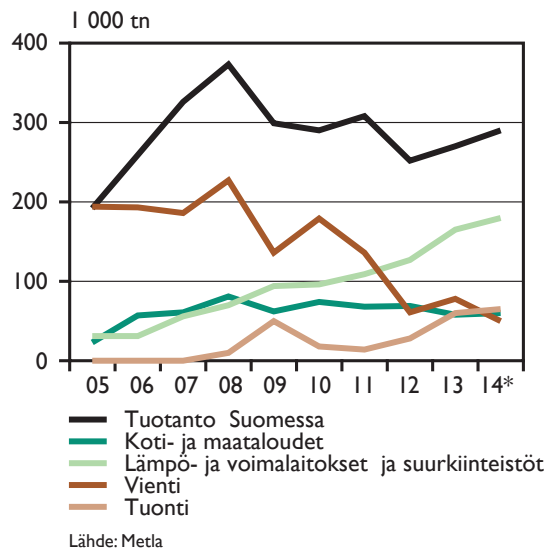
Energiapuun korjuuvaroja (%) jäljellä budjetista, tilanne 31.8.2014. Lähde: Suomen metsäkeskus

metsän hoidon tukea myönnetään tehdyn pinta-alan mukaan. Jos hoitotyöhön liittyy pienpuun keräämistä, maksetaan korotettua pinta-alatukea, joka korvaa energiapuun korjuutuen. Pienpuun käyttökohteille ei aseteta rajoitteita. Jos komissio hyväksyy korotetun pinta-alatuen, pienpuun energiatuesta voidaan luopua.

Pellettien tuotanto kasvaa Suomessa

Vuonna 2013 puupellettien kotimainen kulutus oli 223 000 tonnia. Suurin osa puupelletteistä käytetään lämpö- ja voimalaitoksissa. Vuonna 2014 kotimaisen kulutuksen ennustetaan kasvavan vuoden 2013 tasosta kokonaiskulutuksen ollessa noin 240 000 tonnia. Vuonna 2014 pääosa kulutuksen kasvusta ohjautuu lämpö- ja voimalaitoskäyttöön, joiden osuus pelletin kokonaiskulutuksesta oli 61 prosenttia vuoden 2013 viimeisellä neljänneksellä. Lämpö- ja voimalaitosten osuus on kasvanut vuodesta 2005 alkaen samalla, kun koti- ja maatalouksien osuus on laskenut. Vuonna 2015 ja 2016 pelletin kulutuksen odotetaan kasvavan merkittävästi, jopa 100 000 tonnia, kun Helsingin Energia aloittaa pellettien käytön Salmisaaren ja Hanasaaren voimalaitoksillaan.

Puupellettien tuotantomäärä on viimeisen kahden vuoden aikana kääntynyt Suomessa uudelleen

Puupellettien tuotanto ja kulutus 2005–2014.

nousuun, ja nykyisin suurin osa tuotannosta ohjautuu kotimaan markkinoille. Pellettien vientimäärä on pysytellyt alhaisella tasolla vuodesta 2007 lähtien ollen vuonna 2013 yhteensä 78 tonnia. Samaan aikaan pellettien tuontimäärät Suomeen ovat nousseet. Vuoden 2013 aikana pellettejä tuotiin yhteensä 60 tonnia ja tuonnin arvioidaan kasvavan myös vuoden 2014 aikana.

Vuonna 2014 pelletin tuotantomäärä lisääntyy noin 290 000 tonniin, kun Vapo käynnistää uudelleen Ilo-mantsin pellettitehtaan vuoden viimeisen neljänneksen aikana ja Kiteen sahan yhteydessä oleva pellettilaitos on toiminnassa. Vuoden 2015 aikana pelletin tuotannon ennustetaan nousevan 330 000 tonniin, mihin tärkeimpänä syynä on suunniteltu Ilo-mantsin pellettitehtaan kapasiteetin nosto.

Maa- ja metsätalouden osuudesta EU:ssa tuotetaan pellettejä noin 10 miljoonaa tonnia vuodessa. Saksa on Euroopan suurin pellettien tuottaja (noin 2 miljoonaa tonnia vuonna 2012), Ruotsin ollessa hyvänä kakkosena (1,35 miljoonaa tonnia vuonna 2012). Eurooppaan tuodaan pellettejä eniten Yhdysvalloista ja Kanadasta. Tuonnin määrä on noussut tasaisesti; vuonna 2009 EU:n alueelle tuotiin alle kaksi miljoonaa tonnia pellettejä ja vuonna 2012 jo 4,4 miljoonaa tonnia.

Päästöoikeuksien hintakehitys.

Päästöoikeuksien alhainen hinta heikentää metsäenergian kilpailukykyä

Vuoden 2013 alusta EU:ssa siirryttiin keskitettyyn ja harmonisoituun päästökauppajärjestelmään, jossa komissio määritteli koko unionia koskevan päästöoikeuksien kokonaismäärän. Päästökaupunkaudella 2013–2020 jaettavien päästöoikeuksien määrä vähenee asteittain. Koska päästökaupan toisen kauden (2007–2012) päättyessä päästöoikeuksista on ollut markkinoilla runsaasti ylitarjontaa, niiden hinnat ovat pysyneet edelleen alhaalla myös vuoden 2014 aikana. Tämä on lisännyt metsähakkeelle vaihtoehtoisten polttoaineiden kuten kivihiilen kysyntää suurilla energiantuotantolaitoksilla.

Tällä hetkellä päästökauppajärjestelmä ei ohjaa päästöjen kehitystä eikä kannusta teollisuutta vähähiiliseen tuotantoon. Kun lisäksi bioenergiaa korvaavien polttoaineiden, kuten kivihiilen, maailmanmarkkinahinta on laskenut ylitarjonnan vuoksi ennätyksellisen alas, on kivihiilen käytöstä tullut taloudellisesti kannattavampaa niissä laitoksissa, joissa se on katilateknisesti mahdollista. Keväällä 2013 Euroopan komissio teki ehdotuksen vähentää jaossa olevien päästöoikeuksien määrää 900 miljoonalla tonnilla tavoitteena nostaa päästöoikeuksien hintaa. Parlamentti hyväksyi ehdotuksen joulukuussa 2013. Päästöoikeuksien hintojen arvioidaan nousevan vähintään 40 prosenttia nykytasosta (noin 11 €/tCO₂) vuoteen 2020 mennessä. Tällöin päästöoikeuksien hintataso olisi yhä verrattain alhainen verrattuna vuoden 2011 tilanteeseen, jolloin päästöoikeuksista maksettiin yli 20 euroa hiilidioksiditonnilta.

Pienissä alle 20 MW:n laitoksissa päästöoikeuksien hintojen vaihtelulla ei ole suoraa vaikutusta polttoaineen valintaan. Markkinamekanismien kautta alhainen päästöoikeuden hinta kuitenkin parantaa pienten laitosten metsähakkeen saatavuutta ja hillitsee puun

hinnan nousupaineita, kun suuret laitokset käyttävät fossiilisia polttoaineita.

Suunnitellut kestävyysdirektiivit vaikuttavat bioenergiayrityksiin

EU:n RES-direktiivi määrittää kestävyyskriteerit *nestemäisille biopolttoaineille ja bionesteille* sekä kriteerien todentamista koskevat vaatimukset. Euroopan komissio on ilmoittanut antavansa esityksen kestävyyskriteerien laajentamisesta myös kiinteiden ja kaasumaisten biomassojen käyttöön energiantuotannossa, mutta päätöstä direktiivin laajentamisesta ei ole toistaiseksi tehty ja sitä tultaneen lykkäämään ainakin vuoteen 2020.

RES-direktiivin laajentaminen koskemaan myös kiinteitä ja kaasumaisia energiabiomassoja tulisi toteutuessaan vaikuttamaan huomattavasti metsähaketta käyttäviin energiantuotantolaitoksiin. Kiinteitä ja kaasumaisia energiabiomassoja koskeva kestävyysdirektiiviehdotus pohjautuu nykyisiin nestemäisten biopolttoaineiden kestävyyskriteereihin, minkä lisäksi siihen on lisätty uusia vaatimuksia esimerkiksi metsäbiomassan kestävyydelle. Lisäksi direktiiviluonnokseen on lisätty kasvihuonekaasujen päästösäästövaatimus verrattuna fossiililla tuotettuun energiaan, mikä toteutuessaan koskisi kaikkia biomassoja, joita käytetään laitokseen kynnysarvon ylittävissä laitoksissa. Direktiiviluonnoksen mukaan toteutuvan päästösäästön tulee olla 60 prosenttia. Ellei päästösäästövaatimus toteudu, energiabiomassoja ja niiden päästöjä kohdellaan kuten fossiilisia polttoaineita. Kestävyyskriteerit koskisivat laitoksia, joiden sähköteho on 1 MW tai suurempi ja lämpöteho 2,5 MW tai suurempi sekä suuria biomassan myyjiä.

Toiminnanharjoittajien on pystyttävä osoittamaan kestävyyskriteerien noudattaminen sekä syntyvä päästösäästö kestävyysjärjestelmän määrittämällä tavalla. RES-direktiivin toteutuminen tarkoittaisi, että sääntelyn ja valvonnan piiriin kuuluvien laitosten määrä kasvaisi huomattavasti.

Tämän lisäksi direktiiviluonnokseen sisältyy komissiolle mandaatti esittää biomassan energiakäytön raportoinnin tulosten perusteella EU-tason toimia, joihin kuuluisi myös mahdollisuus rajoittaa ”korkearvoisen puun” kuten esimerkiksi kuitupuun käyttöä energiantuotantoon. Lisäkustannukset ja metsäenergian käytön vaikeutuminen heikentävät metsäbiomassan ja muun bioenergian kilpailukykyä fossiilisiin polttoaineisiin verrattuna.

Bioenergian tuotantokapasiteetin kasvua rajoittaa epävarmuus

Epävarmuudet sekä päästökaupassa että RES-direktiivin lopullisesta muodosta vaikeuttavat suuren kokoluokan investointipäätösten tekemistä. Poliittiset päätökset ovat jarruttaneet investointeja, ja toimintaympäristön vakauttamisella voidaan investointeihin ja energiapuun hankintaan saada uutta vauhtia. Green Fuel Nordic Oy:n Iisalmen Soinlahteen suunnittelema polttoöljyä korvaavaa bioöljyä valmistavalle biojalostamolle on myönnetty rakennuslupa, ja yhtiö suunnittelee myös kahta muuta vastaavaa laitosta. Metsä Fibre, Gasum ja Helsingin Energia suunnittelevat biojalostamoita Joutsenoon Metsä Fibren sellu-tehtaan yhteyteen, ja investointipäätös on tarkoitus tehdä vuonna 2014. Vapon suuren mittakaavan biojalostamohanke Kemin Ajokseen ei sen sijaan toteudu. Biojalostamoiden yhteenlaskettu puunkäyttö voisi parhaimmillaan nousta noin kolmeen miljoonaan kiintokuutiometriin. Biojalostamoita koskevien investointipäätösten ja rakenteilla olevien laitosten kokoluokan perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, että puubiomas- san käytön kasvu keskittyy muutamia satoja tuhansia kiintokuutiometriä puuta käyttäviin yksiköihin. Suuriin biojalostamoihin (investoinnit satoja miljoonia euroja) liittyvien investointiriskien vuoksi niiden toteutuminen näyttää nykyisessä markkinatilanteessa hyvin epävarmalta.

Useita suuren kokoluokan metsähaketta käyttäviä sähkön ja lämmöntuotannon laitoksia (CHP) ovat ottaneet käyttöön vuoden 2013 aikana esimerkiksi Fortum Järvenpää, Porvoon energia Oy, Hämeenkyrön voima Oy, Toholammin energia Oy ja Lohjan biolämpö Oy. Näiden laitosten yhteenlaskettu puunkäyttö on noin 1,7 miljoonaa kiintokuutiometriä vuodessa. Lisäksi vanhoja kattiloita on saneerattu ja saneerataan siten, että metsähaketta voidaan hyödyntää nykyistä enemmän.

Lähivuosina suunnitellaan merkittäviä korjausinvestointeja suuriin CHP-laitoksiin, jotka käyttävät kotimaista polttoainetta (mm. Fortum Naantali, Sappi Kirkniemi, SCA Tissue Nokia). Investoinneilla korvataan osin fossiilisten tuontipolttoaineiden käyttöä. Kotimaisten polttoaineiden verojen kiristäminen, tukien leikkaukset ja kivihiilen kilpailukyky hidastavat kuitenkin näitä investointeja. Haketustuen poistuminen 2013 ja korjuutuen poistuminen 2015 ovat vähentämässä nuorten metsien puun käyttöä ja lisäävät hakkeen hintapaineita. Palauttamalla hakkeen tuki ja turpeen verotus vuoden 2012 tasolle helpotettaisiin uusien investointipäätösten tekemistä sekä voimalaitosten ja polttoaineen hankinnan suunnittelua.

Sähkön lauhdetuotannossa puu ei ole enää kilpailukykyinen. CHP-tuotannossa kivihiili ja kotimaiset

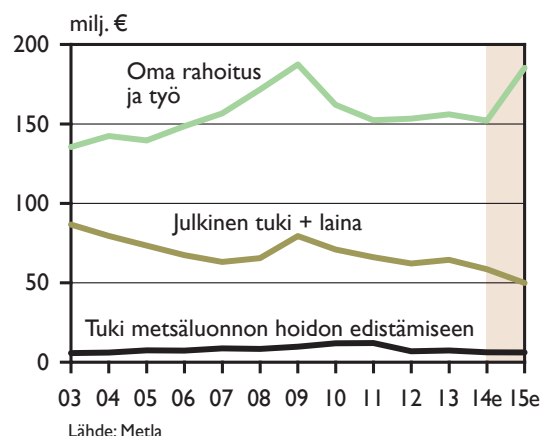
polttoaineet ovat kilpailukyvyllään erittäin lähellä toisiaan. Näin on siitä huolimatta, että maaliskuun kehysriihessä luovuttiin metsähakkeen tuen lisäleikkauksesta ja turpeen veron lisäkorotus jäi toteutumatta budjettikehyspäätöksessä. Toimenpide ei kuitenkaan vielä riittänyt turvaamaan puun kilpailukykyä. Kivihiilen veron korotuksella ei ole vaikutusta puusähkön kilpailukykyyn, koska sähköntuotantoa ei veroteta.

3.4 Yksityismetsien investoinnit ja kannattavuus

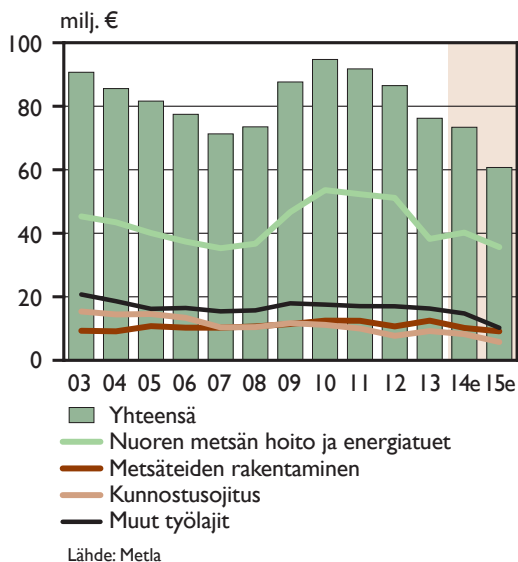
Puumarkkinoilla on jatkunut jo toista vuotta harvinaisen tasainen kausi. Yksityismetsätalouden bruttokantorahatulot pysyvät noin 1,6 miljardissa eurossa vuosina 2014 ja 2015. Lisääntyneet avohakkuut nostavat puuntuotannon investointeja, minkä lisäksi tukien aleneminen nostaa yksityismetsänomistajien omaa rahoitusosuutta 75 prosenttiin. Yksityismetsien hehtaarikohtainen liiketulos pysyy noin 100 eurossa vuosina 2014 ja 2015.

Lisääntyneet avohakkuut nostavat uudistamiskustannuksia

Vuonna 2013 yksityismetsissä investoitiin metsänhoito- ja perusparannustöihin 220 miljoonaa euroa, mikä oli reaalisesti pari prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Vuonna 2014 metsän uudistamisinvestointien odotetaan nousevan lisääntyneiden

Yksityismetsien metsänhoito- ja metsänparannustöiden julkinen ja oma rahoitus 2003–2015e vuoden 2013 hinnoin (tukkuhintaindeksi).

Yksityismetsien metsänhoito- ja metsänparannustöiden julkisen rahoituksen työlajeittain 2003–2015e vuoden 2013 hinnoin (tukkuhintaaindeksi).

Yksityismetsätalouden katelaskelma vuodelle 2013 ja ennusteet vuosille 2014 ja 2015.

€/ha	2013	2014e	2015e
Bruttokantorahatut			
Koko maa	121	122	125
Etelä-Suomi	159	161	165
Pohjois-Suomi	45	45	47
– Kokonaiskustannukset			
Koko maa	27	28	28
Etelä-Suomi	30	32	32
Pohjois-Suomi	20	21	21
+ Puuntuotannon tuet			
Koko maa	4,8	4,4	3,8
Etelä-Suomi	4,6	4,2	3,6
Pohjois-Suomi	5,1	4,7	4,1
= Liiketulos (ennen veroja ja ulkopuolisen pääoman kuluja)			
Koko maa	99	98	101
Etelä-Suomi	134	134	137
Pohjois-Suomi	30	29	30

Pohjois-Suomi käsittää Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakunnat.

Lähde: Metla

avohakkuiden takia. Vuonna 2013 tehtiin metsänkäyttöilmoituksia 107 000 hehtaarin avohakkuista, mikä oli noin 27 000 hehtaaria enemmän kuin viitenä edeltäneenä vuonna keskimäärin. Avohakkuupinta-alat pysyvät keskimääräistä suurempina myös vuonna 2014, mikä heijastuu vuoden 2015 uudistamiskustannuksiin. Yksityismetsien puuntuotannon investointien odotetaan nousevan 235–245 miljoonaan euroon vuosina 2014 ja 2015. Vuoden 2015 budjettiesityksessä maa- ja

metsätalousministeriö on varannut kestävä puuntuotannon turvaamiseen 51 miljoonaa euroa. Summa on 8 miljoonaa euroa ja reaalisesti noin 15 prosenttia vähemmän kuin kuluvana vuonna.

Omarahoituksen ja oman työ arvon osuus yksityismetsien investoinneista oli 166 miljoonaa euroa vuonna 2013. Se kattoi investoinneista saman verran kuin viitenä edellisenä vuonna keskimäärin eli 71 prosenttia. Tukien aleneminen ja avohakkuupinta-alojen lisääntymisestä johtuvat metsien uudistamiskustannukset nostavat yksityismetsänomistajien omarahoitusosuuden yli 75 prosenttiin vuosina 2014 ja 2015.

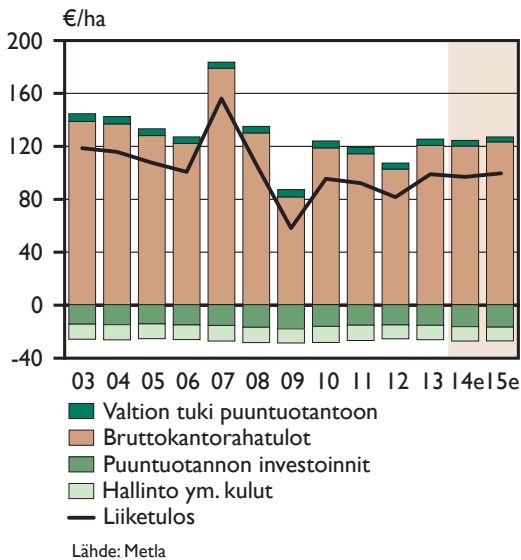
Kestävä metsätalouden rahoituslainsäädännön kokonaisuudistustyöryhmä sai mietintönsä valmiiksi huhtikuussa 2014 ja hallitus teki esityksen kestävä metsätalouden lain uudistuksesta 15. syyskuuta. Esityksessä on tiukennuksia tukiehtoihin ja tuen suuntaamista aikaisempaa enemmän taimikonhoidon varhaisvaiheeseen ja juurikäävän torjuntaan. Nykymuotoinen energiapuun korjuutuki esitetään korvattavaksi korotettuna hoitotyön pinta-alatuella. Tukijärjestelmästä poistetaan energiapuun korjuun lisäksi muun muassa metsänuudistaminen ja pystykarsinta. Hankkeiden suunnittelun ja toteutuslivityksen kustannukset (13,3 milj. € vuonna 2013) sisältyvät jatkossa hankkeen kokonaiskustannuksiin. Laki tulee voimaan aikaisintaan 1.7.2015.

Hakkuut pitävät puuntuotannon liiketuloksen 100 eurossa hehtaarilta

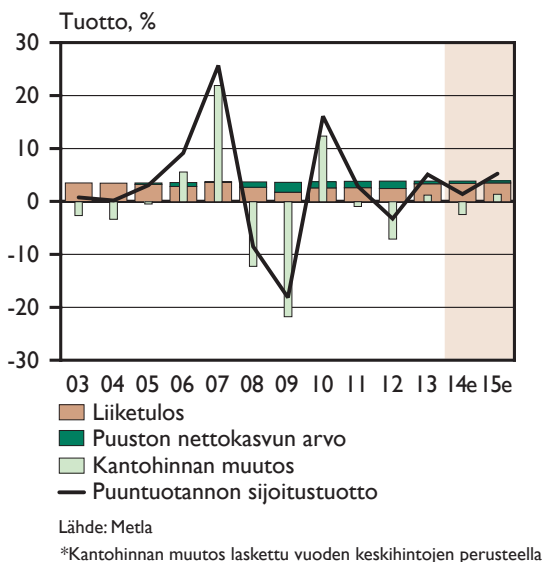
Vuonna 2013 yksityismetsätalouden bruttokantorahatut olivat yli 1,6 miljardia euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna tulot nousivat 250 miljoonaa euroa (+17 %) ja viiden edeltäneen vuoden keskiarvoon verrattuna tulot olivat reaalisesti lähes 10 prosenttia suuremmat elinkustannusindeksillä deflatoituna. Puun hyvä kysyntä ja tarjonta pitävät hakkuut samalla tasolla kuin vuonna 2013, ja bruttokantorahatut pysyvät 1,6 miljardissa eurossa myös vuosina 2014 ja 2015.

Hehtaarikohtaiset bruttokantorahatut pysyvät yli 120 eurossa vuosina 2014 ja 2015. Etelä-Suomessa kantorahatut ovat 159–165 ja Pohjois-Suomessa 45–47 euroa hehtaarilta. Puuntuotannon kokonaiskustannukset nousevat tänä ja ensi vuonna noin 28 euroon hehtaarilta (+ 4 %), Etelä-Suomessa ne ovat 30–32 euroa hehtaarilta ja Pohjois-Suomessa 21 euroa hehtaarilta.

Yksityismetsätalouden hehtaarikohtainen liiketulos nousi lähes 100 euroon vuonna 2013, kun puun hyvä kysyntä ja tarjonta kasvattivat hakkuumääriä. Hakkuumäärien ja puun hintojen pysyminen samalla tasolla pitää liiketuloksen 100 euron tuntumassa vuonna 2014. Vuonna 2015 tulojen lievä nousu jatkuu ja

Yksityismetsätalouden puuntuotannon tulot ja menot sekä liiketulos 2003–2015e vuoden 2013 hinnoin (elinkustannusindeksi).

Puuntuotannon reaalin sijoitustuotto osatekijöittäin 2003–2015e vuoden 2013 hinnoin (elinkustannusindeksi). Kuvasta näkyy kolmen osatekijän vaikutus tuottoon. Sijoitustuotto on osatekijöiden summa.

kustannusten noususta sekä valtion tukien pienemisestä huolimatta liiketulos pysyy noin 100 eurossa hehtaarilta. Vuonna 2014 tulos on reaalisesti 4 ja ensi vuonna yhden prosentin alempi kuin vuosien 2004–2013 keskiarvo.

Vuonna 2013 yksityismetsätalouden puuntuotannon sijoitustuotto oli yli 5 prosenttia. Vuonna 2014 kantohintojen reaaliarvo laskee ja tuotto alenee 1–2 prosenttiin. Vuonna 2015 inflaatio on matala ja

kantohinnoissa on pientä reaalista nousua ja tuotto on noin 5 prosenttia. Kantohintojen muutos on tuottolaskelman tärkein yksittäinen tekijä, sillä se vaikuttaa metsäomaisuuden arvona käytettävään pystyvuoston kantoraha-arvoon. Vuonna 2013 yksityismetsien kantoraha-arvo oli 44 miljardia euroa, ja vuonna 2014 se laskee 43 miljardiin euroon.

3.5 Metsätalouden työllisyys

Metsätalous työllisti 24 300 henkilöä vuonna 2013. Alkuvuoden hyvän työllisyystilanteen ja markkinahakkuiden tasaisen kehityksen perusteella metsätalouden työllisten määräksi vuonna 2014 arvioidaan 24 800 henkilöä. Vuonna 2015 markkinahakkuihin ja metsähakkeen korjuuseen ei ole odotettavissa isoja muutoksia ja työllisten määrä pysynee noin 25 000 henkilössä.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan metsätalous työllisti vuonna 2013 yhteensä 24 300 henkilöä, mikä oli 5 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Työllisten määrän kasvua selittää sekä markkinahakkuiden että energiapuun korjuun lisääntyminen. Vuoden 2013 markkinahakkuissa kertyi puuta 56 miljoonaa kuutiometriä. Hakkuumäärä oli 9 prosenttia edellisvuotista suurempi ja 8 prosenttia suurempi kuin kymmenvuotisjakson 2004–2013 hakkuiden keskiarvo. Metsähakkeen kokonaiskäyttö oli 8,7 miljoonaa kuutiometriä, mikä oli 5 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin.

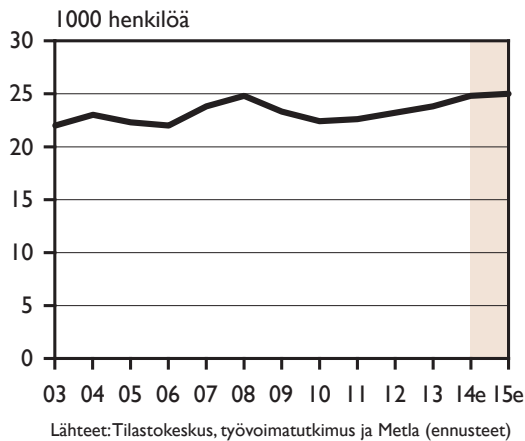
Metsätalouden työllisten määrä tammi-heinäkuussa 2014 oli keskimäärin 25 000 henkilöä, mikä oli 7 prosenttia edellisvuotta enemmän. Kuluvan vuoden hakkuissa puuta on kuitenkin kertynyt prosentti viimevuotista vähemmän ja sama kehitys jatkuu loppuvuonna. Kokonaisuutena vuoden 2014 hakkuumäärien arvioidaan jäävän prosentin vuodentakaisesta 55,4 miljoonaan kuutiometriin. Metsähakkeen kokonaiskäytön ennakoitaan pysyvän viime vuoden tasolla 8,7 miljoonassa kiintokuutiometrissä. Alkuvuoden hyvän työllisyystilanteen ja markkinahakkuiden tasaisen kehityksen perusteella metsätalouden työllisten määräksi vuonna 2014 arvioidaan 24 800 henkilöä, mikä on 2 prosenttia edellisvuotista enemmän. Vuonna 2014 metsätalouden henkilöstöstä entistä suuremman osuuden muodostavat yrittäjät ja yrittäjäperheen jäsenet, kun vastaavasti erityisesti toimihenkilöiden osuus supistuu.

Vuonna 2015 puun kysyntä paranee hieman, ja markkinahakkuut kasvavat yhdellä prosentilla 56

Metsätalouden työlliset 2013–2015e keskimäärin, henkilöä.

Ammattiasema	Työlliset		
	2013	2014e	2015e
Toimihenkilöt	7 400	6 700	6 700
Työntekijät	8 500	7 500	7 500
Palkansaajat yhteensä	15 900	14 200	14 200
Yrittäjät ja yrittäjäperheenjäsenet	8 400	10 600	10 800
Metsätalous yhteensä	24 300	24 800	25 000
Muutos edellisestä vuodesta, %	4,7	2,1	0,8

Lähteet: Tilastokeskus, työvoimatutkimus ja Metla (ennusteet)

Metsätalouden työlliset 2003–2015e.

miljoonaan kuutiometriin. Metsähakkeen käytön arvioidaan pysyvän vuosien 2013–2014 tasolla 8,7 miljoonassa kiintokuutiometrissä. Metsätalouden työllisyyden ennustetaan olevan 25 000 henkilöä.

Vuonna 2013 metsätalouden työttömyysaste nousi 8,3 prosenttiin, mikä oli lähes sama kuin kaikilla toimialoilla keskimäärin (8,2 %). Metsätalouden työttömyysaste oli kuitenkin selvästi alempi kuin metsäteollisuuden 9,0 prosenttia.

Metsätalouden työllisten määrä laski voimakkaasti 1990-luvun puoliväliin asti hakkuiden koneellistumisen vuoksi. Sen jälkeen työllisten määrä on pysytellyt 21 000–25 000 henkilössä. Viime vuosina uutta työtä metsätalouteen on syntynyt hakkuutähteiden, kantojen ja pienpuun korjuusta sekä hakettamisesta energiakäyttöön. Tämä työ on suurelta osin kytkeytynyt raakapuun korjuuseen työllistäen hankintaketjussa toimivia yrittäjiä ja heidän työntekijöitään. Nuoren metsän hoito ja sen yhteydessä kerättävä energiapuu työllistävät myös metsureita. Metsätalouden työllisyyskehitys on heijastanut lähinnä markkinahakkuiden kehitystä, mutta viime vuosina energiapuun korjuu on tasoittanut työvoiman muutoksia. Suunnitellut ja jo toteutuksessa olevat metsäteollisuuden investoinnit

lisäävät puun hankinnan työpaikkoja. Metsänhoidon vähittäinen koneellistuminen vähentää metsurityötä, mutta lisää konetöitä.

Tilastokeskuksen toimialaluokituksessa metsätalous ja puunkorjuu -luokka käsittää metsänhoidon, puunkorjuun, hakkuutähteen keruun ja metsähakkeen teon energiantuotantoon, luonnontuotteiden keruun sekä näihin liittyvän palvelevan toiminnan kuten metsäsunnittelun, puukaupassa avustamisen ym. metsänhoitoyhdistysten toiminnan jne. Metsätalouden toimialaan ei lueta siihen läheisesti liittyvää metsäojitusta tai metsätien rakentamista ja perusparannusta eikä puutavaran kaukokuljetusta maanteitse, rautateitse tai vesiteitse.

Metsätalouden töille, toimihenkilöitä lukuun ottamatta, on ominaista suuri kausivaihtelu. Elo-huhtikuun hakkuut ovat viime vuosina olleet keskimäärin 4–5 miljoonaa kuutiometriä kuukaudessa, kun taas kesäkautena touko-heinäkuussa hakkuut ovat olleet runsaat puolet siitä. Tätä työvoimavaihtelua tasoittaa metsänhoitotöiden huippusesongin asettuminen touko–kesäkuuhun. Suurta työllisyysvaihtelua on myös ammattiasemaltaan yrittäjiin ja yrittäjäperheenjäseniin kuuluvassa ryhmässä. Ympärivuotista puunkorjuu-urakointia tekevien metsäkoneyrittäjien lisäksi tähän ryhmään kuuluvat osavuotista korjuu-urakointia tekevät metsäkoneyrittäjät, metsäpalveluyrittäjät sekä omissa metsissään metsänhoito- ja puunkorjuutöitä tekevät metsänomistajat. Metsätaloudessa on vuoden mittaan paljon lyhytaikaisia työjaksoja, mikä vaikeuttaa työpanosten arviointia.

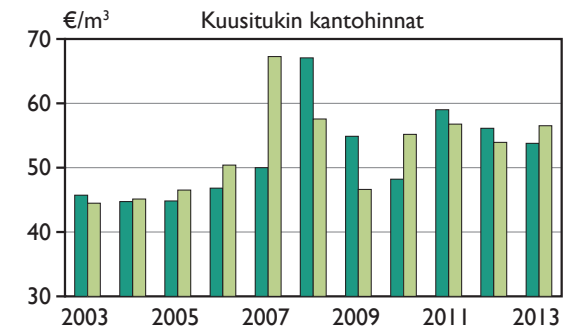
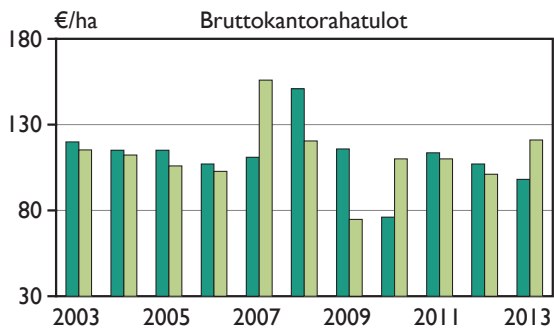
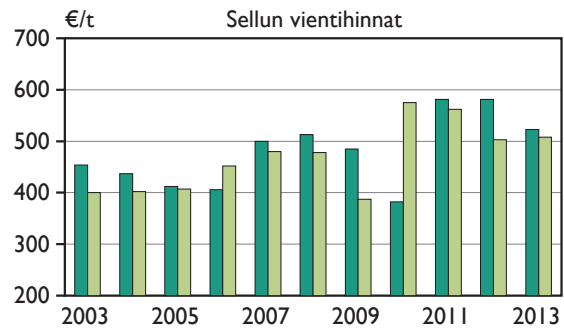
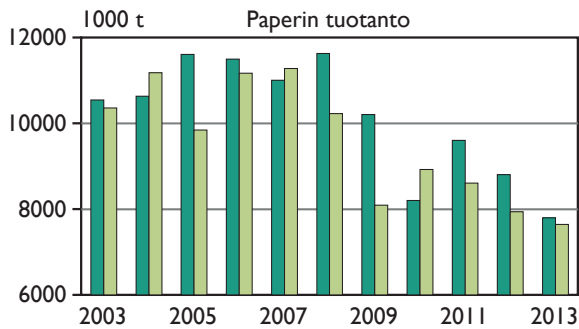
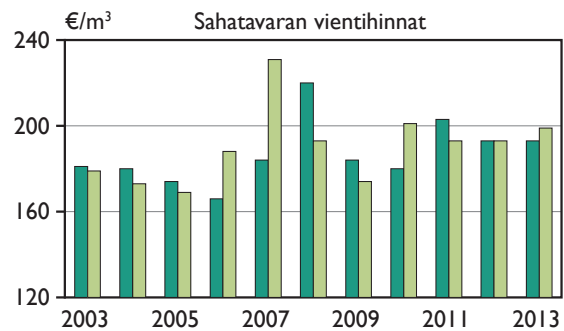
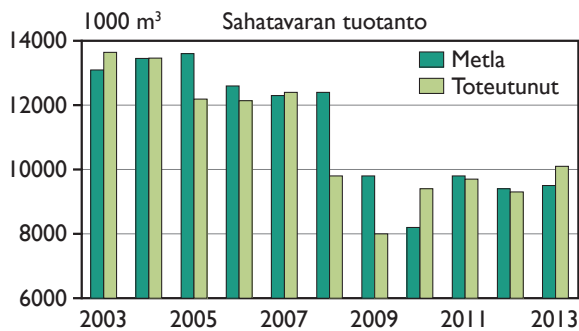
Vuonna 2013 metsätalouden kokonaistuottavuus nousi 2,6 prosenttia edellisvuodesta. Työn tuottavuuden (arvonlisäys suhteessa työpanokseen) lisäys oli 3,2 ja pääoman tuottavuuden (arvonlisäys suhteessa pääomakantaan) 2,4 prosenttia. Metsätalouden työvoimakustannukset olivat 563 miljoonaa euroa vuonna 2013 (Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito), mikä oli prosentti enemmän kuin vuotta aiemmin. Palkansaajaa kohti laskettu työvoimakustannus oli 35 400 euroa. Työvoimakustannusten osuus metsätalouden kokonaistuotoksen arvosta vuonna 2013 oli 13,4 prosenttia, mikä oli lähes sama kuin vuotta aiemmin mutta yli kymmenvuotiskauden 2004–2013 keskiarvon (12,3 %).

Ennusteiden osuvuus 2003–2013

Metsäsektorin suhdannekatsauksissa esitettävät ennusteet vastaavat Metlan suhdanne-ennusteryhmän tutkijoiden käsitystä metsäsektorin todennäköisimmästä kehityksestä. Metsäsektorin ennusteiden perustana on monien muidenkin toimialojen ennustemallien mukainen kysyntäjohteinen ajattelu. Kansainvälinen ja kotimainen talouskehitys määrittelevät vallitsevan ja tulevan suhdannekehityksen, joka yhdessä muiden metsäteollisuuden kilpailukykyyn vaikuttavien tekijöiden (valuuttakurssivaihtelut, puuraaka-aineen saatavuus, politiikkamuutokset toimintaympäristössä, kilpailijamaiden toiminta yms.) kanssa vaikuttaa vientimarkkinoiden kautta suomalaisten metsäteollisuustuotteiden kysyntään ja vientiin. Metsäteollisuuden tuotteiden kysynnän vaihtelut puolestaan heijastuvat edelleen kotimaan metsätalouteen.

Ennusteet ovat siten taustaoletuksille ehdollisia odotusarvoja, ja ennustevirheet johtuvat muun muassa kansainvälisten talouskasvuennusteiden virheistä. Lisäksi ennustevirheisiin vaikuttavat muun muassa virheet talouspolitiikan päätöksentekijöiden käyttäytymisen arvioinnissa, virheet käytössä olleissa tilastoissa ja niiden ennakkotiedoissa, talouden rakennemuutokset ja satunnaisvaihtelu.

Oheisissa kuvioissa tarkastellaan muutaman esimerkin avulla suhdannekatsauksen piste-ennusteiden toteutumista vuosina 2003–2013. Kunkin vuoden ennuste on tehty edeltävän vuoden syksyllä sen tiedon perusteella, mikä on ollut käytettävissä syys–lokakuun vaihteessa. Hintavertailut on tehty nimellishinnoin. Kuvioista käy selvästi ilmi, kuinka ennustevirheet ovat suuria niinä vuosina, jolloin maailmantalouden kasvuennusteet ovat poikenneet erityisen paljon toteutuneista kasvuista. Näin kävi esimerkiksi vuosina 2008–2009, jolloin edellisinä syksyinä tehdyt kansainvälisen talouden ennusteet poikkeuksetta yliarvioivat tulevaa kehitystä eivätkä pystyneet ennustamaan laman syvyyttä. Tämä heijastui ylioptimistisena arviona myös metsäsektorin kehityksestä. Vuosina 2007 ja 2010 talouskasvu ylitti odotukset ja metsäsektorin ennusteet aliarvioivat myöhemmin toteutunutta kehitystä. Huomion arvoista kuitenkin on, että ennusteet eivät ole johdonmukaisesti ali- tai yliarvioineet mitään metsäteollisuuden osa-aluetta 2000-luvulla.

Metlan ennusteet joistakin keskeisistä ennustemuuttujista sekä niitä vastaavat toteutuneet arvot, 2003–2013. Lähteet: Tullihallitus, Metsäteollisuus ry ja Metla

Metsäsektorin suhdannekatsaus on lokakuussa ilmestynyt, monipuolinen tietopaketti Suomen metsäteollisuuden ja metsätalouden tilanteesta ja lähiajan näkymistä

- kuvaus metsäsektorin kehityksestä
- ennusteet
 - metsäteollisuuden tuotanto ja vienti
 - raakapuumarkkinat
 - bioenergiamarkkinat
 - kannattavuus
 - työvoima

Suhdannekatsausta on julkaistu vuodesta 1991 lähtien. Vuosina 1998–2012 julkaistiin myös englanninkielinen Finnish Forest Sector Economic Outlook.

Toimittajat

Jari Viitanen
Antti Mutanen

Tekninen toimitus

Sari Elomaa (taitto, kuvat)
Jouni Hyvärinen (kansi)

Tiedustelut

Jari Viitanen
Metsäntutkimuslaitos
Yliopistokatu 6 (PL 68)
80101 Joensuu
Puh. 050 391 3033
Sähköposti: jari.viitanen@metla.fi

Kirjoittajat

Suhdanne-ennuste

Riitta Hänninen, MMT, tutkija
Kari Härkönen, MMM, tutkija
Tanja Ikonen, MMM, tutkija
Juha Laitila, MMT, tutkija
Jussi Leppänen, MMM, tutkija
Antti Mutanen, MMM, tutkija
Maria Riala, KTM, tutkija
Johanna Routa, MMT, tutkija
Esa Uotila, MMM, tutkija
Jari Viitanen, YTT, tutkija
Sinikka Västilä, MMM, tutkija

etunimi.sukunimi@metla.fi

ISBN 978-951-40-2491-7 (PDF)

ISSN 1796-0053

